

Український Огляд

UKRAINIAN DIGEST

УКРАЇНСЬКИЙ ОГЛЯД

UKRAINIAN DIGEST

210 FIFTH AVENUE
SUITE 1102
NEW YORK 10, N.Y.

NEW YORK, U.S.A.
TORONTO, CANADA

Ч. 1 - 1959

РЕДАКЦІОННА КОЛЕГІЯ І СПІВРОБІТНИКИ

- О. Балтинський
П. Гірняк (*театр*)
С. Гордицький (*мистецтво*)
інж. О. Дерев'яно
д-р Е. Жарський (*спорт*)
Р. Ільницький (*справи
УСРСР*)
І. Корницький
Б. Крапів (*література*)
Р. Купчинський
М. Понеділок
проф. Яр. Рудницький (*на-
падійські справи, мова*)
М. Штемпеліч (*загальна
редакція*)
М. Мороз (*«Осінні фінали»,
малюнок на обкладинці*)
С. Федів (*літо-друж обкла-
динки*)
Друкерни «Прометей»
133 Е. 4 Ст., Нью-Йорк
ВИДАЄ ВИДАВНИЦТВО
«УКРАЇНСЬКИЙ ОГЛЯД»

През. Айзенгауер запросив прем'єра ССРСР. Микита Хрущов прилетів 15 вересня, відбув низку розмов у Вашингтоні й околиці, провідав кілька важливих осередків ЗДА і 27-го повернувся до Москви. Подія, що на неї була звернена увага світу.

Президент і найвищі державні чиновники ЗДА свідомі відповідальності за долю не тільки своєї країни, але свободи, культури, навіть життя людства взагалі, шукають способів злагіднення напруження між Вільним Світом і Комуністичним Бльоком, бо загострення могло б довести до атомової війни, отже до руйни людства.

В цю пору ще не можливо оцінити наслідки довгих розмов, що велися на найвищому щаблі. Офіційні звідомлення і преса говорять про деяку відлигу в холодній війні і про наближення „конференції на верхах”: ЗДА, Англії, Франції й ССРСР.

Громадянство ЗДА прийняло Хрущова зразу цікавістю й холодним мовчанням (Вашингтон, Нью-Йорк, Лос-Енджелес), а підчас різних парадних прийнять дразливі запити виводили Хрущова з рівноваги. Уряд мусів заспокоювати громадянство і прохати не хвилювати Хрущова перед важними політичними розмовами. Аж у Сан-Франціско і в хліборобському степі Айова Хрущов мав тепліше прийняття.

Голосно протестували проти приїзду Хрущова частини суспільства споріднені з поневоленими Москвою народами, між ними передовсім українці. В протестаційних маніфестаціях, походах, пікетуваннях вони пригадували світові народобивчі советські практики і велику участь у них саме Хрущова.

ХТО ОДНІ, А ХТО ДРУГІ

Написав George Orwell

Скорочений передрук із видання
«Прометей», Німеччина

Останній розділ славної книжки Жоржа Орвела „Колгосп тварин” (1943-44) дає пророчу візію забав, що вже відбуваються підчас гостинних зустрічей Хрущова з капіталістами. Для розуміння Читачів, що може не знають тієї книжки, подаємо в кількох реченнях її зміст.

Тварини хутора „Дідівщина”, тримані фермером Джонсом у лютій неволі, збунтувались, прогнали власника і почали самі вільно господарити, надавши хуторові нову назву „Колгосп тварин”. Але скоро почала верховодити найхитріша верства свиней. Опозицію здавлено кривавими чистками при допомозі спеціально годованих і вишколених собак, або заглушено вірнопідданим блянням овець, які одностайним хором повторяли заучені, наказні „правди”. Вкінці вся влада опинилась у руках десятипудового кнура Наполеона, якого диктатура виявилася тяжчою за колишню неволю у Джонса. Наполеон входить у зв'язки з колишніми ворогами, довкілними фермерами, і оце запиває з ними примирення. Далі читайте:

ОДНОГО дня над вечір декілька чепуреньких бідок заїхало на хутір. На оглядини запрошено делегацію сусідніх фермерів. Їм показували колгосп і вони висловлювали захоплення усім, що бачили, а зокрема вітряком. Тварини полонили бур'якове поле. Працювали пилюно, ледве підводили обличчя від землі, не знаючи кого більше боятись: свиней чи людей-відвідувачів.

Цього вечора з панського будинку було чути сміх та звуки співів. Нараз, коли тварини почувли звук перемішаних голосів, їх розібрала цікавість. Що там тепер могло діятись, коли тварини вперше зустрілися з людськими істотами, як рівні з рівними? Мов змовившись, вони якомога тихо почали закрадатися у садок, що перед панським будинком.

Перед ворітьми затримались, напівзлякавшись іти далі, але Коношнина повела перед. На шпиньках добрались до будинку і ті зпоміж тварин, що їм дозволяв на те піст, заглянули в середину крізь вікно їдальні. Там, довкола

довгого столу, сиділо з пів десятка фермерів і з пів десятка найбільш видатних свиней; Наполеон займав почесне місце на чолі столу. Свині почували себе зовсім вигідно в кріслах. Товариство розважалося грою в карти, але гру перервали на хвилину, очевидно на те, щоб випити тост. Кружляв великий жбан, кухлі наповнювали пивом. Ніхто не помітив здивованих облич тварин, що заглядали крізь вікно.

П. Пількінгтон з Лисичого Гаю підвівся з кухлем в руці. Він сказав, що за хвилину попросить достойне товариство випити здравицю. Та заки це станеться йому, на його думку, личило б сказати декілька слів.

Джерелом глибокого здоволення для нього (казав він) — і він цього безсумнівно певен, для усіх присутніх — є відчуття, що довгому періодові недовір'я і непорозумінь прийшов, нарешті, край. Був час — воно не так, щоб він, або хтосьбудь з присутніх поділяв такі почування, але був час, коли на достойних власників Колгоспу Тварин сусідні люди дивились, він не сказав би вороже, та може з деякими застереженнями. Траплялись жалюгідні випадки, поширювались хибні погляди. Панувало переконання, що існування колгоспу, де володіли і керували тварини, була річ до деякої міри ненормальна, що могла своїм впливом хвилювати сусіднє оточення. Чимало фермерів припускали, не прослідивши справи докладно, що в такому колгоспі переважатиме дух сваволі і недисциплінованості. Їх хвилювали можливі наслідки цього явища між їхніми людськими наймитами. Та всі подібні сумніви за-

раз розвіялись. Сьогодні він з друзями відвідав Хутір Тварин. Вони оглянули кожну його п'ядь власними очима і що вони найшли? Не тільки наймодерніші методи, але дисципліну і впорядкованість, що повинна стати взірцем для усіх фермерів де б то не було. На його думку він у праві сказати, що нижчі тварини в Колгоспі Тварин працюють більше, а дістають харчу менше, як якінебудь інші тварини у цілому графстві. Так він і його сьогоднішні співвідвідувачі помітили багато ряс, що їх наміряються негайно завести на своїх хуторах.

Він хоче закінчити ці завваги (казав він) новим підкресленням дружніх почувань, що існують і повинні існувати між Колгоспом Тварин та його сусідами. Між свиньми та людськими істотами немає, та й не повинно бути, жодної сутички інтересів. У них однакові змагання та однакові труднощі. Чи робітничча проблема не однакова всюди? В цьому місці промови стало очевидно, що п. Пількінгтон хоче пустити якийсь старанно придумане дотепне слівце, та на мить на нього напала веселість, що не дала йому висловити дотепу. Сміх душив його і його численні підборіддя по черзі багряніли. Накінець йому пощастило відущити з себе: „Якщо ви змагаєтесь з нижчими тваринами, то в нас та сама морока з нижчими клясами!“ Це „бои мо“ викликало гомінке признание за столом. П. Пількінгтон ще раз привітав свиней з скупкою пайкою, довгими годинами праці і відсутністю потурання: усі ці відрадіні явища він помітив у Колгоспі Тварин.

А тепер (сказав він наприкінці) він просить товариство підвестись і подбати, щоб чарки були повні. „Панове, — закінчив п. Пількінгтон, — панове, я підношу здравницю: За процвітання Колгоспу Тварин!“

У відповідь почувлись захоплені й рясні оклики і тупотіння. Наполеон був так зачарований, що покинув своє місце і пішов довкола столу чокнутись кухлем з п. Пількінгтоном. Коли радісні вигуки втихомирилися, Наполеон, що залишився навстоячки, дав зрозуміти, що й він хоче сказати декілька слів.

Він сказав, що також щасливий, що часові непорозуміння прийшов кінець. Довгий час кружляли чутки — він має підставу думати, що їх поширював якийсь злостивий ворог, — буцімто у світогляді його та його колег є щось підіривне, а навіть революційне. Їм причіпляли намагання піднести бунт між тваринами на сусідніх хуторах. Ніщо не може бути більш далеке від правди! Жити в мирі та бути в нормальних торговельних зносинах з сусідами, ось їхнє єдине бажання як зараз і в минулому. Він додавив: цей колгосп, що він його має честь контролювати, є кооперативне підприємство. Купча на колгосп, що знаходиться в нього — спільна власність усіх свиней.

Йому не віряться (казав він далі), щоб давні підозри усе ще тривали, але недавно проведені були у щоденних звичках хутора зміни, що повинні викликати дальший зріст довір'я. Досі тварини на хуторі мали досить нерозумний звичай звертаючись одне до одного казати „Товаришу“. Це буде припинене. Був також дуже чудернацький звичай, не-

відомого походження, машерувати кожної неділі вранці повз черепкнур, прибитий в саду цвяхом до пенька. І це буде припинене, самий череп вже закопали. Далі, відвідувачі може помітили зелений прапор, що мас на шоглі. Якщо так, то вони може завважили й те, що біле конито й білий ріг, що ними він був позначений, тепер вже усунено. Відтепер це буде просто зелений прапор.

Він казав, що хоче зробити лиш одне критичне завваження на тему знаменитої й добросусідської промови п. Пількінгтона. П. Пількінгтон увесь час згадував про „Колгосп Тварин“. Він очевидно не міг цього знати — бо він, Наполеон, зараз уперше про це сповіщає — що назву „Колгосп Тварин“ скасовано. У майбутньому колгосп буде відомий як „Хутір Дідівщина“ — це на його думку, його правильна і первісна назва.

„Панове, — закінчив Наполеон, — я хочу піднести цю саму здравницю, що її піднесено раніше, але у змінній формі. Наповніть чарки по вінця. Панове, ось моя здравниця: За процвітання Хутора Дідівщина!“

Почувлись також сердечні й радісні прояви, як раніше, і кухлі спорожнено до дна. Але звірятам назовні, що дивились на цю сцену здалося, що діється щось кумедне. Що це було таке, що змінилось на обличчі кожної свині? Старі помутнілі очі Конюшини перебігали з обличчя на обличчя. Одні з них мали п'ять підборідь, інші чотири, ще інші мали три. Та що це було таке, що немов розпливалось і мінялось? Оплески, нарешті, усухли і тоді товариство знов узяло карти в руки

й продовжувало перервану гру; тварини відійшли покрадьки й мовчки.

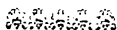
Та не пройшли й двадцяти ярдів, коли раптово спинились. З панського будинку нісся жахливий гармидер. Вони метнулися назад і знов заглянули у вікно. Так, там відбувалась горяча суперечка. Гукали, били п'ястуками в стіл, кидали гострі підозрілі погляди, заперечували з піною у роті. Джерело заколоту було мабуть в тому, що Наполеон і п.

Нількінгтон обидва вийшли водночас з винового туза.

Дванадцять голосів кричало з пересердя і всі були один до одного подібні. Тепер було без жодного сумніву ясно, що трапилося з обличчями свиней. Створіння, що стояли назовні, переносили погляд з свині на людину і з людини знов на свиню, та вже не було змоги сказати, хто були одні, а хто другі.

Extract from the well known "Animal Farm" by George Orwell. On a large farm the animals rebelled against their exacting master. They drove him away, and began to govern themselves. In the first enthusiasm of newly won freedom everything went well. But gradually the toughest and craftiest of among the animals — the pigs — grew in power, till finally the well fed pig Napoleon became the sole ruler. He stifled all opposition with the help of specially trained dogs, or deafened it by the organised baaing of faithful and indoctrinated sheep. Thus having built up and confirmed his power Napoleon started negotiations with the human owners of neighboring farms and concluded a treaty with them.

The above printed passage is the last chapter. In it the English writer anticipated the visits, meetings and even friendships between the chieftains of the huge Soviet "collective farm" and western capitalists.

Аж лячно дивитись, як багато між нами людей, які вірять, що досить, щоб Хрущов власними очима побачив наші хмаросяги, численні авта, багато всього, що можна купити в наших крамницях, великі фабрики, — що цього досить, щоб спонукати його до уступок: в Західнім Берліні, в справі об'єднання Німеччини, в Формозі, Кореї і денебудь інде.

Walter Lippman, ам. журн.

**за семи горами,
за семи ріками...**

УКРАЇНА — НЕЗНАНИЙ КРАЙ

В Сальцбурзі (Австрія) відбулася 1958 року 53-тя сесія Семінара для Американських Студій, якого головною ціллю є вивчення закордонної політики ЗДА. Участь у цьому Семінарі брали люди з вищою освітою, які спеціалізувались у політичній і дипломатичній ділянках, отже люди, які в будучині можуть мати рішальний вплив на події. Серед них перевів д-р В. Маркусь анкету, яка мала завданням виявити, що і скільки знають про Україну ті будучі європейські політики, і як вони ставляться до українських проблем. Подаємо деякі висліди цієї цікавої анкети.

Написав

Д-р Василь

Маркусь

Скорочено з "The Ukrainian Quarterly", Нью-Йорк, 1959.

СКЛАД Семінара по національностях був такий: 8 англійців (один натуралізований маляр), 6 італійців, 5 німців, 5 голляндців, 4 французи, 3 австрійці, 3 шведи, 2 ірляндці, 2 данці, 2 норвежці, 2 югослави (не емігранти), 1 швайцарець (натура-

лізований литовець), 1 фін, 1 бельгієць, 1 чех (емігрант), 1 американець, отже представники майже всіх європейських країн. Щодо партійності, то 1 був комуніст, 8-10 лівих, 10-12 християнських демократів, більшість безпартійна.

Анкету про українські справи виповнило 28 осіб, себто 60% усіх.

Схід Європи і політика визволення

Перша частина анкети відносилась до питань Сходу Європи взагалі. 26 із 28 відповідей не схвалювало нинішньої ситуації. 22 відповіді сприяли політиці визволення Сх. Європи. Щодо методи визволення запити анкети визначали такі можливості: а) внутрішня еволюція без інтервенції Заходу; б) дипломатичний, економічний і психологічний натиск; в) мілітарна інтервенція. 2 особи годились на одночасне вжиття всіх трьох метод, 8 хотіло внутрішньої еволюції при зовнішньому натиску, 14 рішалось на одну з двох перших метод.

При питанні, чи в випадку подібним до мадярського повстання Захід повинен виступати активніше, 18 осіб було за активністю, 7 проти, 3 без рішення. Але й ті, що були за активністю, застерігались, що вона ніяк не повинна доводити до війни.

Чи в політику визволення включає і народи ССРСР? 50% відповідей було позитивних, 10% негативних, решта без ясного погляду.

Самостійна Україна

Друга група питань відносилась до справи української незалежної державности. Тут уже більший відсоток признавався до браку ясної думки.

Чи Ви відносите прихильно до ідеї незалежності України від Росії? 14 (50%) відповіло „так”, 5 (18%) „ні”.

Чи схиляєтесь до того, щоб українську проблему вирішити в ра-

мах російської демократичної федерації? 13 — „так”, 1 — „ні”, 14 — без ясної думки. Цікаві мотивації відповідей тих, що висловлювались за українською самостійністю, але й не відкидали можливості федерації з демократичної Росією. Вони поясняли своє становище так: „таке рішення краще ніж теперішній стан”, „якщо не незалежність, то це все ж краще рішення”.

На питання, чи і які користі (економічні, політичні, мілітарні) принесла б самостійність України для Вашої держави, — відповіді були в більшості негативні. Цікаво, що ніхто не сподівався економічних користей із зв'язків із самостійною Україною.

Чи Ви за те, щоб затримати УСРСР в Об'єднаних Націях? 12 відповідей „так”, 5 — „ні”, 11 нерішених. Тут пояснення цікаві і типові також для українських дискусій на цю тему. Напр., УСРСР треба затримати в ОН, бо це „буде важливим прецедентом для вільної України”, „бо Україна це чартерований член признаний західними державами”, „не треба дразнити Советів” і т. п. І навпаки, УСРСР треба виключити з ОН, бо „вона (Україна) не є незалежною державою, але советською провінцією” і т. п.

Чи думаєте, що український націоналізм це наслідок німецької політики „тиску на Схід”? 2 відповіді „так” („Пrawdopodobно німецька політика підбуджувала його”), 15 відповідей „ні” („він не має нічого спільного з німецькою політикою”, „ні, український націоналізм значно давніший”, „українська держава існувала кілька століть раніше”, „ук-

раїнський націоналізм значно старший за німецьку східню політику", „націоналізм лежить у людській природі" і т. п.).

Жалюгідне знання України

Третя група питань відносилась до знання України і виявила жахливі браки.

Означить приблизно територію й населення України? 4 відповіді: „як Франція", 2 — „як Румунія", 2 — „як Франція і Зах. Німеччина", 1 — „як Франція і Бельгія", 1 — „як Німеччина", 1 — „2 мільйони квадратних миль", 1 — „600 тис. км²", 1 — „500 тис. км²". Населення: 3 відповіді — 30 міль.; 2 — 40 міль.; по одній відповіді: 50, 45, 20, 10, 7 і 6 міль.

Зате всі відповіді подали українську мову як мову українського народу, ні одна не подавала російської мови.

На питання про імена славних українських творців духової культури, велика більшість не вміла нічого сказати і тільки одна відповідь назвала Шевченка! 3 — назвали Гоголя, 1 Ванду Васілевську... Ні

один із учасників анкети не вмів правильно окреслити ролі Петлюри і Скоропадського. Вони попали між українських комуністів! Але при цьому питанні найбільше голосів дістав... Хрущов. Зрештою між українськими комуністами називали і Сталіна і Троцького!

Висновки автора анкети

Молоді кандидати на політиків, економістів, учених Зах. Європи мало цікавляться справами Східньої Європи. Вони не схвалюють нинішнього стану, але далекі до активного втручання, щоб його змінити. Їх відношення до комунізму і російського імперіялізму чисто дефензивне. В пересічі половина сприяє українській самостійності, але це тільки чиста думка без волі вмішувати свої краї в дійсно активну визвольну політику. Це побожні бажання без реальної політичної сили.

Але анкета виявила, що чим більше у кого знання України, тим більша прихильність до її самостійності. Звідси завдання й обов'язок поважної освідомленої праці, яку мусять провести українці в Вільному Світі.

The result of a very interesting survey compiled from questionnaires filled out by young candidates for European politicians, diplomats, economists and scientists. It shows a discontent with the present state in East and Central Europe, and certain sympathies with the idea of independent Ukraine, but precludes any active interference on the part of their government. At the same time a very superficial and nebulous knowledge of Ukraine comes to light. For example the population of Ukraine is stated as 6-7 millions, Petlura is named as a prominent Ukrainian communist.

МАЗЕПА

ВІКТОР ГЮГО

*переклав з французької
святослав гординський*

Вперед! — Вперед!
Байрон, Мазепа

I

КОЛИ, крізь сльози й рев, Мазепа в шнурів звоях
Побачив тіло все, що бік — не шаблі пояс
Стягнув, а пута звит,
На дикому коні, що тирсою морською
Годований, пащить огнистою жагою
Від ніздрів до копит;

Коли скрутився він у путах, мов гадюка,
Коли потішила його даремна мука
Розбавлених катів,
І врешті як припав він на хребті кінському —
На скронях піт, в устах кипуча піни омуть,
В очах кривавий гнів,

Роздався крик; і враз, без віддиху, в простори
Вперед людина й кінь зірвались летом скорим
По вибалках-пісках,
Самі, сповняючи дуднінням вихор пилу,
Мов блискавка-змія крізь хмару чорнокрилу
Несуться на вітрах.

Біжать. Долинами проходять шалом бурі,
Як в горах з'юрмлені стада борвіїв хмури,
Як куля огняна;
Та швидко крапкою у млі їх обрис гине
І розливаються, як в морі клапоть піни
Ковтає даліна.

Біжать. У пустарів безкрай, в розкритий простір,
В обійми обрію, незмінного у зрості,
Їх поринає біг.
Мчать, мов окрилені, кругом дуби старезні,
Оселі й вежі й ряд горбовини довжелезних
Лиш миготять повз них.

В час, як нещасному вже біль розносить скроні,
Кінь скаче, з гривною в шаленім перегоні
В утечі тій жаскій,
Заглиблюється в степ, ярами мчить пустим,
Безплідним простором, що стелить перед ними
Смугастих килим свій.

Усе зливається у дивних барв примари;
Він бачить, як біжать ліси, великі хмари
І звали веж-руїн;
І гори, й променем золочені долини,
І бачить, як табун кобил зігрітих рине
За ними наздогін.

І небо, що на нім вже чути крок вечірній,
І океани хмар, що тануть в них безмірні
Розливи хмар нових,
І сонця корабель, що їхні хвилі поре,
Мов коло мармурне, що крутиться над морем,
Все в жилках золотих.

Вже блудить зір його, волочиться чуприна,
Звисає голова, багріє кров'ю глина
І колючки кущів;
На тілі спухлому затявсь мотуззя зашморг,
Попустить, наче гад, то знов затисне страшно
Зажерлістю вузлів.

А кінь, не чуючи сідла ані вудила,
Жене й жене, і кров з його струмує тіла,
Що рветься на шматки;
Та горе! за кобил погонею, що грини
Розвіявши, женуть, вже летом галасливим
Зближаються круки!

Круки і пугачі, що круглим оком зорять,
Орел з боєвища, й нічний орел з-над моря,
Що крилить упирем,
Огидливі сичі, й супи, що тіло риють,
Встромивши в мертвяка свою безперу шню,
Мов рамено з ножем.

Усі громадяться на зліт цей похоронний
І наздогін йому дуби лишають сонні
І гнізда хуторів.
А він, скривавлений, не тямлячи їх криків,
Питає сам себе: хто понад ним велике
Це віяло розвив?

Надходить хмура ніч, без зір, у чорних шатах,
А зграя завзялась, мов та тічня крилата,
За вершником жене.
Між небом і між ним мов вихор хуртовинний
Він бачить... губить їх... і чує в темі, як лише
Розкриля їх нічне.

Вкінці по трьох добах гонитви у нестямі,
Пройшовши льодом рік, лісами-манівцями
І степом-пустарем,
Кінь падає, під крик пташиних зграй драпіжних
І, скелю трошучи, удар копит залізних
Останнім б'є огнем.

Ось гола й зламана, опущена людина,
Вся кров'ю скроплена, рясніше ніж рябина,
Що окрашає ліс;
Над нею хмара птиць спинилася крилата,
З них очі не одна хотіла б поклювати,
Розпалені від сліз.

Ви на засудження погляньте: стогне й гине,
Та труп цей півживий племена України
Ще князем виберуть своїм.
Надійде день: поля засіє він мерцям
І хижих кречетів покличе з шуляками
І справить бенкет їм.

Цю велич мукою окупить він своєю.
На плечі гетьманську накине він кирею,
Осліплючи світ;
І де лиш стане він, йому у кожному домі
Поклоняться до ніг, і гучно сурем гомін
За ним ітме вслід!

II

ТАК, смертнику, і ти, коли присудить доля,
Враз бачиш, як тебе у путах серед поля
Несе твій геній-кінь.
Дарма пручасяшся, — він гонить донестями
За межі дійсності і кришить копитами
Все, що зустрине він!

Минаєш разом з ним дубові верхогори,
Пустелі і моря й надхмарні простори
Хмурної вишини;
Злих духів тисячі, пробуджені тобою,
Круг тебе товпляться незмірною юрбою,
Немов примари-сни.

Витаєш полетом, на крилах полумінних,
Ген над досяжністю, у духу володіннях,
Преш з віковічних плес;
В ніч буряну і в ніч, як зорі небо росять,
Твоє, в хвості комет уплутане, волосся
Блищить на тлі небес.

Шість місяців нових, Сатурнові перстені,
Бігун, що поночі плете вінки огненні
З північної зорі, —
Все бачиш ти й тобі цей льот несамовитий
За межі світові оновлює що миті
Видноколи старі.

Лиш може демони і янголи те знають,
Який важкий той лет, коли в очах заграють
 Їм відблиски світл,
Який палкий огонь твою істоту точить
І як твоє чоло торкає серед ночі
 Удар холодних крил.

Кричиш, наляканий, та гониш невмолений,
Блідий, на грані сил, тебе той лет шалений
 Розчавлює з конем;
Твій кожен крок тобі викопує могилу,
Нарешті — край! Ти впав... Та враз, зібравши силу,
 Встаєш — володарем!

1828 р.

Victor Hugo's (1802-1885) poem about the Ukrainian Hetman Mazepa was written when Hugo was only 26 years old. A brilliant virtuoso of the verse, full of imaginative and visionary force, he was at that time already regarded as the leader of the Romanticist school of French poetry. His "Mazepa" was certainly inspired by Lord Byron's similar poem, but Hugo gave his work a new aspect. For him Mazepa is not merely a romantic figure, but also a symbol of man haunted by a genius that drives him from the world of reality into the world of the unreal and back again. The image of the "living corpse" that one day will rise as the hero of Ukraine, is not only an image of high poetic beauty, but also full of political significance.

This translation by the well known poet Sviatoslav Hordynskyj appears in print for the first time.

СУЧАСНА КАЗКА

В Кіль (Німеччина) відбувся конгрес дослідників казки. Один із учасників, Гегельберг, м. і. заявив, що „теперішній культ довкруги Сорай’ї” це доказ, що і наша доба відчуває „потребу мрійного світу казки”. (Сорай’я — це гарна дружина іранського-перського шаха, яку шах мусів покинути проти свого почування через те, що вона не дала йому наслідника престолу. Сорай’я, дочка іранського достойника і німкніні, сьогодні є в осередку романтичних здогадів і фантазій.

ЯКЩО якась справа тобі зразу вдалася, правдоподібно вона не була особливим осягом.

*„росія це нація-завойовник”
„російська політика незмінна”
к. маркс*

Маркс і Енгельс про постійну московську політику і про постійну наївність світу

В рр. 1853-1856 Карл Маркс друкував у “New York Tribune” статті, які 1897 р. появились окремим виданням під заголовком „Проблеми Сходу”. В цих статтях Маркс дає характеристику російської політики, і ця характеристика незвичайно влучна і для царської і для советської політики. Тож не диво, що в різних советських виданнях творів Маркса саме цих статей немає... Советська цензура не спляється навіть перед творами того, кого вважають предтечею комунізму і чії портрети висять на стінах офіційних советських установ.

У статтях Маркса передбачене і будуче суперництво між Америкою та спадкоємцем царської Росії й її політики, СССР. В статтях розкрита безпринципність західної політики, яка тоді в угоду Росії готова була відписати Польщу, як сьогодні відписує Україну. Так само правильно схоплений стан, який існує в Європі з того часу і до нині. Це протиставлення двох сил: демократії й абсолютизму, при чому не важно, чи той абсолютизм білий чи червоний.

І добре, що саме тепер, в час подорожжя Хрущова по містах ЗДА, в

Цитати на основі “Die Weltwoche” (Швейцарія) і «Свобода» (ЗДА), 1959.

час коли знову московська дипломатія зручно обмотує наївних державників і наївні суспільства своїми застрашуваннями і обіцянками, європейська преса наводить цитати писань Маркса і їх доповнень у Енгельса, пригадуючи світові, що маневри сучасної Москви не нові, але на жаль і досі успішні.

З ЕНГЕЛЬСА:

ВЖЕ Катерині II вдалося прилучити Україну і Білорусь до Великої Росії під претекстом збирання російських племен. Але з претекстами чи без них ми називаємо такі набутки голим підбосом чужих територій збройною силою і розбосом на гладкій дорозі”.

„Російська імперія мала дуже вигідну стратегічну позицію. Великі простори без доріг, без природних доступів, без центру, втрата якого змушувала б до капітуляції. Пересічне патріотичне російське суспільство за славу, підбосі, за перемоги, за силу і блиск царату дару-

вало йому всі його гріхи, його депотизм, несправедливість та сваволю, а чванькуватий шовінізм змушував забувати його власне положення. До того ця людинність була в сталому духовому застої, без ініціативи, але туга, кріпка, слухняна, призвичаєна до злиднів, придатна до беззастережного виконання наказів влади”.

„Здирнілі західні ліберали вірли беззастережно в щирість російських заяв. Так само робили європейські консерватисти. Вони брали за чисту монету російські фрази про правопорядок, охорону релігії та святість договорів. Російській дипломатії признано право бути консервативною, поступовою, революційною, православною або освіченою в міру її потреби та обставин”.

З МАРКСА:

ВОНА (Росія), рахуючи на боягузство і страх західних держав, побрязкує мечем і перетягає свої вимоги до крайніх меж, щоб потім виявлялись великодушною, еволюційною, поступовою, революційною, православною або освіченою в міру її потреби та обставин. Російська політика з своїм традиційним лукавством і своїми блефами вміє виводити в поле європейські двори, бо вони самі нале-

Extracts from the writings of Karl Marx and Friederich Engels. As these passages are omitted in the Soviet editions of the works of Marx and Engels, they serve to demonstrate the insidious policy of Moscow.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ посол в Атенх жалівся перед американським послом Riddleberger-ом на те, що до Греції прислано американську військову місію. В розмові він признав, що і Совети відвідують своїх союзників, але зараз же додав: — „Все ж таки ми не надаємо нашим відвідинам стільки розголосу”. На це Riddleberger: „Одначе Ваші військові відвідини в Мадярщині ви розрекламували здорово...”

жать до традиції, але та політика безсила в відношенні до народів, які мають за собою свою революцію” (Натяк на Америку). Є досить наївних людей, які вірять, що все це (гін до експансії) змінилось, що Польща перестала бути „потрібною нацією”, як висловився один письменник, і с вже історичним спомином. А як знаєте, почування і помини не стоять високо в курсі на біржі. Але я Вас питаю: що змінилось? Чи зменшилася небезпека? Ні, тільки сліпота правлячих мерств Чехословаччини дійшла до свого Zenіту. По-више, російська політика незмінна, як признає офіційний історик, москвин Карамзін. Можуть мінятись її методи, її тактика, її маневри; але полярна зоря її політики — опанування світу — це її непорушне сонце” (в оригіналі фіксштерн).

„Росія це нація-завойовник і такою була вона продовж століття, поки великий рух 1789 року не створив супротивника могутньої міри. Маємо на думці європейську революцію, вибухову силу її демократичних ідей і вроджену жажду свободи. З тієї пори в Європі є в дійсності тільки дві потуги: Росія й абсолютизм з одного і революція й демократія з другого боку”.

Світовий фестиваль філіателії

ПЕРЕД 29 роками відбувся в Берліні перший фестиваль філіателії під назвою ІЮСТА. З того часу що року в якійсь столиці влаштовують такі вистави марок. Цього року відбувалась вона в Німеччині, але не в офіційній столиці, в Боні, бо там не було відповідних приміщень, тільки в Гамбурзі під назвою ІНТЕР-ІЮСТА (скорочене, що означає Інтернаціональну виставу поштових значків).

Щоб уявити собі розміри сучасної філіателії, досить згадати, що виставові вітрини в Гамбурзі мали 3,5 кілометра довжини. Дві третини експонатів прийшли з-поза Німеччини. Окрім численних фрагментів приватних збірок, були там збірки поштових управлінь 24 держав. Англійська королева прислала з своєї славної на весь світ збірки гельголандські марки.

Вистава давала перегляд історії й

розвитку поштових знаків від перших ще не позначуваних листів 17-го століття, через перші печаткові знаки аж до сучасних мистецьких марок. Так само вистава давала огляд різних надруків на марках і ковертах.

Можна було стежити, як політичні зміни піддавали різні мотиви значкам, надрукам, спеціальним маркам. Особливу цінність уявляють значки ушкоджені в історичних катастрофах корабельних, літунських і т. п. (обпалені береги, замаски і т. д.).

Для мільйонів людей все це смішна забава, людська слабкість, але для других мільйонів збирачів-любителів, торговців, експертів це краса, мистецтво, знання, навіть справжнє багатство. Англійський королівський двір утримує для своїх збірок низку вчених спеціалістів-експертів.

ПРИГАДАЙМО СОБІ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

1. Котрий з українських князів панував у Відні?
2. Котрий з українських князів був вел. князем Литви?
3. Коли виринуло в документі вперше слово „козак”?
4. Котрий козацький полководець здобув Краків і помагав здобувати Варшаву?
5. Хто з польських хронікарів згадує Івана Мазепу як дворянина польського короля?
6. В котрому році прийшли німецькі поселенці і зайняли під управу Хортицю?
7. Хто з українських письменників описує приватне життя І. Котляревського?
8. Скільки було послів-українців у першій державній думі, в 1906 р.?

(Відповіді на сторінці 36)

Першорядна українська м'ясарня
в Нью-Йорку

**БРАТИВ
СТАСЮКІВ**

**З ДОВГОЛІТНІМ ДОСВІДОМ
І ДОБРОЮ СЛАВОЮ**

all kinds of fresh meats

124 First Ave.

New York City

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО

o. r. b. agency

255 East 10th Street

New York 9, N. Y.

полагоджує

СПРАВИ ЕМІГРАЦІЙНІ — ПОДАТКОВІ
СПРОВАДЖУЄ НА ПОСТІЙНИЙ ПОБУТ
ДО ЗДА

В И С И Л А Є

до всіх країн Європи й Азії дарунки-посилки
з найкращим англійським товаром.

1. Харчові пакки в цінах від \$25 до \$50 за пачку.
2. Англійські матеріали на чоловічі й жіночі вбрання,
2 купони від \$32.50.
3. Черевики, шкіряні, жіночі й чоловічі, вистелені футром,
найкращі англійські, непромакальні, 2 пари \$39.50.
4. Ліки по найнижчих цінах.
5. Гармоній-акордеони, машини до шиття й інші товари
заграничного виробу.

Всі посилки забезпечені й гарантовані. Замовлення при-
слані з цією рекламою користуються 25% знижки.

Пишіть по інформації. Жадайте ціників.

НАШ СВІТ

СУСПІЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

ОРГАН ОУА „САМОПОМІЧ” І Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ
КООПЕРАЦІЇ (ТУК) ПРИСВЯЧУЄ БАГАТО
УВАГИ ПРОБЛЕМАМ РОДИННОГО
ЖИТТЯ І ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

„НАШ СВІТ”

68 East 7th Street

New York 3, N. Y.

town rose

BAKE SHOP
CONFECTIONERY

542 East 14th Street

New York 9, N. Y.

Продаємо різного роду печиво по дуже приступних цінах, а саме: бабки, паски, весільні торти та різного роду тісточка, європейські та американські.

Приймаємо замовлення на прийняття, весільні і т. п.

Просимо дуже відвідати нас та переконатись особисто про високу якість нашого печива.

Для Вашої вигоди наш склад відчинений повних 7 днів в тиждні від год. 6 ранку до год. 12 ночі.

Говоримо по українськи.

We sell all kinds of cakes at very reasonable prices: birthday cakes, babka, paska and cookies, both american and european styles. Continuous all day baking done on premises, for weddings, parties ect.

Come in please and check in person the quality of our goods. For your convenience, our store is open full 7 days from 6 A.M. to 12 midnight.

**Ресторан
Українського Народного
Дому**

**140, SECOND AVE.
NEW YORK 3, N.Y.**

Під зарядом п. Захарчук

Видає щоденно смачні українські домашні страви.

Приймає оголошення на весілля, христини та всякого роду прийняття.

Харчівня відкрита:

Кожного дня, крім понеділка від год. 5-10 вечора.

В суботи і неділі від години 12-10 вечора.

ГЛАЗА 9-4238

Стара українська фірма
Романа Кузіва

Roman Kusoff
FURS

1420 Ave. of the Americas
Bet. 58th & 59th Sts.
NEW YORK 19, N.Y.

**WHITE EAGLE
MARKET, INC.**

Prime Meats & Poultry

BETTER KIND KIELBASY

PROVISION OUR SPECIALTY

Main Store & Factory

**628 FIFTH AVENUE
BROOKLYN 15, N.Y.**

South 8-5711 - 8-5712

M. Wenglicki

**664 Manhattan Avenue
BROOKLYN, N. Y.
EVERGREEN 3-1500**

**6035 Grand Avenue
MASPETH, N. Y.
TWining 9-0733**

**4410 Fifth Avenue
BROOKLYN, N. Y.
GEDney 5-6007**

УКРАЇНСЬКА ФУТРЯНА ФІРМА в НЬЮ-ЙОРКУ
виготовляє на замовлення нові футра та переробляє
уживані футра по найновіших фасонах.

ЖАКЕТИ
НАКИДКИ
СТОЛІ

ПРИСТУПНІ
ЦІНИ
ДОГІДНІ
СПЛАТИ

НАЙКРАЩИЙ
ТОВАР

КУНИЦІ
КАМІННІ
І ЛІСОВІ
МІНКИ
СОБОЛІ

ПРОСИМО
ЗАЙТИ

J. WUJKIW, INC.

MFG. FURRIERS

111 E. 7th St., New York 9, N. Y. — SP 7-8710

ШИРОСЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ, ГРАТУЛЯЦІЇ І ПОБАЖАННЯ
НАЙКРАЩИХ УСПІХІВ ВІД

«ГОДИНИ УКРАЇНСЬКИХ МЕЛОДІЙ»

**ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РАДІО-ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ
ПРОГРАМИ**

т а

«ЕХА З-ПОЗА МОРЯ»

**МІЖНАРОДНОЇ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ПРОГРАМИ
НЬЮ-ЙОРК**

ведених

РОМАНОМ МАРИНОВИЧЕМ

**“UKRAINIAN MELODY HOUR” — “ECHOES FROM ACROSS THE SEA”
103 WEST 77 STREET, NEW YORK 24, N.Y.
Phone: SU 7-3897**

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

141, 2nd Avenue, New York 3, N. Y.

(Між 8-ою та 9-ою вул.)

Бюро з ліцензією на висилку пакунків до всіх країн СССР. Усі витрати, зв'язані з висилкою пакунків, включно з митом, оплачуються тут, на місці. Ваші рідні і друзі одержать пакунок без ніякої доплати.

Доставка гарантована на 100 відсотків

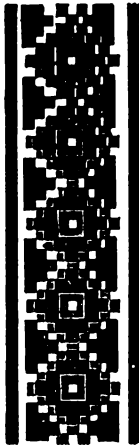
Маємо на складі великий вибір ШКІРИ — м'якої й твердої. ХУСТКИ — швейцарські, японські, аргентинські та інші. МАТЕРІЯЛИ вовняні, імпортовані і місцеві. ПОЛОТНА — ВСИПИ — ОКСАМИТИ — СТРУКСИ та ін.

МАШИНКИ для стриження та НОЖИЦІ. Також німецькі ДІЯМАНТИ в великому виборі для різання скла.

Ціни низькі

Крамниця відкрита: ЩОДЕННО від 9-ої ранку до 9-ої веч.
у НЕДІЛЮ від 10-ої ранку до 4-ої по-пол.

ROMAN HANKEVYCH

МУЗЕИ САГАЙДАЧНИХ У КОСОВІ

Написав Б. Андрійчук

Скорочено з журналу «Рад. Жінка», Київ, 1959

Ми сидимо в невеликій кімнатці подружжя Сагайдачних — жителів прикарпатського міста Косова, яке знаходиться в центрі Гуцульщини. Цей край здавна славиться майстрами народної творчості. Своєрідні вироби гуцульських умільців відомі не тільки в нашій країні, але й за її межами. Вони експонуються на міжнародних виставках, прикрашають залі столичних музеїв багатьох європейських країн.

Гостинні господарі — Євген Якович і Зоя Антонівна охоче показують нам свої багаті колекції, зібрані за час перебування в Косові.

Ось на стіні висіть кілька кахельних плиток, майстерно прикрашених малюнками: молодий мисливець верхи на коні з зграєю собак вирушає на полювання, гуцул з гуцулкою в нарядному вбранні крученою стежкою піднімаються на гору; дів-

чина, зачерпнувши з джерела воду, подає її молодому мандрівникові, який застиг на місці, зачарований її красою.

На кожній плитці — малюнок на певну тему, взяту з життя місцевого населення. Всі вони виконані відомим гуцульським майстром кераміки Бахметюком. Ще недавно плитки займали майже всю стінку. Але тепер залишилось небагато, бо більшість їх Сагайдачні передали в Станіславський обласний краєзнавчий музей.

Багато кілометрів довелось подружжю сходити гірськими стежками, в багатьох гуцульських селах побували вони, поки зібрали ці плитки. Нелегко перебиратися через бурхливі потоки, якщо тобі перевалило вже за 60. Але любов до народного мистецтва допомагала їм дістатися до найвіддаленіших сіл.

Цілими годинами Євген Якович може з захопленням розповідати про творчість того чи іншого майстра, про його манеру, особливості.

Домашній музей Сагайдачних відомий далеко за межами Косівського району.

В їх будинку завжди людно. Кожний, хто хоч раз побував в Косові, неминуче загляне сюди. Частими відвідувачами цього своєрідного музею є мистці. Чимало корисного знаходять тут студенти мистецьких інститутів, які цікавляться народною творчістю.

Серед відвідувачів були і творці кінофільму „Над Черемошем”. Євген Якович з великою охотою давав працівникам кіноекспедиції консультації з питань життя і побуту гуцулів, розповідав про їх звичаї, домашню обстановку, одяг.

Зоя Антонівна викладає на стіл люблені вишивки.

— Придивіться до них уважно, — говорить Євген Якович. — Кожному селу властиві свій характерний рисунок, свої барви, своя манера і стиль. Жадна вишивальниця ніколи не повторить візерунка, який вважається традиційним для іншого села. Але спільною рисою для всіх є геометричний орнамент. І тільки в деяких селах Кутського району можна зустріти рослинний орнамент. Але і він відрізняється від візерунків, скажімо, Полтавщини чи Вінниччини.

Прагнення зберегти особливості виконання, розцвітку проявляється в усьому. Взяти хоча б одяг гуцулів — кептарі. Зоя Антонівна зібрала їх більше двадцяти, і всі мають різне забарвлення. Якщо ви

знаходитеся на базарі, вам не треба питати, з якого села гуцул чи гуцулка. Подивіться на кептар, і ви зразу визначите це. Євген Якович дістає зарисовки кептарів, зроблені руками Зої Антонівни. Деякі з них були вміщені в журналах.

В колекції Сагайдачних зберігається також багато посуду, бондарних виробів з мистецьким розписом, речей, необхідних в горах. На стінах в рамках розвішані пейзажні малюнки, зроблені Євгеном Яковичем, який захоплюється живописом. Зоя Антонівна, в минулому працівник музею, колекціонує придбані експонати, робить відповідні написи. Багато зібрано у них різних книг та інших матеріалів, присвячених народній творчості.

Недавно вони побували в гірських селах і принесли з собою багато різних дитячих іграшок, виготовлених з сиру. Коли сир висихає, він робиться досить міцним і зовні нагадує білий камінь. Іграшки ці роблять, як правило, жінки. Ось щодуху мчить олень, високо піднявши роги. А ось осідланий кінь, зайченята, лисичі, вовки. І всім характерні динамічність, стрімкість. Зоя Антонівна показує зарисовки цих фігур. Іграшки ці зроблені місцевими селянами.

Серед експонатів кілька статуєток з дерева, зроблених юнаком з села Брустурні Миколою Грипенюком.

Минуло вже понад 12 років, відколи подружжя Сагайдачних переїхало з Чернівців у Косів на викладацьку роботу.

Євген Якович, незважаючи на свої

72 роки, продовжував викладати ліпку студентам Косівського училища прикладного мистецтва. І тепер, перейшовши на пенсію, не кидає улюбленої справи.

Багато роботи і у Зої Антонівни...

— Адже вона директор нашого домашнього музею, — говорить її чоловік.

Eugene and Zoya Sahaydachnyj made their home in Kosiv — the chief city in the Hutsul region — a veritable museum of Hutsul art. The article gives a description of the treasures collected in this home — tiles with characteristic designs, embroideries, clothing, toys. It tells of the devotion and effort spent in assembling this valuable collection.

УТА
ЗВУКО-ЗАПИСНА
СТУДІЯ

Володимир Змій і Ярослав Недільський записують на стрічку мистецькі імпреси та наукові й політичні доповіді, щоб зберегти їх і їхніх виконавців та доповідачів для майбутніх поколінь.

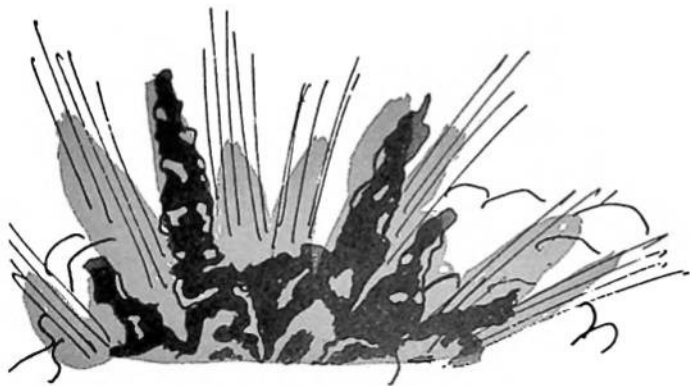
Звуко-записна Студія вже випустила низку нових довгограйних пластинок: Народні казки (Багряного, Воронька, Іваненка, Мосендза) у виконанні О. Добровольської.

Твори В. Стефаніка, О. Вишні та ЕКА в інтерпретації Р. Гірняка.

Адреса Студії, де можна набути всі ті цінні пластівки:

UTA Recording Studios Inc., P. O. Box 23, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Студія працює над виготовленням пластинок творів Т. Шевченка і Івана Франка.

ЗЕЛЕНА БРИГАДА ПЕРЕД БОЄМ

Написав Улас Самчук

ОСТАННІ тижні березня відзначалися великими снігопадами, холодними вітрами, сірим, олов'яним небом. Зима, казали, обернулася назад хвостом і мститься за порівняно м'який грудень.

Планета в той час оберталася тяжко й повільно, простір був насичений мряковиною, земля лежала, мов нагробний камінь, повітря було крижано-холодне. Навіть захід дихав полюсом, зі сходу ж різало гострим, як бритва, степняком.

Особливо неутульними видавалися вечори й ночі. Довкруги шуміло, грюкало, вибухало огнем, ніби там десь щось валилося і не могло звалитися.

З нового роману «Чого не гоїть асонь», «Вісник», Нью-Йорк, 1959.

У цій холодній, згущеній атмосфері моталися, мов піскарники в сітці, люди. Хтось плював на них огнем і холодом з висот Урана чи Нептуна, прибирав їх до поліських багон, до берлінських руїн, до тихоокеанських глибини.

Але планета все таки крутилася, сонце вставало й сідало, чергувались дні і ночі, креслились місяці й роки.

Велике село Дермань також жило своїм життям. Покищо оминала його лиха година, але вона стояла в

повітрі, як грізне мemento, і кожна дитина відчувала її неухильне наближення. — Кажу вам, — говорив якимсь пророчим голосом старий Михайло на Запоріжжі, — йдуть сумашедші! З ними не змовішся словом людським. На них не діють ніякі слюзи... У їхніх серцях ніколи не було милосердя. Вони не підбивають, вони неволять і ганьблять.

Це знав не один Михайло, це знали всі люди — старці і діти, ціле повітря. А тому всі, що могли, ішли в ліс. Ліси виповнилися ущерть і чекали. Під снігом, під холодним дощем, під тяжким небом. Лише дим зводився над лісом, ніби він десь там винзу безперервно тлів. А докруги була глибока тиша.

Тиша була і в таборі Попівщини, куди Троян не приймав мирного населення. Він не казав навіть чому, він завжди був проти втягання всіх, як є, у загальний впр. Він лише подав на всі боки вість, що ні жінок, ні дітей не приймає, що це не табір для всіх, що це — фортеця, і що тут лише ті, що б'ються.

На всій території цього шматка Волині — на південь від Дерманя через Мости, Гурби аж до Шумська і далі на захід через Антонівці до Білої Криниці і Крем'яниці — розкинулось царство лісової армії. Це щось не теперішнє. Це вийшли з віків деревляни і дуліби. Це вони кладуть огні, всі оті курені Ясена та Сторчана, та Мамає, та Довбенка, та Бувалого і інших таких самих. Їх ніхто не знає, вони звільнилися від сучасного, відкинули навіть свої імена і вдягнулися в одіж минулого. Тут їхнє все. Їх жінки, їх діти.

Тут вони готові впасти і знов увійти в овою землю.

На Попівщині у Трояна трохи інакше. Тут менше древности. Тут ось сам Троян із своїми вічними Царенком, Залізником, Терешком, Булавою, Майданом і Хотинюю, що, здається, злилися в одну в'язку людей у твердих шкуряних одягах, міцно підперезаних, завжди чисто голених і зачісаних, ніби вони у звичайних казармах. Троян не любить імпровізації. Він не партизан, він — армієць.

У нього тісний зв'язок з найближчим відділом Ясена на Гурбах, він знає маршрут ворога, знає, що це буде навала з двох боків, від Шумська з півдня і Будаража з півночі. І знає він, що там готують бригад п'ять НКВД, кілька панцерних бригад, з'єднання летунства, кілька батарей гармат — разом тисяч тридцять солдатів.

У землянці кашовара Пампушки, яку він зве Мир-Городом, чути губну гармонію знаного гармоніста і разом з тим вістуну Кобилю, що любить посидіти у Пампушки. Світло пробивається всередину маленькою щілинною, що її величають вікном, а що насправді є димарем. Під казаном, вмурованим просто в скелю, варяться, як правило, полтавські галушки.

Двоє молодих помічників Пампушки, у засмальцьованих советських ватянках, сидять за так званим столом з неотесаних соснових патків і бавляться в „дурня“, на цей раз у заклад.

— Як виграю — виграєм. Програю — програєм, — каже один, що зве себе Кулею.

— А я кажу: так і так виграєм,
— перечить Семен.

— Но... но... — мружить сіре око Куля. — Можемо, далєбі, й не виграти. Їх же до чорта й трохи, а нас жменя без п'яти.

— Кажу — виграєм! — настоює Семен. — Я тобі кажу!

— Та знаю! Знаю! Ти! Ти завжди щось кажеш! — і Куля з розмаху криє тузом, а враз із тим справжнім матом.

— А чому б нам не виграти? — питає ніби сам себе Семен. — Кажеш, їх там багато? І нас багато. А не виграєм тепер — то завтра. Не вигравши завтра — то в четвер. Не в четвер — на другий год. І так буде, куме, що покоління, то й моління. А одного разу — бац і виграєм!

— Ну, так уже бий!

— Та б'ю! На!

— Та бий ще ось це!

— Та б'ю!

— А ще ось це!

— Далі не здужаю — беру.

— То, значить, хід мій?

— Твій.

— Маж!

— Мажу!

— А що скажеш на це?

— Беру знов!

— А тепер ти, Семене, шах і мат!

Семен сміється, але руки його дрижать. Його нутром побігла холодна хвилька і зачепила кожну жилку. Кобила, що лежить півмісяцем, ніби на гамаку, на купі лантухів з борошна, починає швидко грати польку-ойру, а Семен тягнеться за кисетом з махоркою, крутить лапку і, блискаючи нервово очима, каже до Кулі: — Но? Хіба ще раз? — Куля, що не любить цієї гри, але

хотів би програти, каже: — Давай! Але берешся — грай! — І вони грають далі, Кобила з ойри переходить на свою улюблену „Чи я в лузі не калнина була”...

У кожному закутку Попівщини щось діється. На заставах бійці у кривках в білих кожухах сидять і підслухують шум вітру. Видається іноді, що він летить чорними зволами, як дракон, і сичить. На передпіллі його повно. Іноді так і кортить спинути туди серію.

— Я, знаєш, ішов сюди не так шукати України, — розповідає один у землянці число десять, лежачи на прічі горілиць, — як, скажу тобі, вилити свій біль. У тридцять третьому мій батько й моя мати померли з голоду... Знаєш? Був такий! Сім мільйонів пішло. А вмирать з голоду... в Україні... Сам знаєш...

— Як не знать!..

— І я так собі думав: сім мільйонів? Ні! Якось навіть не хотілось вірити!

— Та й не віриться. Але чим далі воно буде віддалятися — тим буде його видніше. І я тобі ще кажу: його не забудуть ані діти, ані внуки, ані правнуки. Таке не забувається.

З іншого бараку несеться тиха пісня „Ой, забіліли сніги”, а то знов „Та була колись розкіш-воля”, а за нею „А вже років двісті, як козак в неволі”. Особливо гаразд виходить „Ой, наїхали вози — гей, з України”. Над усім шумлять старі, високі, коронасті сосни. А над соснами женеться західний вітер. І темнота глибока, мов океан.

Два тижні тривала ще пора зі снігами, а там вернулась година теплішого вітру, яснішого неба, бадьо-

рішого повітря. Ліс перший відгукнувся на це прибуття, ніби музичний інструмент на дотик музики. Сосни Попівщини зашуміли, ніби випили по чарці горілки, берези, що їх тут також чимало, пустили враз сік... Набій дуб, навіть граб звертілися по іншому, по-весняному. Їх тверде бростя набрякло і пом'якшало.

Унизу, як звичайно, земля дала перший квіт, перші білі, ніби з мармуру, проліски на високих зелених тичинках, особливо в місцях, де впертіше вдаряло в землю сонце під куцями ліщини. За пролісками пустився різний ряс — білий і синій, а за рясом фіялки дали свій перший, свіжий, легкий запах.

Птахи робили також своє розумне діло, — засвистали й загомоніли жовтобрюшки та синички, закрикали поміж гіллям ворони, закричали чорні круки. Всі ці їх звуки творили ту вічну гармонію, що нею горда кожна весна.

Одначе, справжньої весни не привів навіть квітень, — панували всевладно деспотичні вітри сходу з жаско-похмурими ночами. Сонце намагалось прорвати їх хижу природу, але його зусилля були безуспішні.

Усі ці дні і навіть ночі Троян і Царенко не злазили з сідел. Їхні коні завжди були в м'ялї, а обличчя в болоті. Їх бачили в усіх місцях табору, поза табором, у Дермані. Їм все, мабуть, видавалось, що щось ще не так зроблено, що треба ще щось удосконалити, щось додатн. Тому їх бригада, крім звичайних вправ, все ще пробивала кам'яні скелі, будувала гнізда на деревах,

копала рови і клала засіки на дорогах.

— Ех, братіки! — вирвалося одного разу в Трояна з-під самого серця, коли він стояв на купі звалених стовбурів і дивився, як працюють його хлопці. — Дай нам трішки більше місця! Та трішки більше часу! Але й так добре! Між іншим, хочу вам сказати: за два тижні почнетесь. І тому ще раз пригадую: хто боїться — випадай! Ще є час! Бо після буде запізно! Ще два тижні!

Але хлопці, заляпані болотом, ніби вони в ньому качалися, добродушно шкірили зуби. — А! Командир! Хто боїться? Оговтались!

— Але — знай! Буде огонь!

— А чого ж!

— Командир! Чи можна слово? — озвався голос молодого, присадкуватого хлопчиська з бурхливою, попельястою чуприною.

— От що, бійці! — почав хлопчисько. — Хотілось би мені, так сказати, висловитись... Командир наш на нас позирає і все сам себе питає: а чи вони готові? а чи видержать? А я на нього поглядаю та й себе питаю: а чи видержить він? Я вже не раз казав: ми не прийшли сюди бомки стріляти, нас ніхто не гнав сюди по мобілізації... Ми прийшли... як його сказати... ми прийшли, щоб по-людськи, як не жити, то бодай умерти! От і все. Так. Нас трохи замало, навіть коли взяти всю ту лісову армію... Замало! Що й казати — замало... Але це ми знаємо! Знаємо, скільки нас і хто ми! Знаємо, чого хочемо! Знаємо, що нас чекає! Так чого нам ще треба? Ми, братця, видержимо! — ви-

крикнув він з усіх сил, на що присутні, як один, відповіли:

— Видержимо!

А котрийсь, видно дуже гарячий, вирвався, ніби підстрелений, розкинув руки, як вітряк, і писклявим, мишачим голосом закричав: — Товаришііі! Товаришііі! Смерть нам не страшна! — і при цьому розтягав комір своєї сорочки, ніби він душив його. — Смерть нам не страшна! Смерти ми не боїмось! Чи не правду кажу?

— Правду! Правду, Ведмедю! — кидали окремі голоси з юрби.

— Я, братця, кажу вам на лице! Я себе присвятив! І все! І досить! Я лише прошу за себе від Господа святого — не менше як сто! От моя ціна!

— Мало, Ведмедю! — кричали на нього злісно.

— На перших порах хватить, а там побачимо! Один на сто? Браті-ки! Чого хочете?

— Ха-ха-ха! — реготали з юрби.

— Нам кажуть — історія! А я вам кажу: не історія, а проституція! Коли б це, братця, була історія, хіба треба було б нам з вами отут... — оратор заплутався, не знаходячи слів, і раптом заплакав.

— Ге! Ти! Жени його! Як собаку — жени! — закричала на всі ладі юрба. — Знайшов час! Ціці закортіло! В шню!

Промовець і сам відійшов, лише один з товаришів підігнав його копаньком в зад. Потім він сів осторонь на колоді, але сліз не міг здержати. Ніхто на нього не дивився, одначе мовчанка на хвилину запала.

— А я, Ведмедю, і не знав, що з тебе може бути такий лірник, —

озвався першим Троян.

Вибухнув загальний, розбитий регіт. Тоді Ведмідь звівся, підійшов до гурту, сказав: — Простіть, братці! — вклонився, ніби в церкві, і відійшов.

— Та, звісно. Він, видно, з паламарів! — загомоніли в юрбі.

А найближчий Ведмедів побратим, Омелян, звернувся до Трояна:

— Командире! Я вам кажу: перший боєць! Тоді там на Плосьькому, на Застав'ю, кажу вам, купу їх наложив. Сам бачив! Б'ється, як чорт! Йй-Богу! А от очі має на мокрому! Що й казати. Задовго його в тому Сибіру мочили. Казав, якіньсь слідчий нерву йому ніжкою від стільця надвередив. А та стерва делікатна. Порушив — пропало. Не зашепчеш... .

Сам Ведмідь пізніше виправдувався перед Омеляном: — Плакав! Так! Плакав! Але не зі страху! Можеш мені вірити, а можеш і не вірити! Плакав з жалю! На весь світ — плакав! На Бога! Жаль бере! Все ж таки, як ти собі не кажи... ми тут не з примхи! Як Господь Бог є у небі — може ж він бачити, коли людям засліпило... На брата того „сдинокровного” я вже давно плюнув. То просто худоба! Але є ще й інші... . От чому жаль бере!

— А ти все таки не плач, — промовив на це резонно Омелян, вистругуючи з патника рожен смажити сало.

— Легко сказати... .

— А ти не плач! Сказано — не плач і не плач!

Ведмідь підтягнув штани, шморгнув зворушено носом і з виглядом винуватого замовк. »»»»

ЧИ ЗДА ГОТОВІ?

Огляд складено на основі матеріалів і вістей із таких журналів: Time, U.S. News & World Report, New York Times, New York Herald Tribune, Die Weltwoche (Швейцарія), Der Spiegel (Німеччина).

Офіційний погляд

Підчас першої світової війни французький прем'єр Клемансо казав, що війна це занадто поважна справа, щоб віддавати її тільки генералам... Сьогодні ці слова повторюють навіть тоді, коли ідеться про зброся, про підготову до війни. Звідси в З/А стільки дискусії і критики тих справ.

Офіційний погляд рівальних чинників З/А, отже президента Айзенгауера і секретаря оборони Мек Елроя такий, що американська воєнна підготоа є „відповідно примірена” до совєтського протинника. З/А не мають наміру проти кожного совєтського вояка виставляти свого, проти кожної рушниці свою рушницю. Кожна нація розбудовує оборонну систему згідно з власною стратегічною, економічною і технічною структурою, і головне, щоб загальна сила всіх тих складників оборони була більша за силу протинника.

Першим чинником сили ЗДА є повітряна фльота двох тисяч тяжких і середніх бомбовиків, розміщена на 165 американських і 110 чужих баз; фльота, яка продовж 15 хвилин готова до бою. Ця фльота має в роз-

порядженні найновіші атомові бомби. Ні такої фльоти, ні такого доброго її розміщення в близині найчутливіших місць противника, Совети не посідають.

Критикам, що покликаються на те, що Совети мають уже міжконтинентальні ракети, відповідають: по-перше, ті ракети ще далекі до масової продукції й боевої готовості, а по-друге, американські середні ракети, Тор і Юпітер, з досягом 2500 миль, уже готові і розставлені по близьких до СССР базах, аж дуже рівноважать загрозу советських міжконтинентальних ракет. Далі ЗДА вже цього року матимуть коло 10 підводних човнів з атомовим погоном і з далекобійними атомовими стрільнями „Полярис” і „Minuteman”, тоді як СССР ні тих човнів, ні тих ракет не має.

Все те, на думку офіційних американських кіл, рівноважить велику перевагу СССР щодо людського матеріалу під зброєю.

Учені говорять

Д-р Едвард Келлер, творець водневої бомби: „При кінці війни не було питання, де шукати першуна в науці. Він знаходився тут, у цій державі... Сьогодні таке питання вже існує. А немає питання, котра держава скоріше виховує науковців. Тією державою є СССР. На мою думку, не може бути й тіні сумніву, і з року на рік стає яснішим, що за десять років СССР буде безсумнівним провідником у ділянці науки”.

До того Теллер додає: „Якщо зараз почнемо дуже твердо працювати в полі наукової освіти, ми згодом можемо відискати провідництво. Коли ж не почнемо цього зараз,

і то на велику міру, коло 2000 року російський комунізм оформлюватиме світ... Раз американці зрозуміють небезпеку положення, вони зроблять необхідні жертви, але пора вже пізня, пізніша ніж більшість людей гадає, і вже немає часу до марнування”.

Д-р Джеймс Кіліян, попередник Юрія Кістяківського на пості головного наукового радника президента Айзенгауера, не думає, щоб сьогодні якась держава випередила ЗДА в технології. „Признаючи нашу нинішню силу, мусимо також признати, що можемо програти перегони. Не сміємо обманюватись щодо щораз більших вимог, які ставитиме нам мілітарне, економічне і так само технологічне суперництво комуністичного бльоку. Те суперництво може вимагати від нас трудних рішень між щораз більшими вигодами й дозвіллям з одного боку і твердою працею з другого боку. І те ж суперництво може вимагати ширшого усвідомлення факту, що високі інтелектуальні осяги є такі ж важні для життя як високій життєвий рівень і матеріальний добробут.

Чи можлива оборона проти міжконтинентальних ракет?

Особливо гостра критика Конгресу в Вашингтоні скерована проти повільного розвитку протиракетних ракет, які мали б переймати в лету советські міжконтинентальні стрільна. Армія заходиться коло своїх типів Ніке-Геркулес, літунство коло свого моделю Бомарк. Всі ці суперничі зусилля спотребовують високі суми грошей, але досі не дали нічого готового.

Та є й принципи противники за- надто великих надій і коштів, зв'язаних із плануванням і продукцією тих протиракетових ракет. Адмірал Гейвард не признає „задуму Америки як кріпости”. Коли б ЗДА зосередились на такій концепції, завмер би великий альянс вільного світу. Така концепція це американське видання колишньої французької „лінії Мажіно”, яка приспала чуйність Франції й яка не витримала натиску німців. „Найважлишою річчю є мати

перевага по боці Советів. Коли б вони своїми сухохідними арміями, вивинуваними наймодернішою аж до атомової включно зброєю повели наступ на Європу, а ЗДА не відповіли б атомовими бомбами, тоді сили НАТО, Атлантийського Оборонного Союзу, не могли б стримати советського натиску.

Одначе в Вашингтоні признають ще одну перевагу Советів: вони мають свою стратегію, і всі політичні й воєнні засоби зосереджені

„Duellalus”, орган Американської Академії Мистецтв і Науки, вираховув, що 20 держав мають наукові і фінансові передумови на те, щоб виробляти атомові бомби. З-поміж них:

12 держав можуть уже сьогодні продукувати ті бомби. Це дві держави з НАТО: Франція й Зах. Німеччина; три держави комуністичного бльоку: Китай, Чехословаччина, Сх. Німеччина. Далі ще такі неутральні, як Індія, Швеція, Швейцарія й інші.

8 держав мають ще замало досвідчених атомових науковців, щоб вже тепер виробляти бомби. Сюди м. і належать Австралія, Австрія, Угорщина, Фінляндія, Югославія.

Такі держави, як Півд. Африка, Іспанія могли б братись за виріб атомових бомб не скоріше як за п'ять років.

силу знищити Росію, і щоб Росія про це добре знала”.

Як оцінюють положення в різних краях?

В Вашингтоні ситуацію оцінюють так: В повній атомовій війні сьогодні перевага по стороні ЗДА. Совети можуть несподіваним нападом вчинити велике спустошення, але ЗДА у відповіді мають силу тотально знищити ворога. Зате в війні без повного вжитку атомової зброї,

прямакх. Брак ясної „національної стратегії”, а за цим і брак однієї військової стратегії і вкінці брак найвищої вирішальної інстанції, готової до твердих рішень без компромісів — це чинники, які можуть у некористь заважити в баянсі сил між ЗДА і СССР.

Особливо уважно стежить за цим баянсом японська політика. В Токіо офіційні кола й розвідкові агенції переконані, що Советам ще до-

сить далеко до ЗДА щодо воєнної технології, з винятком ділянки міжконтинентальних ракет. Удачний советський „Перл-Гарбор” покищо не входить у рахунок. Постава ЗДА в Лівані, коло Формози і тепер у Берлінській кризі, все це не є поставою уряду, який боїться війни, якщо вона конечна. Хай Хрущов і Мао вихваляють потугу комуністичного світу і хай проголошують упадок Заходу. Це саме говорили й пророчили Гітлер і Мусоліні щодо демократії. Перехвалки Хрущова це частинно блеф і частинно психоло-

Американський вчений д-р Linus Pauling заявив, що ЗДА мають запас 75 тис. атомових і водневих вибухових зарядів. Нищівна сила цієї зброї вистачає, щоб 20 разів змести з землі все населення.

гічний тиск на ЗДА і інші держави. І коли ідеться про пересунення рівноваги в користь комуністичного світу, то хіба в цьому психологічно-розумінні, але не фактичному.

В Німеччині признають, що недавня перевага ЗДА над Советами переходить у стан рівноваги між ними. Разом із цим „школа Хрущова” в протилежності до „школи Маленькова і Жукова” прийняла стратегічну тезу про можливість знищення ЗДА, при чому СССР мав би великі втрати, але пережив би війну. Небезпека в тому, що вирівнювання недавньої нижчости Хрущов може взяти за свою перевагу, і цим можна пояснити його агресивні посушення чи то в Берліні, Тегерані, Формозі, Багдаді.

Французькі військові пляновники вважають, що американську атомо-

ву перевагу замінила тепер ситуація взаємного атомового страху. Небезпечне те, що Совети мають перевагу в малих війнах. Для Заходу конечні сили, які могли б мірятися з Советами і в обмежених війнах і в тотальній війні.

В Англії утверджується погляд, що з кожним роком різниця між американською і советською атомовою силою стає щораз більш академічна, бо обі сторони матимуть досить засобів для повного знищення ворога. Настає доба „примусового атомового безділля”.

„Преемптивна”,
„превентивна”,
„дефензивна”

Слабістю ЗДА і вільного світу є брак ясної страте-

гії. Досі вона була принципово оборонна, отже згорн передавала ініціативу ворогові. При нинішній атомовій зброї це дуже небезпечна постанова. „Атомовий Перл-Гарбор”, несподівана атака без попередження, може смертельно поранити.

Тому ЗДА звернули пильну увагу на якнайдокладнішу сітку модерних радарових і інших орієнтаційних стацій довкола СССР. Ті стації мають сигналізувати всі загрозливі рухи, зосередження ворожих збройних сил. І також тому в ЗДА почалась дискусія і критика дотеперішнього принципового відречення від усякої т. зв. превентивної, попереджуючої війни. Тепер те слово „превентивна” замінено пристойнішим „preemptive”, отже не попереджуюча, але переймаюча війна. В цьому новому терміні є щось із до-

теперішньої, оборонної стратегії. Довідавшись про загрозлив рухи ворога, держава „переймає” їх оборонними протизаходами аж до протинаступу включно.

В ЗДА нова концепція переймання ворожої підготовки до наступу дискутується, знаходить прихильників. СССР вже визнає ту концепцію за свою. Є в цьому революційний зворот, коли порівняти ту нову стратегію з стратегією колишньої Росії в першій світовій війні і СССР в другій. В обох стратегія перших фаз була оборонна. Той зворот підкреслює свіжа публікація “\Var and the Soviet Union” (Війна й СССР) з підзаголовком: Атомова зброя і революція в советському мілітарному і політичному мисленні. Автор праці

H. S. Dinerstein стверджує, що советська воєнна машина орієнтується на таку „переймаючу” війну і що дискусія цієї доктрини рішально вилучана в політичну карієру Хрущова, Маленькова, Молотова і інших. Погляд Маленькова, що атомова війна на велику міру приведе до знищення цивілізації, відкидається Хрущовим і його маршалами. СССР мусть зорганізуватись так, щоб виграти і таку війну. Нова концепція суцього офензивна.

Військовий редактор „Нью-Йорк Таймс”-у називає ту стратегію простою: Її засада: бути готовими до кожного роду війни і до всяких її засобів і добитись перемоги комбінованим уживанням всякої зброї.

This article gives a condensed report on the military capacity of the USA and USSR on the basis of American and foreign sources. It acquaints the reader with the opinions of official circles in Washington and opinions of scientific experts. It also gives an idea of the balance of military power between USA and USSR in the principal capitals of the world (Tokyo, Bonn, Paris, London). Finally it touches on the current topic: The attitude of the Western World; should it continue its policy of purely defensive strategy or, in view of the threat of atomic war, should it accept the so called “preemptive” strategy, forestalling the enemy in any obvious preparation of attack.

БАРАН

Баран хотів звалити дуба —
Могутнє дерево було йому не любе.
Відбився лобом, скільки сили мав,
І все хвалився: — Доконаю!
Не відступлю, аж поки не зламаю...

І справді відступив, як роги поламав.
— Даремно, — каже, — лоб набив до крові.
Це дерево не по мені...
Що ні, то ні! —
Ми скажемо дурному баранові.

П. Ключина („Перець”, Київ)

Советські вчені на міжнародних конгресах

Написав М. Ветухів

УЧЕНИХ з ССРСР я мав нагоду зустріти і на XV Міжнародному Конгресі в Лондоні, і на X Генетичному Конгресі в Монреалі.

До Лондону прибуло 38 учених із Советського Союзу — деякі з них були членами офіційної делегації, інші казали, що приїхали власним коштом. П'ять делегатів, що їх доповіді були зголошені на конгресі, не приїхали, без пояснення причин.

Величезна більшість делегатів (33

з загальної кількості 38) прибули з Росії, переважно з Москви й Ленінграду; троє були з Ташкенту і один українець був із Києва. Отже, більшість союзних республік не були репрезентовані. Цікаво відзначити, що делегати з Росії носили відзнаки конгресу з написом „Росія”, а ті, що були з союзних республік не мали на відзнаках назов своїх країн, у них було написано „СССР”.

У відміну від делегатів інших країн, учені з ССРСР звичайно тримали-

Скорочено з місячника «Листи до Приятелів», Нью-Йорк, 1959.

11 червня ц. р. помер від піотриака в Нью-Йорку визначний український вчений-генетик, голова УВАІ в США, проф. М. Ветухів. Покійний дослідник Колумбійського Університету брав участь у міжнародних генетичних з'їздах 1953 р. в Італії, 1956 р. в Японії й Данії, 1958 р. в Зоологічному Конгресі в Лондоні і в Генетичному в Монреалі. На тих з'їздах мав нагоду зустрічатись із делегатами з ССРСР. Подавмо характеристику тих советських учених.

На фотографії проф. Ветухів (праворуч) розмовляє з головою советської делегації Е. Н. Павловським в Лондоні 1958 р.

ся групою, здебільшого коло них був один з їх перекладачів-наглядачів. Часто у них відбувалися внутрішні наради, чого звичайно не буває в інших делегаціях. Дуже мало хто з них мав нагоду походити по Лондону самостійно; не в усіх екскурсіях, улаштованих конгресом, вони брали участь.

Зі мною делегати говорили охоче і ввічливо, хоч стримано. Кількох із них я знав ще перед війною, а з більшістю

поступово познайомився. Я переконався, що все це були дуже різні люди — представники кількох груп советських інтелектуалістів, які утворились протягом останніх десятиріч.

Цей розподіл на групи носить, мабуть, дещо суб'єктивний характер, бо очевидно мої враження суб'єктивні, а при тому треба пам'ятати, що советський уряд дозволяє виїждати на міжнародні конгреси лише суворо підібраним людям. Величез-

на кількість науковців, серед них дуже багато здібних, також і учених світової слави, закордоном ніколи не бувають; тож ті групи, що я зустрів у Лондоні, охоплюють лише тих, кого випускають поза межі СРСР.

Отже ці групи такі:

1. Старі професори з дореволюційного часу, люди, яким тепер уже коло 80 років. Ті з них, що прибули на конгрес, протягом своєї наукової діяльності уміли співпрацювати з советськими диктаторами, як напр., голова советської делегації, відомий усьому світові зоолог-паразитолог Е. Н. Павловський. Він багато років був Президентом Військово-Медичної Академії і членом Всесоюзної Академії Наук. Тепер він очолює кілька наукових інститутів і є редактором Зоологічного Журналу Академії Наук СРСР.

2. Учені — діти професорів дореволюційного часу, яким тепер коло 50 років. Вони добре виховані, дістали добру освіту. Наукову кар'єру робили вже в советський час, пристосовуючись до умов. Як правило, людей цієї категорії дуже мало пускають закордон, але очевидно їх чимало працює тепер у СРСР. Ті, що мають нагоду побувати на міжнародних наукових конгресах, звичайно поводитись дуже стримано в розмовах, що порушують будьякі принципові справи, але вони радо говорять на загальні теми і про вся-

кі дрібниці.

3. Інтелігенти дореволюційного часу, раніше не-науковці; маю враження, що кілька делегатів було прислано на конгрес лише тому, що у них лишилось від старого часу уміння поводитись у культурному товаристві, а в той же час вони настільки „неревиховані” советською владою, що в своїх розмовах безнастанно хвалили советський режим.

4. Нова советська інтелігенція високого рівня — найздібніші люди, що виростили з тої молоді, яка після революції масою пішла до вищих шкіл. Багато цих селянських синів, хоч не має доброї формальної освіти, але своїми здібностями, оригінальним підходом і розмахом у роботі дійшли до верхніх верств науковців.

5. Комуністи-інтелігенти досить високого рівня. Це люди, що стали членами партії в перші дні після революції, і вже в 20-х роках перебрали керівництво науковими інституціями і поборювали старих „буржуазних учених”. Вони були завжди підтримувані урядом. Здібніші з них мають деякі наукові досяги.

6. Нетворчі науковці-комуністи. Очевидно більшість комуністів „надісланих до науки” не мала належних здібностей і не зважаючи на всі дані їм можливості не пішли далеко. На конгресі вони впадали увічі своєю зовнішністю, досить відмінною від звичайних західних інте-

лігентів. Їх розмови були здебільшого агітацією. Для прикладу згадаю, що одного з них я спитав про національну проблему в ССРСР, на що він відповів, що такої проблеми там нема, бо всі народи живуть „як рідні брати”. Тоді я спитав про взаємини з країнами „народньої демократії” і почув, що ті народи такі ж самі брати. Коли ж я став розпитувати про події в Угорщині, то він різко сказав, що я „даю необ’єктивні питання”.

7. Нетворчі „інтелігенти”. Я маю враження, що в Советському Союзі виросла велика група людей, вишклена виконувати в наукових інституціях звичайну рутинну працю. Це люди малої освіти й культури, виховані в советських умовах, без широких інтересів, чи то культурних, чи наукових. З ними трудно було підтримувати розмову, хіба що обговорювати технічні проблеми вузького фаху співрозмовця.

8. Наглядачі виконували формально ролю перекладачів, а фактично були начальниками і керували рештою делегатів.

Я маю враження, що майже всі делегати формально є членами ко-

муністичної партії, про деяких знаю точно.

Доповіді учених з Советського Союзу були щодо їх рівня такі ж різні, як і люди, що їх читали.

Були доповіді на високому науковому рівні, деякі з них були важливі для праці конгресу. Були сірі звіти про якусь поточну роботу, а були й псевдо-наукові доповіді в дусі офіційної советської лисенківської доктрини.

Мої розмови з делегатами були на різні теми — безпосередньо наукові, загально-культурні (література, музика, тощо), релігійні; говорили про національне питання, про економіку, побутові умови (на цю тему вони особливо охоче говорили), про колгоспи. Делегати з свого боку цікавились життям у США і в Європі, зокрема життям тих людей, що виїхали з ССРСР. Поміняючи намул офіційної пропаганди, можна було довідатися багато цікавого про життя, науку, людей в ССРСР. Після зустрічі з делегатами і після їх доповідей, мені стало ясно, що наука в Советському Союзі і далі перебуває в тісних рямах, поставлених урядом.

In June 11, 1959 the prominent Ukrainian geneticist and chairman of the Free Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the USA — Professor M. Vetukhiv died of cancer in New York. He was member of the faculty of the Columbia University, and participated in numerous international genetic conferences in Italy — 1953, Japan — 1956, Denmark — 1958, in the Zoological Congress in London and the Genetic Congress in Montreal. He had many opportunities of meeting Soviet delegates on these occasions. Here is his characteristic of these scientists.

The photo shows Prof. Vetukhiv (on the right) talking with the chairman of the Soviet delegation E. N. Pavlovskij in London in 1958.

ЛЮДИНА ВНУТРІШНЬОЇ ТВОРЧОЇ ЕНЕРГІЇ

ЄВГЕН ЧИКАЛЕНКО

Написав Е. М.

Скорочено з місячника «Вісник»,
Нью-Йорк, 1959.

Е. М. — це, можна здогадуватися,
криптонім відомого поета Е. Маджарика.

Є люди, що в їх смерть трудно повірити і свідомість не може погодитися з фактом, що вони померли, що їх вже фізично немає.

Давно відомо, що визначні мистці, політики, філософи, учені — після своєї фізичної смерті — продовжують жити в своїх творах, чинах, думках, відкриттях і винаходах. Non omnis moriar — ні, ввесь я не помру — сказав Гораций, а за ним багато інших повторювали той його вірш. Євген Чикаленко не був „великим“ в загально прийнятій значенні цього прикметника. Отже в цій випадку не йде про „несмертєльність“, пригадану „великим“. Мова лише про неможливість уявити й повірити в його фізичну смерть, хоч та фізична смерть була перед 30-ма роками лікарями констатована і тіло Є. Чикаленка було поховано. Думаю, що тут відограє не малу роль та внутрішня творча енергія, що якби наочно просякала постать Євгена Чикаленка, просякала і — променювала та збуджувала енергію в кожнім, хто мав щастя пізнати Покійного. І тому, певно, так трудно уявити собі, що властителя і генератора тієї енергії — вже немає.

Завжди видається, що вистачить опинитись на тій тихій подебрадській вулиці, дійти до гарненької вілли, пройти праворуч через фіртку, вийти на поверх, постукати і двері відчинить усміхнено-погідний, сократично-мудрий, милий і водночас поважний Євген Харламович. Запросить до столу звичайного „студентського“ однокімнатного помешкання. А за столом вже сидітиме Микола Карпович Садовський. А на столі буде оследеш, картопля в

мундурах і — навіть — трохи горілки власного виробу. Євген Харлампович лукаво гляне своїми херсонськими очима й, обираючи картоплину, скаже: „Жив-здоров, в Подєбрадах рай знайшов“.

Де ж пак не рай!

Він, що починав свою „українську кар'єру“ від останніх, вже майже непомітних, слідів, витеребленої до тла Кирило-методіївщини, від історичної пустелі й соціальної порожнечі, від мрій про дозвіл на початкову школу, — він тепер опинився на становищі дорадника при — страшно подумати — українській високій технічній школі, українській політехніці!

Від його, з таким трудом виданої колись, книжечки „Розмови про чорний пар“ — аж по катедру Агрохемії, аж по підручники з Інтегрального Рахування, аж по креслірки й лябораторії справжньої Господарської Академії з десятками професорів і сотнями студентів, — ось був той довгий шлях тієї дивної української людини, що якби власною постаттю сполучувала „оба польа сего времени“, сполучувала, властиво, дві епохи: одну — до Державности і другу — після Неї. Неї — короткотривалої, майже блискавичної, але вже незатертої, бо Вона, з Військом, з Війною, з перемогами й поразками, з політкою й помилками, з урядами й отаманщиною, з відступом і чужиною — була. І цього історичного факту заперечити було не можна. І на цім історичнім факті, як на базі, саме й постала Національна Висока Технічна Школа. А в ній і навколо неї — земляки, не жменька колішніх „свідомих“ з явних і тайних пе-

редплатників тієї Чикаленкової „Ради“, не вбогі й залякані „інтелігенти“ з народних учителів та фельшерів, не епігони „українофілів“ чи „обласників“, а люди Державністю випростовані і Війною за Неї — опалені й пропалені, отже, загартовані, а, тим самим, вже для кожної „Росії“ — пропащі, бо „непридатні“.

Вони були громадянами лише України, навіть „уявної“...

І тому ті слова Євгена Чикаленка — а він їх часто серед приятелів повторював — звучали, як парафраза молитви Симеона Богоприємця: Нині отпускаєши раба Твого... Зрештою, Є. Чикаленко, хоч позитивіст і раціоналіст, саме цю молитву і саме в Подєбрадах — пригадав був.

Він не був політик. Відмовився від пропонованої — на початках — булавни, та й відмахувався завжди від всякої політики — на еміграції. Але колись був видрукував на 2½ сторінки „політичну“ статтейку у віденській „Волі“ (р. 1922?), і тій статтейці В'ячеслав Липинський мусів присвятити аж цілий розділ в своїх „Листах“.

Він не був „літерат“, але його „Щоденник“ і його „Спогади“ залишаться зразками мемуаристики, отже будуть найліпшою лектурою для людей з найвибагливішими літературними смаками, а з другого боку — найціннішими матеріялами для майбутніх істориків і соціологів України.

Він не був „видавець“ чи „редактор“, але, якщо за царських часів в столиці України виходила щоденна газета „неіснуючою мовою“, — то такий історичний факт без Є. Чикаленка, попросту, „не мав би місця“,

не існував би. Ім'я цього „поміщика” досить тісно в'яжеться також з іменем Івана Франка, Михайла Коцюбинського, „раннього” Винниченка... Бо цей „поміщик” мав особливий талант: зв'язувати чудесними перевеслами окремі стеблини в тузі суспільні снопи. Який активний українець міг оминути цей „фокус” українського життя, що називався Євген Чикаленко? Від Пильчикова, Володимира Антоновича, через Житецького, Михальчука, Грушевського, Грінченка, Єфремова й аж по Петлюру й Липинського.

Він не був з лідерів, з лицарів ідеології, з народних трибунів, з тих, що запалюють... Він був, як це не дивно, скептик (розуміється не з тих жовчних і „принципових”), але його якийсь по-селянському мудрий скептицизм був одночасно творчий, динамічний і побуджуючий, а не пригашуючий... Це був той скептицизм майстра, який не сподівається, що ось з цього дерева сам собою зробиться стіл, тільки того стола з цього дерева треба зробити.

Його (тепер не завжди доречі згадувана) сентенція, що „мало любити Україну до глибини душі, а треба любити її й до глибини кешені”, — якраз дуже характеризує той чикаленківський скептицизм. Але який же він був, е і буде благословенний серед порожньої бомбастики стертих слів, що то підносять „святочний настрій”, „витискають сльози з учей численних присутніх” ба й „ширять оптимізм” або „запалюють віру”... Він був людиною обов'язку, але той обов'язок він розумів не абстрактно, не по-інтелігентськи інтелектуально. Його почуття

обов'язку впростало органічно з раси, з крові, з корінної сполуки з землею — в матеріальнім і духовім, отже суцільнім понятті цього слова. Тому цей „поміщик”, хоч, властиво, дідич і шляхтич, володіючи обополі Дніпра двома земельними маєтками на кілька тисяч гектарів обшпром, не лише зразково ними господарював, а й свідомо обернув себе на лише керівника цього, перефразовуючи советський термін, нагоспу, бо цілий прибуток з тієї „приватної” власності йшов на „Раду”, на Стару Громаду, на Наукове Т-во Шевченка, на Академічний Дім у Львові, на посади-стипендії науковцям, інтелектуалістам та письменникам, словом, на Націю.

Євген Чикаленко був господарем, „хазяїном” в тім сенсі, як це слово споконвіку уживали наші селяни — з признанням, пошаною, подивом, часом, може, й не без заздрости, але, в ґрунті речі, заздрости благородної і побуджуючої. І даремно співробітники редакції „Ради” прозивали його „паном” — прізвищем невлучним і либонь — для Чикаленка — майже образливим. Слово „пан” на Україні кінця XIX — початку XX ст. мало не зовсім приємний „визвук”, бо то був синонім, якщо не „поміщика”, що „жив з свого маєтку” — в ліпшій випадку, то, в гіршій — того, що свій маєток „проживав”.

Ні, Євген Чикаленко був господарстворець, саме в стилі того господаря, про якого оповідає Євангельська притча. І у інших народів про таких Національних Господарів писали б монографії і романи. А у нас... Справді, цей мудрий знавець націо-

нальної психіки свого народу, мав причини бути скептиком.

Бувало, десь над вечір, літнього часу, проходимо з Євгеном Харламповичом за містом, полевою доріжкою — він любив ходити. А побачивши, як селяни працюють в полі, він завжди здалека скидав капелюха і голосно гукав “ромагеј Панбуh!” Це було перше чеське речення, яке він вивчив одразу. А потім, бувало, обернеться до мене й скаже:

— Ви не маєте поняття, яка є важка праця на полі. А, коли ще її любиш, то то зовсім каторга. Господи, який я щасливий що вже не маю тих своїх „маєтків”! Аж шкіра терпне під сорочкою, як згадаю: то спізнився з оранкою, то прогавив сівбу, то поспішив з жнивками, то бракує мажар на возовицю. А на небо — то так астроном пильно не дивиться, як наш селянин: або градо-

ва хмара, або суховій, або посуха, аж житю почорніє... О, дякую Тобі, Господи, що я вже не „пан”. І що Ти дозволив мені решту життя жити серед тих, які робитимуть Україну.

Доля заощадила йому зустріти II світову Війну („Громадянську війну Європи”, як влучно висловився недавно один земляк-неукраїнець) і II еміграцію. І ті, що мали „робити Україну”, або опинилися ще далі від неї, або пішли услід за Великим Робітником... Так, Євген Харлампович політиком не був і, може, саме тому „помилувався”. Недарма він був, схильний до „варязького”, прискороженого способу творення Державности: таку могутню жадобу і таку пекучу нетерплячість „робити”, робити реально, не тратячи ані хвилини, — носив в собі цей незвичайний чоловік.

A well known poet and journalist gives a silhouette of a great philanthropist and art lover Eugene Chykalenko. A wealthy land owner Chykalenko donated the entire income from his lands to such causes as the publication of the Ukrainian daily “Rada” (the only daily printed in tsarist Russia in the Ukrainian language), the Shevchenko Scientific Society, the Academic Home in Lviv (then under Austria) and scholarships for scientists and writers. He was a man of inexhaustible energy and creativeness. After the occupation of Ukraine by the communists he emigrated to Czechoslovakia where he became a professor in the Agricultural Academy of Podjebrady.

Відповіді на питання з 16-ої сторінки.

1. Роман, син Данила, оженений з Гертрудою, останньою з роду Бабенбергів.	1656-7 р. р.
2. Шварно, син Данила, зять вел. кн. Мендовга.	5. Ян Хризостом Пасек.
3. В 1492 р., в жалобі кримського хана до вел. кн. Литви.	6. В 1789 р.
4. Полковник Антін Жданович,	7. Т. Шевченко в своїй повісті „Близнюки”.
	8. Було 40 послів, об'єднаних в „Українській Парляментарній Громаді”.

НА БЕРЕЗІ МРІЙНИКІВ

Написала

Софія Парфанович

З нової книжки
нарисів і оповідань
«Люблю Діброву»,
Дітройт, 1959.

ПОНАД дорогою далі на горбі ділянки Мрійників. Є там декілька сімей, що мають дітей і що для них вирішили придбати щось таке, що в'язало б їх з рідною громадою, і з часом дало б їм затишок. В чужій мові їхня мрія називається катедж, тобто літній будинок для накаційного дозвілля. Деякі з них ще нічого не зробили, лише очистили землю з хазів та отруйних рослин; інші посадили по декілька дрібних рослин, які на пісковому нагорбку ледве животіють у літню спеку. Навіть одна сім'я має пару кущиків малини і порічок.

І є там знову самотні люди, переважно чоловіки, що перенесли якийсь життєвий удар, втратили когось, чи може, ще надіялися найти

Його. Але не маючи кого любити й до кого прив'язатися, вони купили по ділянці поля і працюють на ньому. Випалювали й викорчувували пні, зрубували дерева й тішилися, що м'язи кріпшають, і що є куди й за чим вийхати з міста, що є щось „своє”, для чого мають трохи тепла у найчастіше захолодних душах. Один мріє будувати вже тепер дім і зажити там, вишукавши собі працю в поблиському місті. Другий має на увазі дім як свій захист на старі роки. Самота в чужому, великому місті прикра, а ще коли людина стара й нікому ненотрібна. Огож воліє думати, що зачне колісь тут і хоч зустрінеться з таким, як він сам, заграє в карти чи шахи та поговорить, згадуючи далекі вітчизняні поля й дії, що пробігли по них буїногривими кіньми та зникли в безвістях, забравши з собою молоді роки і можливе щастя.

Так напереміну тягнуться ділянки оцих самотників і оцих сімейних, і дібров'яний вітер з одних і других підносить кучугури піску й крутить ним, аж доки не змете в озеро. І ласкаве сонце зогріває всіх однаково, і озеро морщиться і сіпле бризками назздогін берегам, байдуже хто й яку має мрію над його водани.

Але ось перед нами — „Щурівка”. Це власник поставив два дерев'яні будиночки з наскрізь практичних міркувань для себе і наймати тим, що хочуть якийсь час побути в Діброві. Він, власник, вже срібно-сивий, і така ж його дружина. Працювали невтомно, і їхні будинки були швидко готові, навіть з усіми вигодами модерної техніки. Ганки на стовпках біло-зелено помальовані,

і з них вид на озеро і той бік Діброви, де господарські будинки. Восени пахне в хаті грибами, що їх варить господиня, назбиравши поміж своїми соснами. Сосновий гайок росте біля хати й влітку дає милу тіль і живничні пахощі, а восени родить гриби-масляки.

Поза пісковою вижолобиною дім Пані Марії. Від років ця тендітна, сивана жінка стоїть у нерівному і героїчному змаганні з хворобою. Інколи здавалося, що перемагає хвороба, але, на ділі, перемагала Марія. Вона знову наче б виринула з теміні й виходила на світло, і її стежки роз'яснювала віра в Бога, суспільна праця й сповнювання обов'язків дружини й матері. Он весна. Пані Марія садить щось у городчику. Влітку кожен, що проїздить чи проходить мимо її хати, зупиняється, щоб сказати їй декілька ввічливих слів. Пан ввірвнює подвір'я, купина чорнозему лежить на ньому. Його в більшій часті вже навесні приконано на грядках побіч хати. На них росте й достигає все: кукурудза, огірки, квасоля, укріп, буряки, петрушка й морковця. Вони прегарно вдаються на малих грядочках піску вмішаних з оцією торфячкою. Восени ви навіть дістанете від милої господині огірок, в'язанку укропу, пару бурячків на борщ.

У них завжди живе якась сім'я з дітьми, сини з товаришами і не має прориву між молодим життям і оцим тендітним, що ледве снується як слабо спрядена нитка. Квітки цвітуть під хатою, троянди щепить пані Марія і засаджує завжди щось нове й цікаве. Коли ж втомиться, йде до крихітного гайку, що росте над потічком, що журкотить непо-

далік хатні. Сідає на лавочці, опирає втомлені руки на столику й відпочиває. І мріє. Про що мріє люба пані Марія?

Щоб син добився відповідного становища і щоб те саме досягнули діти нових імігрантів. Щоб вони не розгубилися й не пропали для народу і прийшли на зміну тим, що швидше чи пізніше відійдуть відсіля. І думає, що якраз скупчення їхні в Діброві і молодечі товариства допоможуть у цьому.

Зараз же за потічком хтось зовсім інший, як усі жителі Діброви. Хтось міг би його назвати диваком. Що ж він зробив, оцей справжній мрійник? Не дім, і не грядки, і не пляж, тільки он що: викопав рів і обвів ним острів, що так постав. До рова допровадив воду з потічка пані Марії і єдиний доступ до його посілости через маленький місточок понад потічком. А далі ви можете йти довкола, за бігом його штучної річки, і не має другого містка, щоб дістатися на острів. У річці він посадив водяні лілеї і дзбаночники, залюднив річку рибами. Їх він ловив в озері й приносив у річку. На острові цвіте кілька глядійоль, і можна б сказати — царить Дух Божий. Одні казали, що власник задумує побудувати на острові дімок, інші — що хоче годувати на вербі шовковницю. Інколи гості стають над річкую і кидають риbam харчі, діти пускають по ній човники і коли човник прибує до острова, просять когось з плавців, щоб переплив річку і приніс човника назад.

До його ділянки прилягає декілька інших, що були довго неуправлені і влітку цвіли там помаранчеві лі-

сові лілеї, які танцювали на високих тонесеньких білах, так що здавалося, що це куці так зацвіли. Росли також малини й ожини. З однієї з таких ділянок брат Степана, в якого домі гніздилися ластівочки, зробив гарний маленький парк, вичистивши все, тільки залишив гарні дерева й дрібну травичку.

Але хто ж то завів таке Поділля? Ціла ділянка обведена соняшниками. Декількома рівними рядками вони обгородили поле. Їхні великі сонця танцюють на високих білах і гоїдаються у вітрі, пахнуть медом. У їхніх стіп звиваються огірки й дині, а край майданчика цвітуть знії, виглядаючи як паперові квіти, що ними замаюють образи. Посеред майдану стоїть курінь брезентовий, і в ньому сплять господарі, біля нього студня і куриться ватра з-під бляхи, що накриває яму, викопану в землі. На блясі булькочить борщ з квасолею. Позаду біля огорожі декілька дерев і там сидять господарі й гості та розповідають, як то весело було вдома і які багаті й освічені були села, і як на вакації приїздила зі шкіл молодь, і які були співи, вистави й яке ж життя!

Оподалік від води оце Поділля, і до води господарам зовсім байдуже. Інколи вітер підніме пил з дороги та крутить ним і, здається, що це дороги біжать м'яко-пилні поміж житами. І жайворонки десь високо в небі дзвонять, і перепелиці перекликаються в полях. Гей, гей, чого ж не згадується під соняшниками сидячи?!

Що ж вам ще сказати про Діброву, про „Берег мрійників”? Є теж

такі, що мріють побудувати готелі з розкішними терасами, є такі, що мріють про ресторан, крамницю чи будову для себе. І є пані Єлисавета і її чоловік, що мають ділянку на горбі і мріють про дім і гараж навіть, але покищо закупили дім у Дітройті і перестали піклуватися своєю Дібровою. Хіба згодом. Історія пані Єлисавети дуже цікава, але вона сама про неї пише книжку, і ми напевно її колись прочитаємо, хоч у чужій мові.

Є у Діброві ще щось замітне. Це острови, а є їх три. Один напроти пристані, і до нього легко допливають усі пливачки. Навіть побудовано на його березі східці й поміст, щоб можна приземлитися з води. Острів малий, і на його багнестому ґрунті росте одна туя, наче монашка в чорній киреї. Здається, їй байдуже до решти дібров'яного світу. Величезні бурі мухи виводяться в болоті й тнуть безжалісно в ще мокре тіло.

Поблизу від цього Мушного острова, напроти Містка Бандуристів є острівець Гадючий. Тут бо повно гадюк і ніхто ніколи тут не приземлюється. Острівець маленький, як долоня, і без дерев.

Є ще третій острів, найбільший, і про нього розкажу дещо, бо він мій. Та невже? От послухайте!

— Острів Мій притулювся в крайньому, північному заліві озера і від берега відділює його неширока, але глибока смужка води. Таємна глибинь озера опливає його довкола і зеленіє між ним і берегами. Так постають заливи й протоки, ними інколи просмикуються човни, але назагал доступу нема і мало хто там

коли буває. Порослий модринами, вільхами й туями, порослий хашею з отруйними рослинами й кущами — острів так боронить сам себе. Восени його береги синіють від тирличів, і здається, що стрічки небесної синяви впали на його береги. Серединою сльозить потічок, і малесенька калабанька тулиться до спорохнявілого стовбура. Одного дня...

Одного дня — а буде то певне взимку, коли озеро замерзне — заїде на острів Мій екскаватор. Його сталеві зуби стануть гризти землю і виколочать потічок, що сполучуватиме обидва береги острова. По глиблені а поширена калабанька стане мініатюрним озерцем. Землю висипатимуть на берег, отой, що дивиться на „Берег Мрійників”. Зникнуть з острова непотрібні отруйні рослини: перенесуть на нього всі рослини, що їх ще можна найти в Діброві, і всі дерева, що зможуть рости на острові. Тут буде для них заповідник. Цвістимуть проліски, нарциси, конвалії, флюкени, іриси, і всі інші, що ми застали їх у Діброві і безжально нищили. Водяні лілеї ростимуть довкола острова, маїтмуть його береги білими й жовтими трояндами — і ніхто не посміє нищити їх. На острові будуть дімки для пташок. Вони там гніздитимуться і ми їх там годуватимемо. Жовті крихітні пташки співатимуть по частинах, кардинал цвістиме шарлатом на кущах, синій джей буде вільно чубитися з ким попаде, чорний птах, що має помаранчеві сполети, гніздитиметься побіч диких зеленкаво-м'ялих качок: і будуть канадійські гуси з чорними шиями й білою хусткою на голові, майже по-

дібні до лебедів. Будуть там усі тварини, що ще їх можна зустріти в Діброві. Полоскун, і опос, і москрат, і водяний щур, і білки різні, видри, і куні, ласиці, шурі й миші, і вужі та гадини. Навіть тарахкавець дістане там місце. І велика мрія: у озерці житиме сім'я бобрів!

Маленький місток лучитиме острів Мій з суходолом, і маленький човник стоятиме у маленькій пристані. І одного дня — так, одного дня я заживу в курені, що стане на підсипаному березі, і ходитиму між моїми рослинами й тваринами, радітиму життю, яке збереглося тут від знищення.

Золото-синім фіолетом осінь прибрать острів і під обсипанними чапшинами модрици він лягатиме до зимового сну. А потім весна мерехкотітиме килимом ніжного квіття. На кожному дереві, в кожному кушці буде гніздечко, і безліч пи-

склят наставлятиме дзьобики до матерів, що приносять їм поживу. Усі пташинні дімки залюднюються і повітря, і суходіл, і вода пташинними голосами співатиме радість життя. Бобри матимуть малих зручних бобрят, полоскуні запровалятимуть свою малечу до ловів і плавання, смішно голі малі білочкі й чіпмонкі виставлятимуть мордочки з дупел дерев і дивитимуться пацьорковими очками на новий і дивний світ. Вужі вигріватимуться в теплому сонці, і коли пора прийде, скидять шкіру та пишатися лискучим новим одягом... Ніхто нікому не шкодитиме і ніхто нікого не боїться...

Така моя мрія. Як і всім мрійникам вільно й мені мати її. Але вони швидше чи пізніше здійснять свою мрію, а я...

...може хтось здійнить її за мене.

»»»»

ЧИ ЗНАЄТЕ?

1. Яка країна дістала назву від того, що люди сподівались знайти в ній багато срібла?
2. Чи англійська мова це єдина урядова мова в усіх ЗДА?
3. Як довго тривав офіційно воєнний стан між СССР і Японією в 2-ій світовій війні?
4. Котра ріка Європи найдовша?
5. Що означає alibi дослівно?
6. Як називається друга щодо величини ріка Північної Америки?
7. Що означає назва острова Цейлон?
8. Звідкіля походить слово „барок“?
9. З якої мови взяте слово „кюск“?
10. Котрий народ в Європі називає сам себе „шкіптар“?
11. Що значить назва японської столиці „Токіо“?
12. Звідкіля походить назва „тайфун“?

Відповіді на сторінці 77.

МОВА ПОНЕВОЛЕНИХ

Написав Василь Чапленко

ЩЕ в царській Росії над багатьома національними мовами запанувала була мова кількісно найбільшого народу — російського. Большевики спробували були здійснювати свою „національну політику”, розраховану на обмеження панівного становища російської мови, але з огляду на те, що разом з цим вони почали створювати й єдине суспільство, назвавши його „радянським народом” (в однині), то з цих їхніх заходів майже нічого не вийшло: російська мова знов відновила своє панівне становище. Тепер большевики йдуть уже повним ходом за цим „попутним вітром” соціального закону, проголосивши російську мову „другою рідною” мовою своїх національно поневолених народів. Від „добровільности” вивчання російської мови — як це розумів Ленін — там не залишилося вже й сліду.

В умовах переможного наступу панівної мови на переходовому етапі від багатомовності до мовної єдності виникають різні типові явища мововжитку. Одно з тих явищ — двомовність (теоретично три — й багатомовність). Але двомовними можуть бути тільки поневолені народи, панівні — ніколи. У колишній Австро-Угорщині двомовними були тільки чеська, польська,

Уривки з найновішої публікації «Де-що про мову». Збірка статтей. Нью-Йорк, 1959.

українська й інші слов'янські народності, (в особі переважно інтелігенції), а німці й угорці — ніколи. Але в самостійній Польщі поляки вже не могли бути двомовними, і ця доля припадала вже тільки українцям та білорусам. Якже хтось із членів панівного народу „стихийно” стає двомовний, то це знак, що він стає на шлях відірвання від свого народу й переходу до іншого народу (такі поодинокі випадки були серед німців у Галичині, коли наприклад, Юлія Шнайдер стала українською письменницею „Уляною Кравченко”).

Друге явище. У побутовому взаєминні при зустрічі, наприклад, мінімум трьох осіб, з яких одна — одномовна, а дві — двомовні, розмова може відбутися тільки за допомогою мови одномовного, або вона взагалі не відбудеться. З огляду на цей закон „націонали не в своїй республіці”... виступають в СРСР у ролі фозносників русифікації. Коли якийсь татарин появляється на Україні, з ним українці можуть говорити тільки по-російському (бо він української не знає, а

українці — татарської). Якщо українець поїде до Грузії, то він теж може взаємнитись тільки за допомогою „всесоюзної мови” — російською.

Колі поневолений народ втрачає свою мову і засвоює навіть слівничку накинуту, то він починає цю останню „любити, як рідну”, бо це його єдиний засіб мислення й суспільного взаєміння. Відома також байдужість, ба й ворожість т. зв. перевертнів до мови своїх батьків..., але здебільшого важить тут не так моральний момент (зрада свого народу), як технічна трудність замінити засвоєну „чужу” мову втраченою (забутою) „рідною”. Побутовий опір українізації на Україні в 20-х роках з боку міської людности мав переважно таку причину. Але певну роль в таких випадках (як на Україні) відігравав і момент суспільного цінювання мови: російська була „панська” мова, а українська „мужицька”.

Взагалі кажучи, мова панівного народу — це мова авторитетна, „краща”, „правильна”, „панська”,

мова ж поневоленого народу характеризується відповідними до цих епітетів антонімами... І цей закон — закон суспільної оцінки мови — діє з величезною силою; як явище, сказати б, психологічного осмосу, ця оцінка просочується в маси поневоленого народу, штовхає його на асиміляцію. Внаслідок цього в мові поневоленої часто з’являються т. зв. гіперурбанізми схрещено-аномальні „явища”. Прикладів на це можна б наводити багато. У Винниченковім оповіданні „Народний діяч” селяни, зорієнтовані психологічно на „панську мову”, говорять навіть із тим інтелігентом („паном”), що звертається до них по-українському, такою мовою, як от „залізна дорога”, „я бил шесть днів”...

Жаргонізація поневоленої мови — це переходовий етап до повної асиміляції, він болючий і негативно позначається на свідомості асимільованого, що її, таку переходову свідомість, О. Потебня називав „мерзостью запустения” (гидота запустіння)...

W. Chaplenko, writer and linguist, analyses various linguistic processes of an enslaved nation in his treatise "About Language" (New York 1959). The enslaved nation becomes bilingual, gradually the language of the occupant acquires the ring of authority and mastership, "jargonization" is the next step in this process, followed by the assimilation of foreign words, foreign pronounciation, accent, grammar and syntax.

ЧИ ВИ СТАРОСВІТСЬКИЙ

ТАК Ви старосвітський, якщо пам’ятаєте часи:

- коли чоловіки були рівноправні;
- коли бомби конструювались анархістами, а не науковцями;
- коли єдиним місцем, де Ви могли бачити неприкриті груди, був географічний магазин із образками з Африки.

ЧОМУ МИЛІШЕ?

Написав Ол. Ільченко

Уривок статті «Слово, чому ти не таєрдай крицят», «Літ. газета», Київ. Подаємо за «Прометеем», Нью-Йорк.

МИ вже чули в газетах і грецьке „ехо” замість української „луни” і як же й гірко стає, коли живі в народі слова рідного кореня штучно хтось вириває з газетного ґрунту, щоб натомість пересаджувати слова чужинні. Хто право дав газетним стилістам ще й нині, збіднюючи словниковий запас української мови, з такою тупою послідовністю викорінювати з мовного вжитку природне й звичне слово „відсоток”, котре живе в народі чи не сотню літ? Чому нам став милішим

латинський „процент”? Чи не тому лише, що в мові російській, звідки ми переймаємо чимало доброго, та немає, на жаль, відповідного слова з коренем слов'янським? А ми ж повинні — такі радіти, що в нас це слово е!

Чому в газетах ми вже не бачимо й народного слова „тло”, а самий тільки взятий у французів „фон”? Чому в газетних рецензіях — самі лише „куліси”? Куди поділись „лаштунки”? Чому існує тільки грецька „сцена”? А деж наш рідний, простонародний „кін”? Хтось мені скаже: старомодно! Еге ж. У тій же мірі, як і російське слово „подмости”. Але ніхто ж ті „подмости” не зважається в російській мові „изничтожать”. Ми чомусь пишемо здебільшого „епоха”, і зовсім рідко вживаємо „доба”. І чому наш рідний „обрій”, відступивши своє природне місце грецькому „горизонтові”, зостався лише в поезії? Чому та чому? Куди запроторили з внісок прехороше слово „книгарня”?.. Може, всі ці слова давно застаріли й померли? Ні. Їх намагалися вбити, це правда. Але чи можна вбити слово, яке живе в народі!

In the “Literaturna Gazeta” O. Ilchenko defends the purity of the Ukrainian language, particularly various purely Ukrainian words which are unnecessarily substituted by foreign words.

„ЕТИКА”

ХЛОПЧИК питає батька, що це таке етика. Батько пояснює: Ось я і дядько разом ведемо крамницю. Одного дня хтось купує різні речі і кладе на прилавок 10-доларовий банкнот. Мені здавалось, що це п'ятка, і я даю адачу з п'ятки. Покупець не завважив і вийшов. Аж тоді я спохопився. Отже що я повинен зробити? Чи маю ту зайву п'ятку сховати собі, чи поділитись нею з дядьком? Це етика!

Гриць Зозуля — мовознавець

Спорочено із «Лиса Микити», Дітройт, 1959.

ШЕ за єгипецького короля, як над світом панувала Вавилонія, то людьом захтіло си поставити таку вежу, аби мож було лехко і биз цирамонії гістати си до неба.

Вже тоди були ружні єнженери, жи то виробили пляни до порядку. Рисіками на табличках, бо ше тоди не було аній папіру, аній олуфка, аній навіть вічного пюра. Німців ше тиж на свікі не було, то й не було кому того вінайти.

Шоби будувати таку вежу, то позганели народу тьму-тьменну. Працював тот народ у поті чола, на три шихті биз перестанку.

Тогди то на цілім свікі нарід вогорив єно єднов мовов, такой баблонцов.

Будували єсю вежу сім років, сім тижнів тай сім днів, тай вже до пів неба зачели дотегати, як тут раптом всьо зачело си валити. Такий гуркіт зчинив си, жи нарід си так злежав, шо розбіг си по цілім свікі. То куждому так єзик си помішев, жи забув баблонцку мову, вівкав і бовтав єно словами шос незрозуміле. Єден ниц, єно теремгетав і від нього зачели си мадяри. Другий зацигикав си і від нього пішли покім німці. Третій цавком стратив голову і кричев: „псюкосць - одморжадоморжа!” Хоч тоди єсе ше ниц не

значило, то від того зачела си полска мова. А був там єден, жи як ввигів, шо си робит, то почухав си і вімовив: „анайтошлякграфіт!” Від того єсу зачела си наші руска мова, бо України ше тоди не було.

Так рознішов си нарід по свікі, а кождий белендів єкос єнакше і ницто не знав, шо єсе значит. І так було, аш поки не взяли си до того мовузнайці. Вони позбирали все слова до єдної книшки і візначили граматику відповідну. Тепер вже куждий знає єсе, шо вогорит, а як си помилит, то му зараз мовузнайці поправет.

В Краю, то єсих мовузнайців кілко не було, як гездечки на ємігранції. Так си завело, жи в куждїй барі сидит хоцїй єден. Ніби ле пиво, а на гійони то йно пантрує, ци хто не помилит си ведлуг справоспису. Тоди, було, відзиває си:

— Лисен, Майку! Не каже си „пантувати”, але „пейнтувати”.

Єк графіт на новопрібулого, то ше півбїди, бо такий вже до того привик, жи го фурт повправлеют, але як тото зи старих, то вже готова на місци лівантура:

— А най вас холера озме, мудрагелі! Приїхав йден з другим у подертих портках, а тепер бере си мене розуму вчити! Привезли єсес

„сьомний” та „шостий” та „знімок” що вже не годен у барі спокійно пива напити си!

Кілько цих мовузнайців, жи на куждїм кроці, то ше може бути йнакша спрчина. На свікі таке си робит, ск тоди, за Бабилонїї. Люди прут си знов до неба на ружні способи. Єкіс рекети вігадуют, та й якіс распутники. Ені минут світ знов

зачне си валити, а нарід знов розбігне си, і знов можут єзики си всім помішети. То вони, мовузнайці, дивляют си, аби бути на поготові, тай аби зараз кужде слово вхопити і затегнути до книшки. Цалу нагію мают, жи аж тоди вдаст си віробити добрий справоспис, так, аби була єдна і засоборна мова на цалій широкій емігранції.

Hryts Zozula as linguist — a hilarious controversy on the peculiarities of Ukrainian argots of the old and the new emigration.

МРІЯ ПРО КРИЛА

Здавніх часів відома легенда про Ікара, передана римським поетом Овідієм. Ікар зліпив крила з воску, але коли підлетів ближче сонця, віск розтопився і сміливий літун розбився. Але мрія про крила не покидала людей. Раджер Бекен, а потім славний Ліонардо да Вінчі плянували крила. Бекен навіть дав назву будучій літаючій людині: „орнітоптер”.

Як глибоко закорена та мрія в людській душі, може свідчити те, що цього року в поважному англійському журналі “Nature”, англійський учений Dr. D. R. Wilkie, фізіолог Університетського Каледжу в Лондоні, повертається до цієї ідеї. Вилкі досліджував силу, потрібну для лету найтяжчих птиць. Висновки ученого такі: В засаді можливо сплянувати крила для людини, які вона порухала б власною силою. Але ті крила мусіли б бути „без ваги”, бо кожен додатковий тягар вичерпував би силу, потрібну для піднесення і так великої ваги людині.

175 фунтовий атлет може давати з себе 0,4 сили коня продовж 5 до 30 хвилин, їдучи ровером чи знімаючись у гору. Той же атлет може дати навіть силу двох коней, але на дуже короткій момент. А тепер: — щоб підлетіти на крилах без ваги, треба саме 0,4 сили коня. Коли ж крила важили б, тоді очевидно треба б більшої сили. Отже вся справа в сплянуванні та збудуванні відповідних крил, справа техніки, а не принципу.

ЧИ МІСЦЕ ЖІНКИ ОБОВ'ЯЗКОВО ВДОМА?

Цю часто повторювану думку опрокидує д-р Alice Stewart з Оксфордського університету в Англії. В доповіді перед „Королівським Товариством для Здоров'я” вона заявила, що так само як тачка не є обов'язковим місцем для чоловіка, так само хата не є ним для жінки. Доктор утверджує, що найкращі матері ті, що вміють поєднати домашню працю з іншими заняттями. Зміна сценерії й товариства впливає добре на темперамент жінки й дитини.

ДЕ МИ І СКІЛЬКИ НАС

Подано за найновішим
10-м випуском *Словникової (Гаслової) Енциклопедії України*
знавства в 1959 року.

ЗЕЛЕНА УКРАЇНА (Зелений Клиш), в сточищі ріки Амура і над Тихим Океаном, названа так українськими поселенцями; територія близько 1 мільйона кв. км; населення — 3,1 міл. (1956 р.). В тому українців у 1926 році близько 41 відсотків. — За Т. Олесюком, 1926 року, на Зеленій Україні припадало на 1000 мешканців 477 українців, 160 росіян, 100 козаків, 32 білорусів, 48 китайців, 135 корейців і 48 інших.

Найбільші міста (1956 р.): Хабаровськ — 280 тис. і Владивосток — 265 тис.

Народна пісня-загадка

Подасмо з «Української Малої Енциклопедії» проф. Є. Опанького,
Буенос Аїрес, 1959.

Ой ти, дівко, семилітко,
Загадаю тобі сім загадок.
Одгадаєш — моя будеш;
Не вгадаєш — дурна будеш:

А що в'ється круг дерева?
А що росте без коренця?
А що цвіте без насіння?
А що біжить без прогону?
А що гріє без жарини?

А хто живе без дружини?
А що грає, голос має?

— Хміль в'ється круг дерева,
Камінь росте без коренця,
Верба цвіте без насіння,
Вода біжить без прогону,
Сонце гріє без жарини,
Чернець живе без дружини,
Скрипка грає, голос має...

МРІЯ ПРО МОЛОДІСТЬ БУВАЛА ДОСІ ТЕМОЮ ПОЕТІВ.
ТЕПЕР ВОНА СТАЄ ПРЕДМЕТОМ ПОВАЖНИХ НАУ-
КОВИХ ДОСЛІДІВ. ТОЖ НЕ ДИВО, ЩО ЖИВЧИК
СВІДОМОСТИ СУЧАСНОГО СВІТУ, ЧАСОПИ-
СИ Й ЖУРНАЛИ, ПРИНОСЯТЬ БАГАТО
ВІСТОК ПРО ОСЯГИ Й НАДІЇ В ЦІЙ
ДЛЯНЦІ. ПОДАЄМО КІЛЬКА
ОСТАННІХ НОВИНОК.

СОН ПРО ВІЧНУ МОЛОДІСТЬ

„Гормони молодости”

Що це саме, які речовини регулюють у комах різних видів переми-ни, як наприклад гусенці, кокона, личинки, готової комахи. Німецьким біохемікам (П. Карльсон, А. Бутенанд) удалося ізолювати гормон „екдисон” (від грецького екдизія = скидання шкіри) у гусенць шовкопрядки. Із двох з половиною тон-тих гусенць удалося добути три со-ті грама того гормону. Але це не мало! Бо вже одна десятитисячна частина тієї кількості має дивну си-лу змінити нормальний розвиток ко-махи. Мінімальна доза гормону при-спішує розвиток, не даючи живині дозріти. Тому постають недоростки, карлуваті види нездібні до життя.

Англійський біолог V. B. Wig-glesworth відкрив протидіючу ре-човину, яка навпаки спиняє ріст, здовжує розвиток, отже іншими словами продовжує молодість і жит-тя. Звідси назва тієї речовини „гор-мони молодости”. Вони діють як гальма в життєвому процесі, вони ослаблюють діяння попередніх гор-

монів-екдисону. Американському зо-ологові Carrol Williams-ові удалося ізолювати ті гормони молодости.

Всі ці дослідні й експерименти роблені на комах. Але вони роз-кривають овиди дальших можливо-стей. Проф. Віліямс признається: „Ідея гормону молодости, яка мог-ла б відсувати дозрівання і старін-ня, тримає нас від років у полоні. Справді, вона відкриває захоплюючі можливості... Чи і при вищих жи-вих істотах повторюється щось та-ке? Чи можемо сподіватись розвит-ку хемотерапії проти старіння й не-мощіння?”

„Клітинна терапія”

Іншою дорогою до тієї цілі пі-шов швайцарський лікар д-р Paul Niehans, основник „клітинної тера-пії” (целюлярна терапія). Її засади, викладені в невеликій книжці Ніган-са, такі: Наші тіла складаються із около 40 трільйонів клітин, а кож-на з них носій життя, мале тіло, що утримує себе, асимілює й виділяє. Нові клітини постають, старі відми-

рають. Недуга тіла це недуга клітин. Отож клітинна терапія рятує хворе тіло, піддаючи йому клітини молодих тварин. Лікар мусить вибрати відповідний орган, взяти з нього молоді клітини і впорснути хворому.

Д-р Ніганс має свою лікарню, серед гір Швейцарії. До неї (описують газети), там, у гори, знімаються славні пацієнти, що шукають відсвіження й привернення молодечої снаги. Між ними відомі артисти, як Гльорія Свансон (60-ліття кінозірка, що й сьогодні сяє красою...), Чарлі Чаплін, король Ібн Сауд... Але буває, що й сам д-р Ніганс сходить у низ до дуже проміментних пацієнтів, між якими є такі імена, як князь Вінсору і його дружина, як Конрад Аденауер, канцлер Німеччини. Але особливий розголос здобув д-р Ніганс, коли 1954 року покликали його до небезпечно недужого Папи Пія XII, і коли 1956 р. Папа прилюдно схвалив лікування перед інтернаціональним конгресом лікарів.

Згідно з засадою: „лікарю, лікуй себе сам“, д-р Ніганс сам собі давав клітинні заштрики. Люди, що його знають, стверджують, що він при своїх 77 роках виглядає на 60-літнього. Та не зважаючи на успіхи й славу, д-р Ніганс ще далеко не признаний у медичному світі, зокрема в самій Швейцарії (зрештою згідно з правилом, що ніхто не є пророком у своїй батьківщині). У швейцарських довідниках не знайдете його прізвища між лікарями. Подібно і в Америці. Інакше поставились до нього в Німеччині. Університет у Тюбінген відзначив ме-

дичну працю Ніганса, а німецький амбасадор у Швейцарії поміг організувати „Міжнародний Комітет для дослідів клітинної терапії“. Сам д-р Ніганс є почесним президентом того комітету, а на його чолі стоїть відомий професор анатомії університету в Гайдельберзі, д-р Герман Гепке. 5 до 6 тис. лікарів по всьому світі статистично досліджують наслідки клітинних впорскувань.

Так досі в світі не вирішено, хто він, хто є той д-р Ніганс. Одні називають його одним із найуспішніших медичних факірів. Другі бачать у ньому геніяльного дослідника. Зрештою це доля й недоля багатьох новаторів.

„Субстанція Н-3“

Лондонський „Дейлі Експрес“ повідомляє, що 85-літній „червоний декан“ із Кентербері, д-р Джансон, піддався відмолоджуючим заходам в лікарні румунської лікарки д-р Аши Асян. Він дістав ліки „Субстанція Н-3“, які за ствердженням декана мають здібність „привертати втрачену силу і дозволяють почуватись і діяти неначе кілька років віднято з... віку“.

Одного з лікуванців д-р Ніганса, який почувався „на 100 відсотків краще“ питали, чому він про це не пише. Той лікуванець відповів, що сам добре не знає, що з ним сталося. Чи це може сама природа поборолася хворість, чи це справді ті клітинні впорскування допомогли, чи вкінці може помогла сила сугестії. „Червоний декан“ відомий із своїх комуністичних симпатій. Тож у його випадку можна припускати, що йому помогла віра в комунізм і комуністичну медицину...

ПЕРЕДІСТОРІЯ ЦЕЛЮЛЯРНОЇ ТЕРАПІЇ

Написав

проф. О. Корсунський

Скорочено в місячнику «Нові Дні»,
Торонто, 1959. Стаття «Новий напрям у
медицині».

ДЛЯ розуміння нової методи д-ра Ніганса, ми повинні знати, що в 19-му сторіччі французький вчений Клод Бернар, що мав довгий ряд попередників, відкрив так звану внутрішню секрецію, тобто відкрив, що деякі залози людського організму, що не мають протоків, які виводили б їхнє виділення (секрети) назовні, віддають свої соки, що вони їх виробляють, просто у кров, до кров'яного русла. Оце і є те, що сучасна наука зве внутрішньою секрецією, а такі залози називають залозами внутрішньої секреції, або ендокринними залозами. Є між цими залозами чисто ендокринні, як наприклад борлакова залоза, що положена в нижній частині шиї. Ця

залоза виробляє секрет (сік), що поступає лише в кров. Деякі інші залози, як наприклад статеві залози у чоловіків та жінок, дещо виробляють і виділяють назовні, а дещо у кров. Отже такі залози діють і як ендокринні і як так звані екзокринні. Дія ендокринних залоз, власне їх правильна дія, дуже важлива для нормального функціонування організму і тому не диво, що скоро після Клода Бернара (власне у зв'язку з його відкриттям) виникла ціла наука — ендокринологія і є фахівці від цієї науки, так звані ендокринологи.

„Друге, що ми повинні знати, щоб зрозуміти суть целюлярної терапії д-ра Павля Ніганса, це те, що сучасна наука навчилася вирощувати тканини, з яких складається наш і тваринний організм, у штучних лабораторних умовах. У цій галузі багато працював француз А. Карель, що довго працював в Нью-Йорку. Він спостеріг, що тканини, ростучи поза організмом, можуть хворіти, чи то... втомлюватись і не рости далі, хоч які найкращі умови ви б їм не створили. Але коли ви прибавите до середовища, де та тканина росте, хоч невеличкий шматок одноіменної свіжої тканини (тобто тканини з такого самого органу), то стара тканина починає знову рости, як молода. А. Карель в своїх дослідках досяг такої досконалости, що вирощував у штучних умовах, поза організмом, не лише шматочки тканини, а цілі органи від тварин. Але для нас найважливіше те, що коли штучно розені тканини чи органи „втомлювались” рости, чи прямо таки починали відмирати, то додаючи

навіть „сліди” свіжої одноіменної тканини, дослідники повертали „культури” тканини здібність росту. Між іншим А. Карель у своїх роботах пише, що надходять часи, коли медицина не буде лікувати хворого органу, а хірурги витягнуть його з організму, примістять у відповідне середовище, де цей орган вилікується, а тоді його поставлять на місце... і все буде гаразд! Це була б ідеальна розв'язка питання, але... дуже складна технічно!

„В кінці 19-го та на початку 20-го сторіччя вчені дбали про те, щоб стимулювати певні ендокринні органи в живому організмі. Особливо було звернено увагу на статеві залози, спеціально чоловічі, бо вже тоді було відомо, що внутрішні секретні (інкрети) саме цих залоз обумовляють не лише характеристичний зовнішній вигляд індивіда, але з дією цих інкретів зв'язаний стан молодості, енергії, жвавості і взагалі всієї поведінки, що характеризує певну статі та її вік. Утворились цілі школи вчених, які займалися дією цих залоз, особливо чоловічих (Штайнах у Австрії, Воронов у Франції, а пізніше у Швейцарії тощо) і дбали, щоб практично викликати продовження та посилення

дії статевих залоз та цим продовжити стан молодості, енергії, мужеської сили, або викликати так зване відмолодження. У всіх цих працях було багато розчарувань, але були і певні успіхи. До речі тут сказати, що справжнє відмолодження організму навряд чи можливе взагалі, бо з роками не лише поступово перестають працювати статеві залози, але зношуються та „дряхліють” усі тканини та всі органи. Але певна „ревіталізація” організму, поворот його зі стану патологічного (бо передчасного!) постаріння до стану дійового, активного — це справа цілком реальна та можлива, а після праць П. Ніганса і досить легка технічно.

„Загально кажучи, спосіб д-ра П. Ніганса полягає в тому, що він впорскує в організм свіжі (чи й консервовані), в більшості випадків ембріональні тканини від органу одноімненого з хворим. Своїм спосібом П. Ніганс (та його послідовники) лікував дуже багато хвороб, і то хвороб таких, які до цього вважались цілком невилікувальними”. Спосіб д-ра Ніганса найбільш успішний у випадках передчасної старості, деяких хвороб нирок, печінки, шлунку, нервової системи.

The dream of eternal youth still remains in the sphere of dreams and poetic imaginations. Still in modern times this dream became the subject of scientific research and experiments, which give rise to many hopes and disappointments. Nevertheless science has reached important results in this field. The Swiss doctor Nihans recently discovered “the hormones of youth” and developed the cellular method. Some of his better known patients were Pope Plus XII, Chancelor Adenauer, the Duke of Windsor.

ГАЛАГАНСЬКИЙ ПІВЕНЬ

Написав Ол. Ковінька

Скорочено з журналу «Щерець»,
Київ, 1959.

1

Мій знайомий учора питає мене:
— Чого я з А... розійшовся, а з
Б... зійшовся?

І сам відповів експромптом:

— Друже! У мене многогранна
любовна душа.

Душа галаганського півня. А га-
лаганський півень просто і відвер-
то каже: „Коли я сокочу біля попе-
лестої, я думаю про зозулясту...”

2

— Не поладив з Б... Почала ме-
не сонного чаклувати. Чуєте — за
волосину смиконе й потихеньку ше-
ноне: „Любити, не любить?”

— Що ти, питаю, робити?

Сміється. Каже — це я жартую.

Добрі тобі, думаю, жарти. Обску-
беш, а мені з тобою вік не жити.

Уранці поставив питання рубя:
лети, кажу, пташечко на самостій-
ний хліб. Тепер жінкам усюди віль-
на дорога.

3

З Б... розійшовся, з В... зій-
шовся. Б... була білява, В... —
чорнява.

Красива молодниця! Гарненька, мо-
торненька.

4

Роздівився на В... — не те. І не
гарненька, і не моторненька. Більше
того, новий день, нова й побрехень-
ка.

Ідемо в театр, одягаємося, убирас-
мося. Глянув — диво! Моя жінка
не чорнява, а білява. Перефарбува-
лася...

— Ти ж, питаю, була чорнява, а
стала білява?

— То в тебе, каже, в очах побі-
ліло!

Те, те!.. Така масть мені не під-
ходить.

5

Другий тиждень у моїй кімнаті
голосенько і веселенько сміється
Г...

Сміялася, стрибала, обнімала і на
тобі — сюрприз.

— Треба, каже, Мишуню, дитяче
ліжко придбати.

— Що, що, — кажу. — Чи ти при своєму умі? Коли? Як?..

— Це я, каже, про майбутнє натякаю.

Е, ні, думаю, ти мене красними словами не зіб'єш з толку. Тут криється якась жіноча таємниця.

Прийшла Г... веселенька і пішла здоровенька. Я ще й пальтечко на плечі накинув. І чемоданчики аж до тролейбуса доніс.

6

Увечері Г... пішла, а вранці Д... прийшла. Місяць жили душа в ду-

шу. Раптом чорна хмарка набігла. Д... заявила:

— Буду вчитися! Почну вечорами відвідувати лекції.

— Не дозволю! — кажу. — Мені, кажу, академіки в хаті не потрібні.

— А мені, каже Д..., — дурнів не треба.

Хрягнула дверима й чмикнула.

— Ви! — гукаю. — Красуня! Зведена-розведена! На прощання хоч двері зачиняйте!

А вона не сказала, а закричала:

— Хай тобі та зачине, яка отаку палюку покохає!

А ми отак живемо собі та й живемо, діток доглядаємо, та й не туди, що рядом з тобою сновігають отакі галаганські півні...

This is a satire on the "halahanivskyj cock" a homegrown Don Juan whose life consists of amorous episodes. It was written by O. Kovalenko, and appeared in the Kiev magazine of humor "Perets".

ПОДРУЖЖЯ НЕЛІТНІХ ШКОЛЯРІВ

Столиця стейту Тексас (ЗДА), велике промислове м. Dallas перевело дослідні серед шкільної молоді, які дали несподівані відкриття. 481 шкільних підлітків було одружених і мало 72 діток. Окрім цього 144 неодружених дівчаток мусіло покинути школу через вагітність. З одружених учнів і учениць дев'ятеро ходять щойно до нижчої школи, дванадцяттеро мають менше 14 років, сімдесят п'ятеро мають по 15 літ, сто і троє по 16, решта по 17-18.

Де причина? Між іншим у Тексасі закон дозволяє хлопцям після 16 року, а дівчатам після 14-го одружуватись за дозволом батьків. Інакше вони мусять чекати до 21 (хлопці) і до 18 (дівчата) року. Але в сусідньому стейті Оклахома, де діють такі самі закони, трактують їх дуже вільно. Говорять про „шлюбного дядька", який там без більших церемоній вінчає такі нелітні парочки. Тож із Тексасу школярі їдуть потайки до Оклахома і повертаються одруженими.

КОХАННЯ, ОДРУЖЕННЯ, РОДИНА

„одамо підібрана
родина є підставою
добре впорядкованого
національного життя”

ОДНА ВЛАДА В ПОДРУЖЖІ

Написав Іван Гончаренко

В родині, як і в кожній суспільній організації, може бути тільки одна влада, а не дві. Дві влади означають анархію, а всяка анархія веде до руїни, до знищення. Отже роля жінки в українській родині — то є роля конструктивної опозиції демократичного суспільства: вона має повну свободу висловлювати свою думку й критикувати дії чоловіка, але незаперечно підлягає його остаточним рішенням.

„...В чому зло сучасного невідрадного стану родинного життя взагалі і наших українських родин зокрема?

Найголовніша причина, я вважаю, це випадковість подружніх еднань... Випадок чи зовнішні чинники як краса чи матеріальні інтереси є вирішними в шлюбних справах.

Другою причиною є агресивність жінок, намагання показати, що вони дорівнюють чоловікам у всьому.

Ця агресивність виявляється в намаганні матеріально незалежитись від чоловіка, грати самостійну ролю в родині. Це вносить у родинне життя анархію й штовхає

Виданням «Українських Вістей» (Німеччина) 1959 п. появилася книжечка-відбитка статей під заголовком: *Кохання й одруження*. (Фрагмент).

жінку на невластивий її шлях...”

„...В історії нашої національної спільноти ми пережили і матриархат і патріархат. Обидві ці форми мали вплив на формування національної психіки, яка вирисовується нам у формі синтези обидвох первнів. Така синтеза є вищою формою культури родинного життя, яка забезпечує вияв творчих можливостей кожного з них.

„Одність у подружжі перш за все треба розуміти духово. „І будуть удвох, як одно тіло, — каже апостол. Тайна це велика, я ж кажу щодо Христа і Церкви”. Оці слова апостола вказують на те, що він мав на увазі якраз духову єдність подругів, які ту єдність взаємно творять, доповнюючи одно другого особливостями обдарування своєї статі. А для цього потрібна синтеза цих первнів і свобода волевиявлен-

ня творчих змагань.

Отож не буде жадним пониженням жінки, коли вона, відповідно природним властивостям, обмежить

Extracts from Honcharenko's "Love and Marriage" (What is necessary for a happy marriage) 1959. The author wishes to see the synthesis of the male and female element in marriage, the male predominating. He concedes to the wife the right of "constructive opposition", however the final decision rests with the husband.

ЖІНКА І МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОДИНИ

Написала Олена Трофимовська

В книжечці „досконало розроблено декілька важливих питань, розроблено з фаховим знанням справи та використанням авторитетних джерел, але одне з них — питання взаємини у родині і членів подружжя між собою — криє в собі протиріччя і обгрунтоване джерелами 2000-літньої давности”.

„...Значна частина... праці... присвячена аргументам, що жінка в родині не є рівноправна, не може бути такою, повинна визнавати зверхність чоловіка, в усьому йому підкорятись і догоджати йому”. „Не... відповідає дійсності твердження І. Гончаренка, що тільки чоловік здобуває матеріальні засоби на прожиття родини... В еміграції з жінок, що мають родину (не кажучи вже про самостійних) працює від 50% до 80%”.

„Не можна погодитись з автором, що ця праця викликана „агресивністю жінок, намаганням показати, що вони дорівнюють мужчинам

свою роллю в родині до ролі люблячої жінки й доброї матері дітям, ogrivayuchi vsix tepлом і ласкою свого благородного серця...”

Скорочено з «Сучасної України» (Німеччина), 1959.

у всьому; в намаганні незалежитися від чоловіка, грати самостійну роллю в родині”.

„Це хлібне твердження з одного боку перебільшує вольові можливості жіноцтва, а з другого занадто спрощує соціально-економічну дійсність...”

„Щодо України під владою большевиків, то політичний і економічний стан і вимоги влади там такі, що майже все жіноцтво працює. Зрозуміло, що це має для жінок і великі позитивні якості. В сучасному суспільстві на Заході цілі галузі суспільного розподілу праці опановані жінками: телефон, бюро-ва обслуга тощо; в СССР — медична та педагогічна праця. Що було б... якби в США, де працюючих є 67 мільйонів, вилучити жінок з праці? Чи вистачило б мужчин для виконання її?”

An article printed in "Suchasna Ukraїna" (Ukraine Today), Munich disagrees with some of Honcharenko's principles, mainly the argument that the husband's authority is based on his function of providing the family with its livelihood. Modern woman is economically independent, and works side by side with the husband for the welfare of the family.

МОЛОДІ ГОЛОСИ В УКРАЇНІ

З НОВИХ ЗБІРОК,
ЖУРНАЛІВ І ГАЗЕТ.

Дмитро Головка

МАТЕРІ

На зорі мене, мамо, збудили,
Хай надворі зими перешуг.
Я тобі від криниці води
На цілісінський день напошу.

Бо глибока криниця у нас
І до неї іти по стерні...
Снилась, мамо, чомусь ти не раз
В гуртожитку далекім мені.

Снилось, ніби ти йшла із відром,
Срібна наморозь брови взяла...
Як хотів я весняним теплом
Прилетіти тоді до села.

Зашуміти дощем у гаї,
Впасти травами в ноги в ту мить
І натруджені руки твої
Біля серця свого обігрить.

Із збірки «Шлем'я ро-
бітничесь», Київ, 1958.

Тамара Коломієць

РОСЬ

По камінню б'ється річка Рось,
Там мені родитись довелось.
Батько й мати мандрували,
І мені подарували,
Долю мандрівну —
Річку чарівну.

По камінню б'ється срібна Рось,
Мов дзвінке намисто сипле хтось.
Ще у дні свої дитячі
Я взяла у неї вдачу,
Щоб піти у світ
На багато літ.

По камінню б'ється рідна Рось...
Скільки рік побачить довелось!
Вміли піжити такі хиля,
Та душі не полонили, —
Бо вона дзвінка
Ніби Рось-ріка.

З журналу «Україна»,
Київ, 1959.

Іван Черненко

ЕЛЕКТРОЗВАРНИК

Не вчився ти поезії секретам,
І віршів не писав, і не складав поем,
А ти — поет!

Йй на задрість всім поетам —
Горниш в труді поезії вогнем!
Хотів би й я

короткий вік

прожити

Отак, як ти, у друзів на очах:
Дружить з вогнем,

і полум'ям горіти

І навіть вмерти
З сонцем у руках!

Із журналу «Прапор»,
Харків, 1959.

ПІД ЧУЖИМИ ЗОРЯМИ

ІЗ ТВОРЧОСТІ
УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ
НА ЧУЖИНІ

Василь Барка

ПО СХОДАХ

По сходах по гранітних — мідне
горі,
нечутне дівчині, гримить:
Його пташа в саду, чуттями хворе,
як рану відчува грудьми.

І я, що серце від піоній дужих
поломеніє до весни —
шенчу: криваве листя з пекла
кружиш,
мені до болю доплесни!

Бо й річка теж до каменя, немирна,
нашіптус від скель нелюбе...
Що десь душа, все вірна, як сузір'я,
тремтіти на вустах не буде.

Мовчи, журбо, над ластівками снія,
над айстрами, як тинь — мережка!
Моя, і в зраді вечора безвишна,
Зоря пришла необережна.

Із збірки «Оксана», Нью-Йорк, 1959.

Свєген Маланюк

В ГОРАХ

Оксані Сембай

Даль карпатськими млами повита
Й, хоч потік булькотить, як Прут,
Феєрія індійського літа
Нагадала: не там, а тут

Ти стрічаєш ці скелі і води,
І лісів неозорий пожар —
Передсмертний спалах природи,
Що палає у заграви барв.

І здається, і майже спитьсья:
Ось зійти лиш і — з'явиться враз
Камінь Довбуша, дім Олесницьких
І Оксана на ганку.

І час

Буде знов переможений вічним,
Невмирушим, істотним, як снів,
Що вертається в циклі ритмічним
І триває над дійсністю днів.

Із збірки «Остання осінь», Нью-Йорк, 1959.

Микола Щербак

ТАК ХОЧЕТЬСЯ...

Так хочеться почути, як перепел
Десь піднідьомкає у темнім просі,
Грудьми припасти до зелених зел
На тій межі, що може ще і досі,
Пропахнута медовим чебрецем,
Ведє у даль розлогими полями,
Де сонце сяє золотим вогнем —
Господніми щедротами й дарамн...

Так хочеться побачити літом ліс,
Що сивою стіною даленіє,
Де я блукав, де я співав і ріс,
Де ти цвіла, моя дитинна мріє!

Так хочеться... Та як зловити тинь,
Колн рука мов падає безсило...
Так хочеться... Як добре, що хотинь
Сирагніле серце ще не погасило!

Із збірки «Багаття», Нью-Йорк, 1959.

СПРАВА ВИЗВОЛЕННЯ ЛЮДИНИ ВІД РАБСТВА ПРАЦІ ЗАДЛЯ ІСНУВАННЯ — ПЕРЕХОДИТЬ У НАЙБІЛЬШ ТЕХНІЧНО І ПРОМИСЛОВО ЗАДВАНСОВАНИХ КРАЯХ У СПРАВУ СТВОРЕННЯ ЯК НАЙБІЛЬШИХ ВИГОД. НОВІ ВИНАХОДИ ДАЮТЬ НЕСПОДІВАНКИ І НОВОСТІ.

ДО ВІЛЬНОГО Й КРАЩОГО ЖИТТЯ

УЯВІМ собі мешкальний дім недалекої будучини. Кухня це та його частина, що вимагає найбільше неприємної праці й іноді затроює життя. Визволити передовсім жінку від тієї праці — це ціль, що до неї скеровані і винахідлива думка і промислова продукція. Отже уявім собі саму кухню-піч, як вона незабаром мала б виглядати. В моделі 1959 року піч уже „мікрохвилева”. Вона варить радіевою енергією високої частоти, що абсорбована харчами замінюється в тепло. Інші матеріали не абсорбують тих хвиль, тож харчі можна буде варити в склі, порцеляні, навіть на паперових тарілках. Для солодкого печення досить у такій печі 190 секунд, для жарення замороженої курятини вистачає 25 хвилин.

Мають появитись малі переносні газові кухонки. Що більше, вони будуть збудовані так, що їх можна буде обертати і користуватись ними то в кухні, то знадвору.

Подібно й холодильні дістануть у найближчому часі нові удосконалення. Напр. вони будуть у стилі кімнатного устаткування, мебелі; поставлені серед кухні, вони відділятимуть властиву кухню, де вариться страва, від тієї частини, де страву споживають. Також будуть уже обертальні холодильні. Їх зму-

Перегляд подасмо у опільному скороченні за U. S. News & World Report (ЗДА) і Science et Vie (Франція).

ровують у стіну, і тоді молочар ранком змогли б вкласти молоко, яйця, масло, не входячи до хати. Скоро матимемо тихі холодильні без шуму. Матимемо термоелектричне приладдя, яке відвогчуватиме кекси, сушену картоплю, а в шафі не допускати до того, щоб одяг набрав вологости.

Особливу увагу звернено на те, що найменш приємне в кухні й помешканні взагалі: на миття посуду, прання й утримування чистоти. Вже випробовують „ультрасонічний” помивач начиння, який пророблює цю роботу в мить. Проектуються для продукції газові електричні спалачі, які займатимуть небагато місця в кухні чи сінях, і спалюватимуть відпад без диму і неприємного запаху. На американській виставі в Москві вже показували „кухню будучини”, в якій між іншим автоматична, порушувана батареєю машина до чищення, замітає, шурує й сушить підлогу.

Поважною проблемою мешкання є його ogrівання й охолодження. Гаслом стало тепер усунути „потоу з підвалу”, себто велику піч на вугіллі чи оливу. Винахідники

й продуценти працюють над „тепловою поїпою” без комина, рур, проводів, яка зимою-втягала б тепло з землі, чи води і згущенням переводила б його у мешкання, а літом навпаки висисала б тепло з хати.

Варення, прання, порядкування, ogrівання — це перші, головні потреби. Але і в ділянці вигоди, люксусу в повному слова значенні, приготуються надзвичайні новості. Напр. цілі дома із пластичної матерії, ідея, що виринула у Франції, а яку переводять уже в ЗДА. Пластичні стіни, при чому за потисненням гудзика вони мінтимуться різними кольорами.

Телефони, також за французьким зразком, матимуть не числа до накручування, але гудзики до натиску, і то разом із слухавкою. Вже випробовують „телефони з пам'яттю”. На такому апараті позначено напр. 50 адрес, які найчастіше уживаєте. Коли хочете сполучення, пересуваєте вказівку на бажане число, потискаєте гудзик і апарат уже сам виконує решту роботи, себто дзвонить. Розгалуження телефонічної сітки це не новина, але тепер випробовують апарат із мікрофоном і голосником, який дозволить напр., фермерові говорити з своїми домашніми, не покидаючи поля. Працюють також над проектом кишенькового телефону завбільшки папіросної коробки, який носитимете з собою. Так само працюють над кон-

трольним апаратом: — залишаєте страву, що вариться; виходите до міста і за ½ год. при допомозі телефону автоматично вилучаєте огонь.

Телевізор сьогодні це досить великий апарат. Уже приготують нові його форми, передовсім плоску. Тоді телевізор недалекої будучини висітиме на стіні, як образ.

З курйозністю межують такі новини, як комбінація матраців і пружин. Ви звичайно спите твердо, а ось мусите збудитись вчасніше. Наставляєте електричний будильник. В призначену пору годинник дзвонить, а матрац підносить Вас до сидючої позиції.

Окрема проблема при всіх винаходах і удосконаленнях це зробити їх гарними, естетичними. У Франції звертають особливу увагу на цю ділянку. Вона вже має свою назву промислової естетики. Відбуваються спеціальні вистави й конкурси, на яких відзначають і нагороджують нові винаходи, які при всіх технічних перевагах мають ще й естетичну вартість. Такі вистави вже були в ЗДА (влаштована Інститутом Технології стеїту Ілліноїс), в Англії (нагорода князя Единбургу), в Німеччині. Саме підготовляється така вистава в Бельгії, в Брюсселі. До конкурсу зголошують різні предмети від найменших, як замок до дверей чи залізко, аж до хо-лодильнє, авт, літаків, лєокомотив.

This article describes the efforts of technically developed countries to lighten man' task of working. Advanced kitchens, refrigerators, dish and clothes washers, floor polishers, incinerators, fantastic plans for heating and cooling homes, plastic built houses, pocket telephones — all these are things of the near future. They aim to make life easier, better and more leisurely.

ЗУСТРІЧ НА ЛІСНІ ЗІГФРІДА

Написав

Павло Загребельний

Уривок з роману «ЄВРОПА 45». Скорочено
з журналу «Вітчизна», Київ, 1959.

КОЛИСЬ понад Рейном росли знамениті дуби. Стародавні германці влаштовували під ними свої свята. Деревя вважалися священними. Кожне з них мало своє ім'я. Римські легіонери Цезаря, прийшовши сюди, дивувалися небаченій величії рейнських лісових велетнів, що видавалися їм такими ж древніми, як сам світ. Корені тих дубів здіймалися над землею так високо, що під ними міг проїхати верхівець, а їхні велетенські стовбури, підмиті й знесені водою, наводили жах на кораблі римського полководця Друза.

Тепер дубів уже давно немає. Вони пішли на панелі для баронських замків. На старих пнях повипиналося щось миршаве, гунадзுவате, рідколистє, і тепер в цих лісах має поживу тільки гусинь. Заплутане павутиння асфальтових шосе й залізниць оснувало ліси звідусіль. Колись у цих лісах волога земля, вкритта пух-

настим шаром перепрілого листя, пахла медом, від могутніх сосен струменів живлющий дух смолистої глиці, а молоді дерева, рясно обвішані тріпотливим листячком, пахли, так, як пахнуть молоді дівчата...

І лише подекуди на шпиччастих скелях і округлих зелених горбах мріють над лісами, над асфальтовими шосе й замашеними мазутом залізницями старовинні замки, як спогад минулого, як живі могили тиші й історії. Та ще іноді раптом виникне з-посеред ріденьких гайків і прилук справжній буйний ліс з віковичними деревами, з густими нетрями, з гудючими вітрами...

В одному з таких лісів, десь біля рейнської притоки Рур, опинився Михайло Скиба через десять днів після початку своїх мандрів по настороженій Німеччині. Тієї ночі, вирвавшись з есесівського стрільбища Вани, він вирішив повернутися ту-

ди, звідки прийшов, — до Рейну, переправитись через ріку і йти на захід, до Франції. Його шукатимуть по дорозі на схід — в цьому він був певнений, адже він сам виказав напрямок своєї втечі, з'явившись другої ночі після зникнення з баржі за десяток кілометрів на схід од Рейну...

Лівий берег Рейну на південь від Кельна, де Михайло переправився через ріку, виявився зовсім не схожим на правий. Це була хвиляста рівнина, лише подекуди облямована невеличкими гайками, ховатися в яких майже не було змоги. Зате Михайло „пасся” тут на городах і в полях, наповнюючи шлунок всім, що росло в низині: солодким горохом, полуніцями, молодим ячмінним зерном. Він ішов ночами, а вдень залягав у схованки. Коли ж дістався до цього справжнього дикого лісу, то вирішив іти й удень.

Михайло поспішав. Він боявся, що голод звалить його з ніг раніше, ніж він встигне дістатися до партизанів, і тоді війна закінчуватиметься без нього, лейтенанта Михайла Скиби.

— А на це ж я не давав нікому згоди, — бурмотів сам до себе Михайло.

Настав дванадцятий день його мандрів. Цього ранку Михайло пожував якихось корінців, викопаних у лісі, і йшов уперед, майже не остерегаючись, лише час од часу визначаючи по мохові на деревах напрямок свого руху. Він ішов точно на захід, не знаючи, які міста лежать на його шляху, які ріки, куди приїде його обраний ним напрямок. Зброя, що нею був увішаний Ми-

хайло, надавала йому певности й разом з тим забирала його останні сили. Автомати відтягували шню до низу, від важких магазинів на поясі терпли кульші. Можна було кинути один автомат, але Михайло через якусь дивну впертість не хотів цього робити, так немов боявся, що в скрутну хвилину один з автоматів обов'язково зіпсується і його доведеться замінити другим.

Якби Михайло міг подивитися на себе збоку, він би побачив досить кумедну постать, що швендяла лісом, насилу пересуваючи ноги. Стара перефарбована в темнозелений колір німецька пілотка на голові, порваний, такий же перефарбований німецький френч, потаврований літерами SO*. Новенькі солдатські штани з ледь помітними залишками напрасованого рубчика, пом'яті й забруднені. Міші червоні чоботи з короткими широкими халявками. І все це увінчують два автомати, що теліпаються на грудях у людини, як вериги у подвижника.

Людина йде сама, серед тиші й спокою, тільки потріскують під її ногами сухі гіллячки та виспівають на деревах своїх одвічних пісень птахи.

Але хіба будеш милуватися тим співом і урочистою красою пишного пралісу, якщо ти до краю знесилений, якщо все на світі для тебе зараз зосередилося в одному бажанні, в одному прагненні, в одному намаганні: не впасти, втриматися на ногах і йти, іти вперед?

Та є в природі картини, які при-

* Sowjetischer Offizier — советський офіцер.

мушують прискорено битися найнезрушлівіше серце, перед величчю й могутністю яких схиляються найзаклопотаніші голови. Природа вміє вражати несподіванками, вона вміє примусити людину зупинитися перед її дивами.

Таку несподіванку готував праліс і Михайлові.

Скиба пробрався крізь чагарі, за якими — він це помітив ще здалеку — починався вільний, просвічений сонцем дубовий лісок. Там будуть просторі галявини, там буде тверда земля під ногами, там він зможе трохи відпочити без ризику бути застуканим зненацька.

Але на самому краю чагарів Михайло несподівано натрапив на величезний лісовий залом. Одного погляду було досить, щоб збагнути трагедію, яка розігралася тут під час бурі. Величезний віковий дуб, що колись самотньо здіймав над лісом свою круглу кучеряву шапку, підточений часом, продуплявлений біля кореневнища, був зламаний бурею і впав просто на своїх молодих сусідів, що ховалися під ним від подувів злої негоди.

Це було, може, рік, може, два тому. Дуб уже вмер, засох, вільхи спорохнівали, кора на березах зжовкла. Тільки молоді дубки ще пускали буйне галуззя, яке пообплітало увесь завал, та біля кореневнища старого дуба проросла памолодь, що врундалася лискучим твердим листом. А дуб, набіть мертвий, вражав своєю силою й величчю. Його товстелезний дуплистий стовбур височів над повергнутими деревами, як гранітний бескид. Він лежав упоперек лісу, ніби велетенський непри-

ступний вал, і звірі мусіли обходити його, неспроможні подолати, птахи облітали стороною, жахаючись його непорушності й похмурости, води не текли під нього, бо він був важчий за камінь.

Михайло стояв перед дубом-каменем зовсім недовго. Якусь хвилину. Уява ще малювала йому завершення великої драми лісового царя, а розум уже підказував, що треба шукати обхідного шляху, минати цю несподівану зашпуну.

Скиба почав пробиратися в той бік, де здіймалася до неба коричнюві, закам'янілі після зламу закраїни дупла. Він тримався подалі від залому, щоб не заплутатися серед повалених дерев, і тому міг бачити майже все, що робиться й по той бік. Несвідоме передчуття ще однісі несподіванки примусило його дивитися туди досить пильно, і він раптом побачив... людину.

Це був, мабуть, німець, в знаменитому німецькому кашкеті з навушниками, заковченими кнопками, з великим вугластим козирком. Михайло побачив тільки німцеву голову і ще встиг зауважити, що той давно не голений. Більше нічого запримітити Скибі не вдалося, бо з того боку залому пролунав постріл, і куля проспівала високо в деревах, примусивши Михайла притомом упасти на землю й виставити наперед автомат. Другий постріл не забарився, але ця куля пролетіла вже зовсім низько. Вона хурчала, як дитяче гуркало, і переверталася в повітрі, як цирковий акробат. Михайло ледве діждався, коли вона вже пролетить над його головою, йому все чомусь здавалося, що ку-

ля витанцьовує над ним, щоб клюнути його, як хижка птиця.

Але врешті нестерпно повільні й довгі секунди смертельної млости скінчилися й навколо залягла тиша. Безмежна ріка часу, вибита з свого русла двома недоладними пострілами, знову повернулася до звичних берегів і потекла далі, дратуючи людей, неспроможних наздогнати її швидкоплинної води.

Михайло лежав на землі, безсило скрегочучи зубами. Тепер він мав нагоду відпочивати скільки забагнеться, міг слухати пташиний спів, розглядати жучків і хробачків, які сновигали під самим його носом. Ще хвилину тому він страшенно поспішав, тепер у нього був час для роздумів. Дуже багато часу.

Страху Михайло не відчував. Навіть якщо його оточать звідусіль, він примусить дорого заплатити за своє життя. Але було прикро й досадно. Де в біса взявся отой німець? І хто він такий? Лісник, прикордонник, поліцай? І що він тут робить? І чим озброєний? І чи не має помічників?

Німець теж, мабуть, лежав і не ворушився. Він не стріляв, ждав, що робитиме Михайло. Тоді лейтенант зрозумів, яку дурницю він вчинив, упавши на тому місці, де стояв, і не роблячи тепер жадної спроби відповзти вбік.

— Йолоп! — вилаяв сам себе Скиба. — Це ж елементарна річ: змінити позицію, яку засік противник.

Намагаючись не шарудіти, Михайло поповз управо, туди, куди передчим мав намір йти. Німець не стріляв.

— Мовчиш, то й чорт з тобою, —

вирішив лейтенант, — будемо просуватися в такому ж темпі й далі.

І він знову поповз на ліктях, сторожко озираючись і прислухаючись до найменшого шереху. Однак ворог не подавав ніяких ознак життя. Можна було подумати, що він стріляв не в Михайла, а в самого себе і лежить десь по той бік завалу, копаючи од власної кулі.

— Чи не дурень? — думав Михайло. — Невже він не помічає, що я повзу? А може, просто вичікує? Ну, я ж з ним зараз втну штуку!

І Скиба поповз... назад. Зовсім назад, туди, звідки прийшов. Він вирішив обійти німця далеко з тилу, наблизитися до нього звідти, звідки той його не очікував, і самому стати господарем становища, не дожидуючи, поки ворог перейде до більш рішучих дій.

Михайло боявся тільки того, що він не встигне, бо німець теж заховатється, переповзе в інше місце і зненацька вдарить по ньому з нової засідки. Тому Скиба поспішав. Спочатку поповз по-пластунськи, потім потихеньку йшов, пригнувшись, а там зовсім забув про обережність і побіг. Він дав доброго гака, щоб повернутися на попереднє місце, але вже з другого боку залому і, мабуть, впорався досить швидко, бо його супротивник ще лежав за пеньком і, протягнувши вперед руки, пильно придивлявся до того, що робиться навпроти. В обох руках у нього було по пістолету.

— Ого, — подумав Михайло, — дядько озброєний добре! Як це мені вдалося викрутитися.

Тепер він був певний, що гру виграно. Велику й небезпечну гру, де

єдиною ставкою з обох боків було життя. А німець програв. Ось зараз Михайло чесоне з автомата, і той навіть не встигне озирнутися, щоб побачити, звідки ж прийшла його смерть. Але, Боже милій, який же той німець був жалюгідний! Костюм на ньому зім'ятий, забруднений, подертий, його черевиків вже давно благали вічного спочинку, на одному з них невістачає доброго шматка підосви і видно голу брудну ногу блукача, картуз ззаду репнув по шву, як перестигла диня. Ні, конче треба ще раз глянути на обличчя свого ворога. А що, як це такий же втікач, як і він сам.

— Ей, — тихо покликвав Михайло по-німецьки, — руки вгору!

Невідомий здригнувся. Дрож зсуломила йому спину, перекинулася на руки, на ноги. „Німець” якимось по-собачому швидко перевернувся на спину і підніс руки догори, але пістолетів не випускав.

— Зброю! — наказав Михайло. — Зброю геть!

Побілілі від напруження пальці розціпилися. Два „парабеллуми” шльопнули на землю.

— Встаньте! — підходячи ближче, запропонував Михайло.

Той підвівся, отетеріло дивлячись на Михайлові червоні чоботи.

— Хто ви такий? — все ще користуючись німецькою мовою, спитав Скиба.

Невідомий мовчав і все дивився то на Михайлові чоботи, то на автомати, що теліпалися в нього на грудях, але перевести очі вище боявся. Це був літній уже чоловік, невисокий, худий, давно не голений. Цивільний одяг давав підстави вважа-

ти його німцем або ж бельгійцем чи люксембуржцем (Михайло знав, що був десь неподалік від кордону з цими країнами), зброя нашохла на думку, що це дезертир з армії, подерте взуття свідчило, що чоловік досить довго тинявся по лісу.

— Не руський часом? — по-російськи спитав Михайло.

Мовчанка.

— Француз?

Анітлень.

— Бельгієць? Люксембуржець? Англієць?

Невідомий мовчав. Його страшенно цікавили Михайлові чоботи, цікавили навіть більше, ніж автомати.

— Та не дивіться ви на мої чоботи, — не витерпів нарешті Михайло. — Чи, може, ви думаєте, що я барон якийсь-небудь, який виїшов на полювання? Я такий же втікач, як і ви. Радянський лейтенант. Звуть Михайло. Прізвище Скиба.

Останні слова Михайло проказав українською мовою і помітив, як в очах незнайомого блиснув вогник зацікавленості.

— Не земляк часом? — спитав Скиба. — Не українець?

Той покрутив головою. Це вже був успіх, і Михайло вирішив форсувати перемогу.

— Може, білорус? Або поляк?

— Неся косьць! — хрипко промовив невідомий. — Пан має рацію.

— Я одразу здогадався, що переді мною такий птах, як і я сам, — засміявся Михайло.

— Пан помилується, — набурмосився поляк, — я не птах, я майор Війська Польського граф Генрик Дулькевич.

»»»

ВОВКИ В УКРАЇНІ

Написав І. Т. Сокур

Скорочено з журналу «Наука і життя», Київ, 1959.

З давніх-давен вовки завдають великої шкоди людині. Особливо значних збитків зазнає від них тваринництво. Ці хижаки знищують чимало великої рогатої худоби, коней, овець, свиней, птиці, а також цінних мисливських звірів. Так, за неповними дореволюційними статистичними даними, лише на території європейської частини Росії від вовків щороку гинуло близько 1 мільйона свійських тварин. Деякі відомості свідчать про те, що й тепер вовки немало шкодять сільському господарству. Позаторік, напр., у Хустському і Міжгірському районах Закарпатської області, виплачено 166 тисяч карбованців обезпечених сум за знищених вовками 75 корів, 789 овець та 18 коней. У Тячівському районі тієї ж області з усієї кількості овець, що загинули в першому півріччі 1958 року, 41 процент знищено вовками. Численні факти нападу вовків на телят, овець, гусей мали місце і в поліській зоні УРСР.

Вовки небезпечні ще й тому, що вони поширюють серед людей і свійських тварин такі хвороби, як сказ, глестяні захворювання тощо. Ряд фактів свідчать, що ці хижаки

іноді нападають навіть на людей. Тому вовки, як дуже небезпечні звірі, підлягають повсюдному знищенню.

Вовки розповсюджені в північній півкулі Землі. В межах Української ССР вони живуть в усіх областях, переважно біля населених пунктів. Після війни мисливські організації, поновивши свою діяльність, знищили за останні 12 років понад 27000 вовків. Проте загальна кількість їх досі ще велика, особливо в Чернігівській, Луганській, Сумській, Харківській, Рівенській і Житомирській областях. Мисливські та сільськогосподарські організації ще не приділяють достатньої уваги справі боротьби з вовками.

Протягом довгочасної боротьби з вовками винайдено багато способів їх знищення, починаючи від звичайної пастки і кінчаючи полюванням на них з літака та застосуванням отруйних принад. Серед них найбільш ефективними в умовах України виявились облавне полювання з прапорцями та безпосереднє знищення виводків у лігвах. Так, із загальної кількості вовків, знищених на Україні за останні 12 років, близько 60 процентів вбито під час

облав і 40 процентів — у лігах.

Щоб успішно боротися з вовками, треба добре знати особливості їх біології, цикл життя, бо залежно від цього застосовують ті чи інші засоби полювання. Як відомо, протягом року вовки змінюють свій спосіб життя: весною і літом вони живуть осіло, а восени і зимою кочують. Кочування зв'язано з тим, що з настанням зими, коли земля вкривається снігом, а свійських тварин переганяють в зимові приміщення, вовки, шукаючи їжі, змушені робити великі переходи.

Як моногамні тварини вовки живуть сім'ями. Іноді кілька сімей збираються в гурт, утворюючи вовчу зграю. На території України це буває рідко. В умовах УРСР у січні вовки починають паруватися. Потім самець і самка влаштовують собі лігво, здебільшого у лісових і чагарникових заростях, у малодоступних балках, болотах, кручах, розколинах скель та інших закритих місцях, переважно недалеко від населених пунктів. У степових районах вовки іноді риють неглибокі норн.

В березні-квітні, а в Карпатах - у травні вовчиця народжує 6-8, а іноді 12 і більше сліпих вовченят. Відтоді вовча сім'я веде осілий спосіб життя. У лігві живуть старі вовчиця та вовк і цьогорічний виводок. На 10-14 день вовченята прозрівають. Майже 3 тижні вони годуються молоком матері. В цей час корми їй і вовченятам приносять самець. Він підгодовує звірят, відригуючи частину з'їденого м'яса, що вже частково піддавалось дії шлункового соку. Коли вовченята ще малі, їжу для них, а також для самки

вовки здобувають лише вночі. В міру ж підростання звірят, щоб забезпечити їх кормами, старі вовки змушені ходити на полювання і вдень.

Наприкінці літа дорослі вовки починають брати з собою на полювання 4-5 місячних вовченят. До виводка приєднуються вовки-перерярки, що народились роком раніше і жили окремо, недалеко від лігва. З цього часу вовча сім'я переходить на кочове життя.

Відповідно до цієї особливості сезонної поведінки вовків, застосовують і методи полювання на них. Найдоцільніше зразу ж після появи приплоду знищувати його безпосередньо у лігах. Коли знайдено виводок, важливо знищити не тільки молодих, але й дорослих звірів. Вовче лігво краще розшукувати з допомогою собаки. Після того як встановлено приблизний район, до якого ведуть або від якого йдуть новчі сліди, необхідно його обійти і визначити ділянку розташування лігва. Виявивши його остаточно, мисливці можуть легко перебити вовченят або забрати їх живими.

При вмілій організації полювання живих вовченят використовують для принади старих вовків. Це роблять так. Пару звірят, зв'язаних мотузкою, волочать від лігва по землі повз закрите місце, в якому сидить мисливець з рушницею. Вовчиця, шукаючи своїх малят, йде по їх сліду і таким чином натрапляє на засідку.

Можна робити ще й так: мисливець прив'язує дротом вовченят біля лігва, а сам з рушницею сідає поблизу вовчої стежки. Вовченята

починають скавчати, і на їх голос неодмінно приходять старі звірі, падаючи під постріл. Очевидно, місце для засідки треба обирати так, щоб напрям вітру був це в бік звіра.

З переходом вовків на кочовий спосіб життя, найефективнішою метою їх винищування є облави. Вирішальну роль тут відіграє виявлення місць днювання звірів. Їх шукають по слідах хижаків, які добре помітні на снігу, дорогах, піску і на заболочених місцях. Знайшовши вовків, мисливці оточують цю

ділянку мотузкою з прапорцями, підвешуючи її до кущів на висоті голови звіра. Далі один мисливець без шуму переслідує вовків, які, не наважуючись перейти лінію прапорців, блукають по колу, поки не потраплять під постріли. Наскільки ефективним може бути облавна метода винищування вовків, свідчить досвід мисливця Л. М. Меланівського, що працює вчителем середньої школи Кнево-Святошинського району. За 7 останніх років він убив 100 вовків.

The magazine "Nauka i Zyttya" („Science and Life") Kiev 1959, prints an interesting article about the plague of wolves in Ukraine. Twelve years of organised hunting killed 27.000 wolves. But these dangerous beasts of prey still do much damage. The author gives various methods of hunting and exterminating them in their habitats.

УЧЕНИЙ — КАБАРЕТНИЙ СПІВАК

ТАМ Лерер їздить по Європі і забавляє кабаретову публіку актуальними, весело-макабричними пісеньками. Які ті пісні популярні, свідчить хоча б те, що в Америці продано понад 300 тисяч пластивок із цими пісеньками.

Поміж кущами й квітками мрійними
Стежу за ракетами далекобійними,
Державо-мати стежить за мною...

Найбільша пікантність у тому, що Там Лерер є професором математики славного американського Гарвардського університету...

„ШЛЯХЕЦТВО" І ІЖА

ЛОНДОНСЬКИЙ лікар Samuel Luff зацікавився тим, що їдять люди, які вважають себе і яких інші вважають шляхетнішими, витонченими. Отже в Англії витончений пан їсть чорний хліб (не білий), гірку (не солодку) мармеляду, п'є каву без молока. — В Америці шляхетність тепер ще далі поєднується з силою, тому шляхетна людина їсть багато м'яса, але мало городини (вона розпізнає) і ніякої салати („типова їжа жінок"). — Витончений азієць взагалі не їсть яєць (мовляв, вони спричиняють неплідність, лисину, плодять черв'яків, а дітей роблять злодіями), а молоко для азієця огидне...

...Життя це гра і так треба жити, розгра-
ваючи різні гри, складаючи жертви,
співаючи й танцюючи, і тоді люди-
на зможе примирити богів, за-
хиститись від своїх воро-
гів, і виграти змаган-
ня...

Платон: Закони

Спогади спортсця

ЗДА у другий раз будуть тереном змагань у зимових спортах VIII Зимових Олімпійських Ігрищ, що відбудуться в лютому 1960 р., у „Скво Веллі” („Долина Індіанки”) у Каліфорнії; літні, XVII О. Ігрища відбудуться у Римі, в Італії. — У цих новітніх О. Ігрищах, що відбуваються від 1896 р., беруть участь найкращі спортсменці цілого світу. Представники ЗДА беруть участь у тих всесвітніх Ігрищах від самого початку, при чому перша експедиція спортсменів ЗДА, у 1896 р. мала доволі драматичний перебіг; згадує про те учасник першої виїздки до Атен у 1896 р. на І. О. Ігрища, Е. Г. Клерк у „Спогадах спортсменів”, звідки й подаємо цікавіші вивідки.

Та декому з нас, студентам каледжів, думка про виїздку у країну Платона, Сократа й інших славних грецьких філософів, це сходила з голови. У Принстоні найшовся „крейзі бой”, студент Роберт Гаррет, що разом із трьома іншими принстонськими юнаками рішав на власний кошт виїхати до Атен та

ПРО перші Новітні Олімпійські Ігрища, що мали відбутися в Атенах у 1896 р., ми тут, в ЗДА, мали лиш дуже скупі вивідки; наша преса дуже мало присв'ячувала їм уваги — вважала, що це суто континентальна справа, якою не оплачується займати голови читачів. Американський Олімпійський Комітет ще не існував, ніхто про ці справи не думав, то й нікому не приходило й до голови збирати гроші на подорож через „Великий став” до Європи.

взяти участь у цих перших новітніх Олімпійських Ігрищах. Ця принстонська група складалася з Гаррета, що вмів дещо штовхати кулею, але не мав поняття про мет диском, Ф. А. Лейна — спринтера, Г. Б. Джемісона — бігуна на середні віддалі, А. К. Тайлера — стрибун з жердиною.

Вістка про цю виїздку новітніх аргонавтів дійшла до Гарварду; його фрешмен, Дж. Б. Коннолі, зразу зв'язався з Гарретом і благав його дозволити прилучитися до групи й їхати з ними на свій власний кошт.

Тихцем мріяли про виправу й інші студенти; Артур Блейк так довго штурмував управу „Бостонського Атлетичного Клубу” аж поки не видушив у них деякої суми на зреалізування виїзду бостонської групи, зложеної з спринтерів Т. Бурке і Т. Кертіс, стрибунів Е. Клерк і В. Гойт та самого А. Блейка. Управа „Бостонського Клубу” доручила своєму тренерові, Дж. Б. Грейгемові, переняти провід та менеджерство над цілою групою — і в такому складі маленький гурток перших мимовільних репрезентантів ЗДА всіх 20 березня 1896 р. у Нью-Йорку на невеличкий торговельний паровий кора-

нуся зразу у місто підшукати якийсь пригожий і недорогий готель. Не минуло й кілька хвилин — як він бігом вертався назад; мусіло статися щось дуже прикрого — це бачили ми по його побілому обличчі й його нервовій поставі.

„Бойс” — процідив крізь зуби по довгій хвилині — „Ігрища в Атенях починаються за п'ять днів...”

На хвилину запанувала між нами грізна мовчанка; невже не встиємо на час і всі наші зусилля підуть на марне? Та на рефлексії не було часу...

У пристані найшли ми якийсь нужденний, невеличкий вітрильник,

що виїхався в дорогу до Патрас у Греції. На роздумування про дальші невідомі не було часу; поскидали у нього наші клунки й таки під ніч пустилися в дорогу. Пізно ніччю, після різних пригод, прибули до Пат-

За декілька винятками — спортсменів ЗДА перемогли на Олімпійських Ігрищах, що від 1896 р. відбуваються кожних 4 роки по різних країнах світу. В останніх О. Ігрищах сильним конкурентом стали большевики, для яких перемогу добыли й українці: славний у цілому світі Володимир Куць з Сумів, кияни В. Цибуленко, Т. Коняєва, М. Откаленко й багато інших українських спортсменів, що їх примушує Москва захищати її краски на світових спортивних аренах.

бельчик, зовсім не пристосований для перевозу пасажирів.

Невже надаремні зусилля?

Вимучені, до останків наших сил виснажені, з радістю витали ми Неаполь в Італії, де прибили до порту 1 квітня.

„Хоч тут, нарешті, зможемо де-що відотхнути й потренувати як слід. До відкриття ігрищ в Атенях маємо ще з 17-18 днів, то ж можемо затриматися в Неаполі декілька днів” — так ми урадили.

Грейгем, як наш менеджер мет-

рас 5 квітня; від Атен відділювало нас приблизно 100 миль, а рівно за десять годин починалися змагання...

Ми доказали чуда: на стадіоні з'явилися якраз тоді, коли кликали змагунів на старт бігу 100 метрів. Бурке й Лейн мали ще настільки часу, щоб перебратися і без найменшого відпочинку, так дуже потрібного перед змаганнями, станути на старті...

Прийшли, поглянули, перемогли...

За хвилину покликали змагунів

до потрійних стрибків. Важким, змученим кроком Коннолі підійшов до суддів.

„Ваше прізвисьце?”

„Коннолі з ЗДА” — тремтячим голосом відповів Джеймс.

Судді й присутні змагуни звернули свій здурований погляд на „американця”; що він покаже нам тут, серед найкращих змагунів, вибранців Європи? — подумали й з цікавістю приглядалися його стрибкам. Перший стрибок зовсім не виявив усіх можливостей Джеймса; важкі перешкоди дороги позначилися на його стрибку. Але з кожним наступним стрибком — цілий стадіон щораз більше почав звертати на нього увагу. Останній стрибок — і стадіон на хвилину замовк, щоб опісля вибухнути нечуваними оваціями: Коннолі стрибнув 13,71 м (45 стіп), багато далше як будьхто досі. Він був і тим, що перший, по 1500 роках, був увінчаний олімпійським вінцем.

Успіх Коннолі підбадьорив нас усіх. І хоч ми не були в добрій спортивній кондиції — проте на всіх 12 конкуренцій добули ми перемогу у 9 конкуренціях.

Зате Гаррет зробив усім велику

несподіванку. Після його перемог у штовху кулі (11,22 м) звернулися до нього, щоб він станув до мету диском.

„Але ж, мої любі, я ніколи ще не мав у руці диска й не знаю, як ним метастеся!” — відповів Гаррет, здивований такою пропозицією.

„Я тобі покажу, це не велика штука” — пожертвував якийсь молодий грек, що вмів дещо по англійськи.

„Ви ж добре знаєте — розказував нам опісля Боб — що мет диском був для мене вповні новиною. Молодий грек як умів своєю ломаною англійщиною так і пояснив мені техніку тримання й мету диском. Я попробував декілька раз випустити диск із рук по всім обов’язуючим правилам, але спочатку йшло як по груді. По кільканадцяти пробах вмів я вже як слід ним орудувати. Що буде, то буде — подумав — і зголосився до конкуренції. Не знаю яким чудом, але у фіналі я переміг метом 95 стіп 7½ інч. (29,15 м). Будьте певні, друзі, що мабуть ніхто більше не був здивований, як я самий, коли вручали мені нагороду за перемогу”. »»»»

ЛИСИЦЯ І МИСЛИВЦІ

Мисливці вигнали лисицю край села

І почали ватагою всією

По балках, по ярах ганятися за нею.

Лисиця та вже втомлена була.

Запитує: — Скажіть-но правду щирю:

Чого ви хочете? За що така біда?..

— Ми хочемо зідрати з тебе шкіру!

— І тільки?! — здивувалася руда. —

А я подумала, що хочете забрати

Мене в пташник — курчаток доглядати...

П. Ключина („Перець”, Кнів)

ЇХ СЕРЦЯ І ДУШІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

“Я познайомився з молоденьким лотншем Едвардусом, 16¼ р. Він жив був у балтійськiм таборі втікачів у Західній Німеччині. Советські старшини приїхали в табір і намовляли людей до повороту на батьківщину, обіцяючи, що ніхто не буде покараний. Але вже на границі Східньої Німеччини він був арештований і засуджений потім на 25 років заслання...”

“...За дротами таборів заслання живуть німці, австрійці, мадяри, румуни, чехи, поляки, фіни, норвежці, естонці, литовці, лотнші і українці. Ці останні творять найбільшу групу. Всі ці національні групи творять одну національну родину, злучену проти спільного ворога...”

“...Балтійці й українці опікуються навіть „блудними синами”, останніми німцями, що ще залишалися в таборах...”

“...Інші молоді рудокопи — балтійці й українці, також один москаль — вчилися в мене англійської й французької мови...”

Ukrainians form the largest group of slave laborers in Soviet concentration camps. This statement is made by D. Frige, himself a former prisoner. The hands of the prisoners are forced to work for their captors, but their hearts and souls are with the free world.

В щоденнику „Штаатс-Цайтунг унд Герольд”, що виходить нім. мовою в Нью-Йорку, появилася стаття п. з. „Молодь за советськими дротами”. Автор — Дітер Фріге, сам колишній засланець, описує свої зустрічі з молоддю різних народів у советських таборах на далекій півночі Советського Союзу, а молодь ця в віці 8-18 р. р.

“...Постають антології, збірки віршів у різних мовах...”

“...Вліті 1953 р. дозволено замовляти чужомовні книжки. В моїм таборі замовлено більше як 60 словників англійської мови (англ.-московських, англ.-українських, англ.-естонських). Крім цього багато англійських оповідань і романів...”

Дітер Фріге кінчить свою статтю словами:

“...Можна примусити руки засланців працювати для большевиків, але їх серця, їх душі залишаються у вільному світі...”

Питання, що уявляє собою Українська Соціалістична Соціалістична Республіка (УСРР), чи це фікція чи дійсна держава, має різні аспекти: юридичний (міжнародного і державного права), політичний (теорії й практики політики і політичної тактики). Від кількох років це питання цікавить наших політичних діячів-практиків і науковців-теоретиків, та викликало появу низки публіцистичних статей і наукових праць, навіть у формі книжок, і дискусію в викладацьких залах і пресі. Воно викликало також живе зацікавлення тисяч проблемою ширших кіл нашого суспільства. Подасмо кілька голосів із цієї дискусії.

фікція чи дійсність?

ДИСКУСІЯ ПРО РЕАЛІТЕТИ!

„ВИВІСКА ДЛЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІКЦІЇ”

Перший огляд різних думок щодо цієї справи подав ред. І. Кедрин у статті „Орієнтація на „реалітети” („Свобода”, ч. 14, 1958).

„Чи вважати Україну краєм, що його окупувала відновлена російська держава в постаті СССР, проклямувавши УСРР, як контрольований вентиль для українських самостійницьких прагнень і як вивіску для державної фікції, чи признати УСРР існуючою державою — з усіма послідовними висновками?”

„Інж. Дмитро Андрієвський ще в 1955 році у статті п. н. „До питання державності” („Українське Слово”, Париж, 3. 4. 1955) покликаючись на твори фахівців державного чи міжнародного права Б. Галайчука „Нація поневолена, але державна”, Б. Голуба „Україна в Об’єднаних Націях” і Я. Якемчука „Україна в міжнародному праві”, ставив тезу, щоб не бачити в Україні „одну голу чужинну окупацію, але скоріше українську державу, політично поневолену чужинцями”.

Далі ред. Кедрин цитує статті Яр. Пеленського із „Сучасної України”. Сам він заступає думку, що УСРР це вивіска державної фікції.

Подібне становище займає д-р В. Лисий у статті „Чи УСРР є міжнародним підметом?” („Вільна Україна”, ч. 23, 1959). Компетенції СССР (Союзу Соц. Сов. Республік) такі великі, що складові, союзні республіки фактично не є окремими державами.

„1. Тільки СССР (а не республіки) має право поширити і звузити свою компетенцію, а тим самим поширити або звузити компетенцію союзних республік. Отже, СССР може кожночасно також зовсім скасувати конституцію союзної республіки. Знаємо з досвіду, що СССР скасував по війні т. зв. автономні республіки (відрізнені від союзних республік!).

2. Закони СССР мають першенство (пріоритет) перед законами республік, себто в разі різниць, обов’язує закон СССР.

3. Тільки СССР має право визначати суспільний і державний устрій

союзних республік та має право контролю над конституціями союзних республік з метою, щоб конституції республік годилися і відповідали конституції ССРСР.

4. ССРСР визначає загальний порядок у взаємовідносинах між союзними республіками і чужими державами, себто органи союзних республік є тільки виконавцями органів ССРСР для заграничних справ. Суверенність у заграничних справах належить до ССРСР. Міністр заграничних справ союзної республіки, а втім і УССР, є виконавчим органом міністра ССРСР.

5. ССРСР встановляє (визначає) провідні органи організації військових формацій союзних республік. Отже, сувереном є знову ССРСР”.

Покликаючись на правничу літературу, автор приходить до висновку, „що УССР не є навіть федерацією в розумінні західного державного права, а є складовою недержавною провінцією ССРСР”.

УССР — ЯК РЕАЛІТЕТ І СУВЕРЕННА, І НЕСУВЕРЕННА

Погляд Дмитра Андрієвського згадано вище. Докладніше розробляє думки зазначені в заголовку цього розділу Яр. Пеленський у своїх статтях і доповідях. Тези останньої доповіді з липня ц. р. які відносяться до нашого питання, схоплені в „Сучасній Україні”, Мюнхен, ч. 11. 1959 р. так:

„Зміна конституції ССРСР в лютому 1944 формально створила міжнародну правну підметність УССР. Привела до зовнішньо-політичного заангажування її, зовнішніми виявами чого стало членство УССР в

Об'єднаних Націях, участь у паризькій мировій конференції в 1946-47 р. р. і співпраця в ряді міжнародних організацій. — Формалізм — правне існування УССР на міжнародному форумі повинна використовувати українська зовнішня політика в боротьбі за державну незалежність України. — Важливість розмежування між формально-правним статусом УССР, і суверенітетом УССР, якого нема, бо політично УССР позбавлена всякої суверенності і є по суті колонією Росії”.

Яр. Пеленський передає свої тези ще в статті у „Свободі”, ч. 124. 1959. УССР є єдиною діючою державною формацією і підметом державного права, хоча вона поневолена тоталітарним російсько-большевизьким режимом. Ствердження державного характеру УССР й її міжнародно-правної підметності не є жадним визнанням існуючого стану в Україні.

Подібно д-р Василь Маркус, також у „Свободі”, ч. 110. 1959: „УССР не є фікцією, є вона українською державою з обмеженим суверенітетом, державою, якій зовнішня сила накинута свою фактичну владу і яку вона тримає під своєю зверхністю”.

Такі ж думки висловлює Всеволод Голуб у праці п. з. „До питання про державно-правний статус УРСР”, вид. „Перемога”, Аргентина, 1958.

„Справді суверенною є тільки демократична держава, суспільство якої має і право і ефективну владу користуватися своїм суверенітетом через волевиявлення.

„Проте якщо нація як член федерації є юридично визнаним носієм

суверенітету, має право на виявлення й користування суверенітетом, але не має практичної щоденної можливості цим правом користуватися, тому що держава її не є демократичною, вона не є повністю суверенною лише умовно, узагальнено від конкретних історичних обставин — відсутності демократії, можливості для волевиявлення. Історичні обставини міняються і тому на таку націю слід дивитися принаймні як на потенційно суверенну та тимчасово несуверенну.

„Саме з тієї точки зору ми схильні дивитися й на сучасну українську державу — УССР. Вона і є суверенною і не є суверенною державою. З точки зору самого лише права УССР є суверенною і саме на цій підставі вважається такою і самим СССР і Об'єднаними Націями. З точки зору самої ефективної влади УССР не є суверенною державою і деякі закордонні правники саме на цій підставі так її й розглядають. З точки зору і права і ефективної влади разом УССР треба вважати або тимчасово несуверенною або потенційно суверенною державою, повна суверенність якої залежить лише від змін політичних і історичних, зокрема від демократизації УССР”.

What is the Ukrainian Socialist Soviet Republic? Is it merely a fiction that disguises the occupation of Ukraine from the nation and the world, or is it a real state? This question is discussed in Ukrainian press, reviews and lectures. All agree that the actual rule rests with the Union of Soviet Socialist Republics — in other words, with Moscow. Hence two conclusions: Ukraine is only a province of the new Russian Empire under the name of Ukrainian Socialist Soviet Republic; Ukraine is a state with “limited sovereignty” or a “potential sovereign state” in the fact that it is a member of the UN.

РЕАЛІТЕТИ В УКРАЇНІ І НА ЕМІГРАЦІЇ

В дискусії про реалітети автори покликаються не тільки на ту „потенційну суверенність” УССР, але також на визвольні процеси в Україні, на національні потенційні і вже діючі сили, на українську людину, на її патріотизм і політичну свідомість. Д-р Т. Лапичак, у „Листах до Приятелів” ч. 7. 1958 пише з цього приводу:

„Не знецінюючи краєвих реалітетів, ... навіть ставлячи на них перший наголос, коли маємо на увазі будучину, не сміємо забувати, що так само важливі реалітетами в визволенні народу є й ті його частини і формації, що не живуть у фізичній Україні, але живуть у духовному кліматі, духовним підсонням і духовними прямуваннями України, може невидної тут, але реальної так само як на Рідних Землях. І для визволення України було б найкраще, коли б три чинники: екзильна дипломатія, революційні когорти і загальний патріотизм населення, його національна і політична свідомість ішли рука в руку, плече об плече, коли б їх акції були скоординовані, скомасовані і скеровані на одну ціль, а не одна проти одно”.

«НЕДУГА ЛЮБОВИ»

Всі люди, особливо ж закохані, переконані, що вони можуть багато сказати про любов, але — здається — найкращим авторитетом для цього предмету є лікар, бо він дуже часто має до діла з проблемами і наслідками тієї ніжної пристрасти. А зрештою знати щось — це не значить бути тим, як і навпаки, бути чимсь не значить знати те. Зоолог не мусить бути кенгуру, щоб авторитетно говорити про кенгуру...

Це слова історика медицини, нью-йоркського професора й лікаря, Фелікса Марті-Ібанеза.

Любов це динамічне почування, але — далі каже цей учений — воно звужує наш світ; любов це психічна ангіна і починається зміною в нашій увазі, яка обсецивно, вперто зосереджується на одній особі. Образ укоханої особи цілком заповнює наш світ... Душа закоханого заповнена одним-єдиним образом, подібна до кімнати недужої людини, заповненої запахом цвітів. У тому розумінні любов „горизонтально” збіднює наш світ, зате „вертикально” вона збагачує його знаннями другої людської істоти.

Любов і статевий інстинкт це не те саме. Статевий інстинкт діє перед любов'ю в формі прагнення, по-

Скорочено в місячнику «Листи до Приятелів», Нью-Йорк, 1939.

жданню, і він дбає тільки про продовження виду, а не про його доконалення. Сексуальний інстинкт тільки іноді селективний; любов завжди селективна і виключає всі бажані предмети з винятком одного. Немає кохання без сексуального інстинкту, але в правдивій любові той інстинкт виконує ту саму роль, що вітер підчас їзди вітрильником...

Подібно і в еспанського мислителя Ортега І Гассет. Кохання це „піддача через очарування”. В самому прагненні немає піддачі, є тільки намагання схопити здобичу. В пожаданні тоне предмет пожадання; в любові тоне закоханий. Можемо пожадати, не кохаючи, але не можемо кохати, не пожадаючи. Пожадання вмирає з сповненням; кохання вповні не заспокоюється ніколи. Так то любов це найделікатніше дзеркало душі людини, чарівний талант дарований тільки небагатьом.

Щастя чи недуга

Любов править у палатах, по селах, лісах. Вона править людьми тут і святими вгорі. Бо любов це небо,

і небо це любов... Так співає похвальну пісню цьому почуванню Волтер Скот. Але можна знайти подібну поетичні жалі на любов у великих письменників. У Гайне любов це сфінкс, що змішує смертельні муки з усіми своїми розкошами. У Гете, у Франка вона являється смертельною недугою.

З науково-медичного погляду це психічне явище, яке покищо не дається докладно аналізувати й описати, але яке є сильною складовою частиною здоров'я й недуги. І хоча сьогодні рідко приходять до лікарів пацієнти „із зламаним серцем”, то все ж те клінічно неокреслене щось визирає з-поза таємничих, психосоматичних слабостей.

Є запис на камені з-перед яких трьох тисяч років, в якому єгиптянин жаліється, що його лікар не вміє зарадити любовній недугі, і що кращим усіх ліків є любя дівчина. Коли її бачу, тоді я здоровий. Коли вона отвирає очі, я молодію. Коли говорить, мені прибувають сили, а коли її обнімаю, вона проганяє від мене все лихо на сім днів... Подібно у Гайне: Коли дивлюсь у твої очі, кудись пропадають біль і страждання; і коли цілую твої уста, я тоді зовсім-зовсім здоровий.

З часів ренесансу залишилися лікарські приписи, як лікувати недугу любови. Лікарі ренесансу вважали любов медичною проблемою, як свого роду „недугу мізку” рядом із бжевіллям, меланхолією, гідрофобією і т. п. Вони стверджували, що найбільше поширюється любовна пошесть „у домах вельмож, по княжих палатах, де люди ін сумма граду дармують, де їм добре поводить-

ся, легко живеться і де не знають, як інакше провести час”.

Любов входить у тіло через очі, потім через жили доходить до печінки, і тоді раптово викликає гаряче прагнення дістати те, що є чи здається бути гідним любови, розпалює пожадливість..., людина раптово мінється і замикається в собі, її відчущання змішуються, розум каламутиться, уява псується, розмова стає дивачна і безглузда. . . Така недуга підходить несподівано і поки людина спохопиться, буває запізно.

Дальший опис називає любов „гарячою пристастю”, бо закоханим стає непременно гаряче „неначе їх жарять на повільному огні”. Але полум'я любови може цілком спалити тих, що у них воно дістанеться до самого нутра. Один лікар тих часів навіть запевняв, що бачив анатомію людини, яка вмерла на ту хворість. „Її нутро скорчилось, бідне серце зовсім вигоріло, печінка зовсім зужилась, а її мізок був пошкоджений”.

Найкращим ліком на цю страшну недугу вважалось „дозволити хворому заспокоїти прагнення”. А коли це не можливо, треба вжити терапевтичних засобів, фізичних і психічних: флеботомію (через отворення печінкової жили правого раменни); вода, а не вино; мало поживни, радше відсвіжуючі, прохолодні головню яринні страви, далі поважні студії й медитації, багато праці, тверде життя і всякі способи, щоб відвернути увагу закоханого від коханої особи або щоб саму любов зробити несмачною, немилу.

Сьогоднішня психологія й медицина куди скромніші і свідомі своїй

меж, коли йдеться про таке складне явище, як любов. Вони признаються, що не вміють про любов і її психологічні й фізіологічні вияви сказати багато більше того, що вже сказали поети й мистці. Але сучасна медицина вповні свідомо того, що незаспокоєне прагнення любити і бути любленим є поважним джерелом психічних забурень, і навпаки, здорові любовні взаємини є підвалиною фізичного і психічного здоров'я. Вони дають людині повне відпруження, можливість бути вповні собою. В таких здорових взаєминах не треба бути „постійно настороженим, щось ховати, пробувати робити враження, зважати на кожне слово, кожен рух, здавлювати щось,

чи відсувати. Пацієнти звітували, що вони можуть бути собою, не відчуваючи, щоб хтось чогось хотів чи чекав від них: вони можуть почуватись психічно (як і фізично) нагими і все ж почуватись любленими і безпечними (проф. А. Маслов).

Кожна людина хоче автономії, але в любові вона виходить поза себе, поза границі свого „я”, вона стає „гетерономною”. Особи, що позбавлені цієї здібности, частіше підпадають психічним недугам. І так думки сучасної медицини суперечать колишнім поглядам на любов, як недугу. Всі так звані любовні страждання менше небезпечні ніж порожнеча життя без любови.

What is love? — sickness or health? A psychic angina that narrows the patient's world, filling it with a single image? Or does the emotional recognition of an other human being widen the lover's horizon? Love and sex — is it heavenly bliss or the tortures of hell? Is it a disease or a remedy?

Here are the thoughts and conclusions of ancient and modern writers, thinkers and scholars.

Відповіді на питання з 41 сторінки

1. Аргентина.	6. Мекензі, в північно-західній Канаді.
2. Ні, в стейті Нью Мексико еспанська мова признана другою урядовою.	7. Львиний острів.
3. 6 днів, від 8-го до 14-го серпня 1945 року.	8. По португальськи varosso = неправильна перла.
4. Волга.	9. З турецької.
5. Латинське слово, по нашому „деінде”.	10. Альбанці.
	11. Столиця Сходу.
	12. По китайськи „великий вітер”.

Ви багатий, коли не можете пам'ятати всіх служниць, що їх мали Ви продовж останніх п'ять років. Ви бідні, коли пам'ятаєте тільки одну: — власну дружину.

з галерії науки і дослідів

Д-р Володимир Гординський

Часопис "Orange Transcript" з 6-го серпня ц. р. містить довшу статтю з описом важних осягів спільної праці д-ра Марей і д-ра

Володимира Гординського в "Дослідній Лібораторії" Святмарійської Лікарні в Орендж, стеїту Нью Джерсі. Біохемік д-р Володимир Гординський — це молодший брат мистця і поета Святослава Гординського, і піяністки Дарії Гординської Каранович, сини покійного науковця, проф. Ярослава Гординського.

Дві друковані розвідки, підписані обома дослідниками як співавторами, інформують про наукові здобутки їхньої праці. Перша розвідка друкована в "Journal of Forensic Sciences" (Журнал Судивничих Наук) і має велике значення для судивничої медицини. Ця розвідка

стверджує, що між кількістю потасу і спинномозкової ріднині і часом, коли людина вмерла, є яексь постійне відношення. Таким чином можна докладніше визначити годину смерти. Це відкриття викликало зацікавлення в широкому світі, і вже коло 35 кримінально-слідчих відділів в ЗДА, і навіть у Токію (Японія) і Гамбурзі (Німеччина) зверталосся до авторів.

Друга праця, що саме появилася в "Medical Technicians Bulletin" Медичного Журналу Збройних Сил ЗДА, також підписана обома дослідниками, д-ром Гординським і д-ром Марей, дає удосконалену методу спектрофотометричної аналізи чотирьох металів (содіум, кальцій, потас і магnezій), які знаходяться в трьох біологічних рідинах: ріднині крові, спинного мозку і в мочі. Це дуже важне для діагноз різних недуг, як захворюнь надниркових залоз, деяких захворюнь костей, нирок і іноді в випадках рака.

On August 6, 1959 the "Orange Transcript" printed an article about the important contributions to the field of forensic medicine and the diagnosing of various diseases — the result of dedicated research by Drs. E. F. Murray and Walter Hordynsky (see photo) conducted in the pathological department of the Research Laboratory of St. Mary's Hospital in Orange, N. J.

ДРАМА В СІМ'У ДРАМАТУРГА

Сказав він жінці: „Буду про любов писати!..”

Пішов. Пропав. Матеріял продовжує збирати.

Є. Житомирський („Перець”, Київ)

(Переклад із польської)

Посягання великих держав, як Франції, є включитись у атомовий клуб, себто розвинути власну атомову зброю. Мрією нейтральних в обох світових війнах держав, як Швеція, Швейцарія, є зберегти свою нейтральність і пережити можливий атомовий удар великих держав. Ці малі нейтральні держави багаті, з дуже високим життєвим рівнем, розбудовують цілу систему схоронищ на випадок атомової небезпеки. Подаємо плян „лисячих будівель”, що розглядається міською радою в Базелі. (Швейцарія).

«ЛИСЯЧІ НОРИ» ДЛЯ ЛЮДЕЙ

За журналом "Der Spiegel", Німеччина, 1959.

ПІДЗЕМНЕ місто — воно мало б двояке завдання. В часі миру воно було б простором для паркування авт. Підчас війни воно було б схоронищем для людей. Центри старих європейських міст із їх поплутаними і вузькими вулицями підпадають через те, що там не можливо знайти місце для самоходів. Тому за плян взялись і його при по-

мочі держави хочуть фінансувати дві групи: зацікавлені торговельні кола і організація охорони населення підчас війни.

Отож під центром Базелю поставлено б велике підземне місто, ціла система рур, коридорів, площ, які підчас війни могли б помістити 35 тисяч людей, zagrożених атомовими атаками, а підчас миру дали б 2800 самоходам вигідне місце для паркування в самому центрі.

Оба моменти важкі. Число авт у руху в містах дуже збільшується. Знову як тип можна зацікавити Базель. 1952 року зареєстровано в швейцарській столиці 20 тисяч авт, 1958 року вже 36 тисяч! Ще більш наявна конечність схоронища. Дані, зібрані на основі наслідків налетів на німецькі міста підчас останньої світової війни, дають проречистий доказ. Штутгарт має 500 тисяч населення і зазнав 53 налети з бомбуванням. Але завдяки добрій організації схоронищ мав тільки 4 тисячі втрат, себто 0,8% населення. Зате Пфортсгайм із 80 тисячами при слабому забезпеченні втратив підчас одного-єдиного налету 25 тисяч, себто 31%.

Те підземне місто „лисячих нор” виглядатиме як система широких коридорів-вулиць із їзднями для авт і вигідними пішоходами. Обабіч коридорів знаходитимуться великі площі. Ціла розроблена система доїздів і виїздів, так само сигналізації даватиме орієнтацію, на якій із тих площ більше місця, як туди доїхати, і навпаки, котрі площі вже переповнені.

Всі ці влаштування, ті „лисячі норі” побудовані 25 до 50 метрів

глибоко, так щоб бути безпечними і при тяжких атомових налетах. Вони охоронені проти радіоактивності, мають свою власну систему по-

стачання електричного струму, повітря, свої збірники води, великі магазини харчів, свою лікарню навіть із операційною залєю.

The nightmare of atomic war looms over all countries, and troubled minds turn to thoughts of salvation. The Swiss capital Basel evolved detailed plans for an underground city, which can shelter 35 thousand inhabitants, and in times of peace will serve as a convenient parking place for 2800 cars.

ЧИ ВИ МАЄТЕ В ВАШІЙ КНИГОЗБІРНІ ТАКІ ПРАЦІ НАШИХ СПІВРОБІТНИКІВ?

ІВ. КЕРНИЦЬКИЙ: „Перелетні птахи”, гуморески, В-во Ю. Тищенко, ст. 180, з ілюстраціями М. Бутовича. Ціна \$1.50.

„Герой передмістя”, повість, В-во „Книгоспілки”, ст. 200, з ілюстраціями Л. Гуцалюка. Ціна \$2.25.

М. ПОНЕДІЛОК: „Вітаміни”, гумористичні образки по цей та по той бік океану. Буенос Айрес. Ціна \$2.00. Випродано. Друге видання в підготові.

„А ми тую червону калину...”, п'єса на .5 картин. Буенос Айрес. Ціна \$1.00.

„Медя” Жана Ануї. Український переклад М. Понеділка. Філадельфія. Ціна \$1.00.

Р. ІЛЬНИЦЬКИЙ: „Deutschland u. die Ukraine” (1934-45). 2 томи, 840 ст.; 2-ге вид. В-во: Osteuropa-Institut, München. Замовляти: „Самопоміч”, 84 E. 7 вул. Нью-Йорк 3. Ціна двох томів \$5.50.

М. ПІЛЕМКЕВИЧ: „Українська синтеза чи українська громадянська війна”. Ціна \$0.75.

„Галичанство”. В-во „Ключі”, Нью-Йорк. Ціна \$1.50.

„Загублена українська людина”. В-во „Ключі”, Нью-Йорк. Ціна \$1.75.

Замовлення і належність можна прислати на адресу

„Українського Огляду”.

ТУРИСТИЧНЕ БЮРО

КОВБАСНЮК АГЕНЦІЯ

286 East 10th Street

New York 9, N. N.

- Летунські і корабельні білети до всіх частин світа.
- Грошові пересилки до всіх частин Східної Європи і американські доляри до Польщі і т. д.
- Справджування Рідних з Польщі і з усіх країн світа.
- Всякого рода обезпечення.

Антін Шумейко

Віра Ковбаснюк-Шумейко

УКРАЇНСЬКА М'ЯСАРНЯ

BRODY MEAT PRODUCTS, INC.

96 Second Ave.

New York 3, N. Y.

Glramercy 5-5052

ПОРУЧАЄ ПЕРШОЯКІСНІ СВІЖІ М'ЯСАРСЬКІ ВИРОБИ
ВЕЛИКИЙ ВИБІР РІЗНОГО РОДА СВІЖОГО М'ЯСИВА

MERCURY PARCEL & TRADING CO.

Бюро
75 E. 7th St.

NEW YORK 3, Y. Y.
Tel.: ORegon 4-3930

Крамниця
80 E. 7th St.

Бюро висилки пакунків

В УКРАЇНУ, БІЛОРУСЬ, ЛИТВУ, ЛАТВІЮ, ЕСТОНІЮ
ТА ІНШІ КРАЇНИ СССР

Гарантована доставка

В наших крамницях маємо великий вибір місцевих та імпортованих товарів необхідних для висилки.

КРАМНИЦІ та БЮРО ВІДКРИТІ ЩОДЕННО
від 9 ранку до 8 години вечора.

Приймаємо замовлення поштою.

Наша найкраща рекомендація — тисячі вдячних клієнтів.

НАШ ВІДДІЛ:

943 Elizabeth Ave.

Elizabeth, N. J,

Tel.: Elizabeth 4-7608

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

Infant & Children Wear & Scarfs

106 FIRST AVENUE
NEW YORK 9, N.Y.

Діточі убрання, багатий вибір
товарів на висилку до краю.

М. Пирський

Що ми даємо
нашим клієнтам?

1. Особливо уважне обслуговування очей.
2. Підбір окулярів із найкращого скла.
3. Підбір оправ окулярів, яка підходить до обличчя клієнта і відповідає його рисам.
4. Окуляри дістає клієнт в день перевірки.
5. Різні оптичне приладдя: найбільшучі скла, оперові біноклі, телескопи, барометри. Також приладдя для слуху для тих, що мають його ослабленим.

Очі треба перевіряти щороку.

WAtkins 9-1718

Louis E. Earle

OPTOMETRIST

41 East 14th Street
NEW YORK 3, N.Y.

OR 4-9576

Цукорня «Веселка»

144, Second Avenue
NEW YORK 3, N.Y.
рядом із Українським Народним
Домом

ПОРУЧАЄ:

Різномодні закуски, солодке печиво, каву, чай какао, молоко, різного роду, різних фірм содові води, солодоші місцеві та імпортовані.

Морозиво знаної фірми Sealtest в багатьох смаках і різних величинах.

Часописи (також в інших мовах), журнали.

Цигарки, цигари, тютюн.

Шкільне приладдя.

Наша спеціальність: кава, содова вода з правдивим малиновим імпортованим соком — морозиво „Веселка”.

“Furs for All - Large or Small”

Стара українська кушнірська фірма, добре знана українській клієнтелі старої та нової еміграції з своєї солідности та низьких цін

Woloschuk Fur Co.

MANUFACTURING

FURRIERS

OPEN DAILY TO 6 P. M.
THURSDAY TILL 8 O'CLOCK
Also by Appointment

343 SEVENTH AVE.
NEW YORK 1, N.Y.

LO 3-5823

Near 20th Street

Висилка пачок до всіх країн східної Європи

Користуйтеся послугами відповідальної, ввічливої і скорої фірми

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

135 West 14th Street — New York 11, N. Y.

Tel.: CHelsea 3-2583

141 SECOND AVENUE — NEW YORK CITY — Tel.: GR 5-7430

НАШІ ВІДЦІЛИ:

39 Raymond Plaza W.
NEWARK, N. J.
Tel.: MARKET 2-2877

132 Franklin Avenue
HARTFORD, Conn.
Tel.: CHapel 6-4724

332 Fillmore Avenue
BUFFALO 6, N. Y.
Tel.: MOhawk 2674

900 Literary Rd.
CLEVELAND 13, Ohio
Tel.: TOWER 1-1461

11339 Jos. Campau
DETROIT 12, Mich.
Tel.: TOWNSEND 9-3980

632 W. Girard Avenue
PHILADELPHIA 23, Pa.
Tel.: WALnut 5-8878

398 W. Fourth St.
BOSTON 27, Mass.
Tel.: ANDrew 8-5010

Наша велика фірма користується довір'ям тисячів задоволених клієнтів, гарантує на 100% доставку кожної посилки.

Кожну посилку висилається на протязі 48 годин і приходить на місце призначення через 6-7 тижнів (летунською поштою через 7-12 днів).

В крамницях вибір першоклясних товарів, — по дуже низьких цінах.

Жадайте нашого безплатного каталогу з точним перерахуванням нових ставок мита і обслуговування.

Головна контора відкрита ЩОДЕННО — від 9:00 до 6:00 веч.
в НЕДІЛІ — від 9:00 до 4:00

B. Feldman Pharmacy

111 Ave. "A" & 7th St.
NEW YORK 9, N.Y.
Tel.: OR 75980

Висилаємо летунською
поштою.

Rimifon — Penicilin
Streptomycin, Glucose, C,
c.oserine, Vitamins, Irga-
pyrin, Olinase (diabetes)
Uročan.

Спеціалісти європейських
рецепт полагождать Ваші ре-
цепти точно.

Спеціальні пачки
для хворих на туберкульо-
зу, артретизм, ревматизм,
діабетиків, з високою тис-
ненням крови і т. д.

Тонкі наїлонові еластичні
панчохи, вартості \$15.00 за
\$4.95.

Гарантія доставки.
Ми.о оплачується тут.

Говоримо
українською, російською
і польською мовами.

Спеціално: При замовлені
поштою або особисто,
залучить вирізок цього
оголошення, а одержи-
те на вищезгадані ліки
й всі інші 20% знижки.

COPYING
ENLARGING

FRAMING
COLORING

Одиноке українське фотографічне
заведення в Нью-Йорку

Park View Photo Studio

R. FENCHYNSKY

WEDDING and FAMILY GROUPS
PORTRAITS
CANDID PHOTOGRAPHY

437 E. 6th STREET
OR 3-4400 Bet. A & 1st Aves.
NEW YORK 9, N.Y.

ЧИТАЙМО ЛІТЕРАТУРНІ Й НАУКОВІ НОВИНИ

Прохаємо звернути увагу на
нові книжки, яких уривки
містимо в цьому числі
„Українського Огляду”

СЛІДКУЙМО ЗА УКРАЇН-
СЬКОЮ ТВОРЧІСТЮ, ЗА
УКРАЇНСЬКОЮ ДУМКОЮ

NEW MODERN

Lenox Chalet

CATERERS
BEAUTIFUL WEDDINGS

250 East 2nd Street
NEW YORK CITY

Найкращих успіхів бажає

Peter Jarema

120 East 7th Street
Bet. 1st & Ave. A
NEW YORK 9, N.Y.

ПРОПАГАНДА І ДІЙСНІСТЬ

Захід дав недорозвинутим країнам, в роках 1956 - 1959, 8,5 мільяона доларів допомоги з публічних фондів. Лондонський тижневик „Обсервер” рахує, що в ті самі роки було ще 5,9 біл. дол. приватних інвестицій капіталу в тих краях.

Тимчасом Советський Блок від 1955 до 1958 р., не зважаючи на велику пропаганду, згодився дати усього 1,59 біл. дол., т. зв. допомоги на розвиток, при чому вже виплатив тільки 950 міл.

71 ша ОСТОРОГА

Червоний Китай передав саме урядові ЗДА свою сімдесят першу „поважну осторогу”! Як повідомляє агентура „Новий Китай”, американський воєнний корабель порушив китайський суверенітет на водах на височині Пінгтану.

СМЕРТЕЛЬНІ ПЕРЕГОНИ ВИГРАЛИ ЗДА

Над атомовою бомбою, як виявляється, підчас останньої війни завзято працювали не тільки німці. Д-р Гарузо Імаї, фізик із Токіо, який перед 1945 роком працював у воєнній промисловості, на основі цілком певних джерел інформує, що японські науковці теоретично вже були вирішили проблему. Однак вже не мали змоги збудувати бомбу. ЗДА випередили противників, німців і японців, і виграла війну.

БОРОТЬБА ЗА ШТАНИ

В недавно народженій державі Гана (Африка) почався „антінудистичний” рух. Окрема організація поставила собі ціллю привчити населення дальших околиць до ношення штанів, взагалі одяжі. ЗДА поспішили з допомогою і вислали в дарунку 1375 великих клунків одягу вартості 250 мід. долярів. Але сталося непорозуміння. Посилки попали в руки добродійної організації, яка роздала речі бідним, що мали поношену одяжу. Голі „нудисти” не дістали нічого... Між двома організаціями почався бій за штани.

БИСТРА ОРІЄНТАЦІЯ

Славний перед кількома століттями французький лікар Порталь відвідував одного разу в товаристві студента медицини багатого гіпохондрика, який — як звичайно — виклав довгий список своїх уявних недуг. Порталь провів живчик хворого і сказав: „Клопоту нарobiliли вам яйця, що ви їх їли ранком. Напийтесь трохи чаю з рум'янку і скоро видужаєте”.

Коли вони вийшли від недужого, здивований студент спитав:

„Як, до марн, вислухуючи живчик, ви, докторе, пізнали, що він їв яйця”?

„Тупенький чоловіче, відповів лікар, адже на його сорочці були плями від жовтка...”

ALgonquin 4-7200

Liberty Bargain Center Co.

ВОВНА - КОТОН - НЕЙЛЬОН
Хустки вовняні і різного рода
матеріали на висилку до краю.
Спеціально низькі ціни

99 FIRST AVENUE
NEW YORK 3, N.Y.

GR 7-1130

Weiss & Katz, Inc.

Wholesale & Retail
Woolens, Worsted, Silks & Cottons
Remnants of All Types

Leopold Weiss - Max A. Katz

187 ORCHARD STREET
NEW YORK 2, N.Y.

ALgonquin 4-4057 - 4003 - 7754

Compliments of

Garfinkels Pharmacy

141 Avenue A at Ninth St.
NEW YORK 9, N.Y.

CA 8-2886

Pork Sausage

ILKO TASHCHUK

Prime Meats - Poultry
Provisions Grocery

152 AVE. C NEW YORK 9, N.Y.

УКРАЇНСЬКІ МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ

**ДАРУНКИ НА СВЯТА ТА НА ВСЯКІ ОКАЗІ
КНИЖКИ - ПЛАТІВКИ - ПРИЛАДДЯ ДО ВИШИВАННЯ**

UKRAINIAN MOTIF ON FINEST PORCELAIN

TRIMMED WITH UKRAINIAN EMBROIDERY DESIGNS

1. Vase 7½" Ideal for breakfast table or nook	\$ 3.00	9. Vase 9½" Oval, modern gooseneck	5.50
2. Vase 9½" Lenox quality with fluting	12.00	10. Madonna 4½" Delicately trimmed	2.50
3. Vase 7½" Smaller size of No. 2	8.00	Madonna 4½" With facial lifelike coloring	3.00
4. Vase 8" Lenox gooseneck, extremely graceful	3.75	11. Basket 8" dia. Beautiful braided porcelain	8.00
5. Vase 11" Large elegant piece	5.50	12. S/P shakers 3½" As intricate as Pysanky	5.00
6. Vase 8½" Trimmed with a delicate lacey top	5.50	13. Dancing Figurines	15.00
7. Vase 6¼" Smaller size of No. 6	3.00	14. Cream & sugar service, deluxe	7.00
8. Vase 8½" Double handle		15. Butter dish 8½"	5.00
		16. S/P jug type	2.50

Буваєте в Нью-Йорку, вступіть до СУРМИ

**Surma Book and Music Company
11 E. 7th St., New York 3, N. Y. — GR 7-0729**

УКРАЇНЦІ

ЦЕРШІ

ЗНАВЦІ

КИТАЮ

Написала

Алла Любарська

Дійсний член Географічного
Товариства СРСР

РІВНОМІРНО поскрипували колеса критих возів, гримотіли нантажені ящиками і тюками одноколки, ліниво пересували довгі ноги верблюди. Вже багато днів ішов караван по китайській землі. Позаду залишились стрімкі спуски, глухі ущелини, безмежні рівнини, гірські річки, які з ревом мчали по розкиданих каміннях, села, де жили бідні, але привітні люди. А попереду, в голубуватій імлі, виднівся Пекін. Куди зник неосяжний простір?.. — записував у дорожній книзі один з мандрівників. — Нас, здається, за одну мить перенесла незбагненна сила в державу, яка завжди була темою нашої цікавості й неясних передбачень. Кожний з нас з почуттям радості і подиву зводив очі на ці зубчаті стіни, які далеко давнина оповила глибоким мороком”.

У відкритій колясці, що разом з возами, одноколками і десятками верблюдів в’їхала того грудневого ранку 1820 року в міські ворота Пекіна, сиділи високий чоловік з великими бакенбардами і кремезний молодик з веселими карими очима. Одного з них звали Юрієм Федоровичем Тимківським, другого — Йосипом Павловичем Войцехівським. Обидва народилися в українських

Скорочено з «Вітчизни», Київ, 1959.

селах, і обом судилося незабаром вписати знаменні сторінки в літопис зв’язків з китайським народом.

Хто ж такі Юрій Тимківський і Йосип Войцехівський? Що привело їх у Китай?

ЮРІЙ ТИМКІВСЬКИЙ — КИТАІСТ

У скромному будиночку поштмайстра, який стояв на горбі над тихою річкою Згар з’явилися якось китайські естампи. Господар, котрий кохався у мистецтві, привіз їх з Петербурга. Естампи зайняли почесне місце на стіні серед інших скарбів кабінету і якось привернули увагу сина поштмайстра. Хлопчик захопився ними. І з того дня часто, примостившись на дивані, зупиняв свій задумливий погляд на витворах невідомого китайського художника.

У ту пору раннього дитинства, на грані XVIII і XIX сторіч, і зародилася в Юрія Федоровича Тимківського мрія побачити Китай. Він не розлучався з цією мрією і в Золотоноші, де вчився грамоти. Полум’яне бажання побувати в Китаї супро-

воджувало юнака в Київ, а згодом у Москву, в університет. Він жадібно перечитував все, що потрапляло йому про велику країну. Його цікавила стародавня культура китайського народу — письменство, література, матеріальні пам'ятки китайської цивілізації. Роками вивчав він історію країни, її економіку. Приїжджаючи влітку в рідне село, Тимківський привозив з собою записки мандрівників по Азії. З цими книгами односельчани часто заставляли його на березі Згару.

Тимківському минуло 30 років, коли його мрія, нарешті, здійснилася. 1820 року йому доручили супроводжувати нову російську місію, яка відправлялася в Пекін. „Доля прикрасила моє життя подією незвичайною, незабутньою, — згадував він пізніше, — я бачив Китай”.

„Шлях наш... звичайно, був дуже далекий, але тривав до Пекіна і назад близько півроку, — розповідав Тимківський. — Глибока осінь і сувора зима під відкритим небом протягом двох з половиною місяців щодня зустрічали нас перешкодами й неприємностями; палюча спека й бідність самої природи в кам'янистих степах монгольських не раз загрозували нам повним розладом здоров'я”. Проте Юрій Тимківський і його супутники з честю переборолі ці труднощі.

Щоденник, який Тимківський вів з дня від'їзду з Петербурга, став заповнюватись найрізноманітнішими записами про Пекін, про побут китайців, економіку країни. „Всьому вченому світу достатньо відомі незвичайні властивості китайської словесності”, записав він незабаром після прибуття в Пекін. Набуття

грунтовних в ній відомостей можна вважати блискучим торжеством гостроти розуму, пам'яті й впертого терпіння. І Юрій Федорович почав посилено вивчати китайську мову, щоб краще ознайомитись з китайською літературою.

З подорожніх записок Тимківського ми довідуємось про широкі зв'язки його з пекінцями, про ту роль, яку відіграло у вивченні ним Китаю повсякденне спілкування з жителями країни. Ось один з численних записів. Він зроблений 25 лютого 1821 року: „Чен Лама-Хубілган... цього числа відвідав мене. Цей лама має великі знання в галузі богослов'я, філософії і географії Китаю... Крім настанов з тибетської мови, він міг би подати велику допомогу нашому студентові, який займається медициною”.

Зустрівшись з тибетцями, які приїхали до Пекіна, Тимківський переконався, що вони „в походженні дуже прості й не знають розкошів”. Після ознайомлення з витворами їхніх майстерних рук, він прийшов до висновку, що в „Тибеті каменярі і теслярі досягли найвищої витонченості”, що „зображення людей і рослин, які вирізують тибетці, дуже схожі на натуральні”. На китайських народних святах Тимківський зробив цікаві етнографічні записи, які свідчать про його допитливий і тонкий розум. Багатоденне знайомство з Пекіном дозволило йому прийти до висновку, що жителі Китаю „чужі наслідуванню звичаям іноземним”. „Пекін, — записував він у щоденнику, — дає нам багато доказів тої витонченості, якої народи досягають віковим досвідом і досконалістю розуму”.

Тут, у Пекіні, Тимківський вперше познайомився з представниками іншої стародавньої країни — Кореї. Це були перекладачі Ван і Че з місії, яка прибула напередодні в китайську столицю. „Той і другий, — розповідає Юрій Федорович, — через студента Зімайлова поставили мені кілька запитань китайською мовою про становище, про величину Росії, про характер і способи будівництва наших будинків, міст та ін.

Перекладачі з'явилися в російське посольство і другого дня. Вони залишили Тимківського з „усіма про явами дружби”. За ними зробили візити й інші члени місії, які поінформували, зокрема Юрія Федоровича, про народні заворушення в Кореї. Прийшов до Тимківського і 64-річний корейський генерал Ліюйху, який розповів українцеві про природу, культуру і побут своєї батьківщини. „На заключення всього, — повідомляв Тимківський, — я подарував корейському генералові офіцерську шаблю (сибірського Златоустівського заводу), котра сподобалася йому надзвичайно”.

15 травня 1821 року разом зі старим складом російської місії, яка пробула в Пекіні майже 13 років, Тимківський залишив китайську столицю.

Тимківський повертався на батьківщину... І по дорозі він продовжував своє знайомство з Китаєм. Одного разу, з великим трудом переборюючи сильний вітер, по важкій дорозі, вкритій гострим камінням, перерізаний глибокими ярами, мандрівник піднявся на стрімку гору. На її вузькій верхівці, оточеній безоднями, стояли будівлі, складені руками китайських майстрів. „Вико-

навці, — з захопленням записував у щоденник Тимківський, — заслуговують на ще більший подив — скільки праці довелося їм вкласти, щоб збудувати тут два капища і будинок... Скільки зусиль і енергії треба було витратити тільки для того, щоб підняти будівельні матеріали від основи гори на відстань майже у три версти!”

Шлях місії пролягав через китайські села. Тимківський, який виріс серед українських селян, тепер дістав змогу познайомитися ближче з станом землеробства у Китаї. У своєму щоденнику він описав, як вперто боролись китайці з посухою, як обводнювали вони свої убогі ділянки, як обробляли землю, який урожай збирали. „Китайський хлібороб, — розповідав Тимківський, — взагалі піклується про збереження орних площ, насіння, часу і сил худоби. Праця і сувора економія у всьому є єдиною опорою його...”

Ось Велика Китайська стіна. Тимківський і його супутники зійшли на цю стародавню споруду, щоб на все життя зберегти в душі спогади про своє перебування в Китаї.

Про поїздку уродженця України у Китай, про те, що побачив він там, розповіли три великих томи його „Подорожі в Китай через Монголію”, які вийшли 1824 року в Петербурзі. Солідна праця принесла її авторові світову славу. „Ми читали першу частину з великою цікавістю і задоволенням... — писав про книгу Тимківського рецензент „Сына отечества”. — Твір цей видається, по-перше, для поширення і вправлення понять про той край, а, по-друге, для науки майбутнім мандрівникам... Книга п. Тимківсько-

го має велику, незрівнянну цінність. Стиль автора чистий і правильний, але, як і зміст книги, простий і не пістрявий. Так говорить істина...” Такий же захоплений відгук дав 1824 року праці Тимківського і „Северный архив”. „Подорож п. Тимківського, — сповіщав цей журнал, — може стати поряд з кращими європейськими творами цього роду”. Не випадково книга нашого земляка про Китай була незабаром перекладена на французьку, німецьку і англійську мови.

Внаслідок поїздки Тимківського в Китай з'явилась ще й інша його праця — „Погляд на Монголію”. Це був своєрідний звіт про перше знайомство з країною; він містив у собі розгорнуті відомості про її історію, природу, населення, релігію тощо. Тимківський додав до своєї праці карту шляху, котрий пройшов він з Кяхти до Пекіна, карта мала на той час величезну наукову й практичну цінність. „На всіх географічних картах, відомих нам, — пояснював він, — величезний простір Монголії подається майже зовсім порожнім: гори й ріки зображені або не всі, або в перекрученому напрямку, або ж під неправильними назвами... Маючи в руках карту Азії..., я позначив відстані між місцевостями, описав подробиці у дорожньому журналі. Назви гір, рік, урочищ та ін. я залишив ті, які вживають місцеві жителі. На цій основі після повернення на батьківщину складено під моїм керівництвом згадану карту...”

Через дванадцять років після виходу в світ книг Тимківського про Китай і Монголію, що набрали ши-

рокого розголосу, Юрій Федорович вийшов у відставку і повернувся у рідне село, на Черкащину. Він прожив тут дев'ять років, працюючи над спогадами із свого життя. „Завжди цурався я марнославства, — писав він, приступаючи до цієї праці. — Підкоряючись тільки порадам своїх справжніх друзів — залишити їм письмовий виклад різних випадків з мого життя, розповіді, про які у сільській самотині слухали вони з цікавістю, я пообіцяв якось описати своє скромне життя”. Проте нестача коштів для існування примусила Тимківського перебраться до Петербурга і знову стати на службу. Після від'їзду з рідного села обірвалося писання його спогадів, які охопили на той час лише ранній період життя Юрія Федоровича.

Тимківському вже не довелося більше побувати в рідному краю, на Україні. Він помер у глибокій старості в своїй скромній квартирі на березі Неви.

Так, любов до Китаю, яка зародилася ще в дитинстві, на Україні, не залишала Юрія Федоровича Тимківського до останніх днів його життя.

УКРАЇНЕЦЬ, ЩО ЙОМУ ПОСТАВЛЕНО ПЕРШИЙ ПАМ'ЯТНИК У ПЕКІНІ

НЕ менш визначним було життя супутника Тимківського по його подорожі до Китаю — Йосипа Павловича Войцехівського.

Він народився і все своє дитинство провів у тихому українському селі Циберманівці (нині с. Іванівці, Уманського району, Черкаської області). Батько його був священником

і мріяв про таку ж духовну кар'єру для сина. Але священнича ряса не приваблювала допитливого юнака. Провчившись кілька років у Києві, він переїжджає до Петербурга і тут в 1819 році блискуче закінчує Медично-хірургічну академію. „Відмінні знання в науках” забезпечували йому помітне місце в столичній лікарні. Проте молодий лікар не скористався з цієї можливості, а виявив палке бажання поїхати у Китай.

На той час формувалася нова місія — та сама, з якою виїжджав Юрій Федорович Тимківський. Вона мала пробути десять років у Китаї і всебічно вивчити економіку і культуру великої країни, познайомитися з її фавною і флорою.

Одним з пекінських кореспондентів Московського товариства дослідників природи і став виходець із села Циберманівки — Йосип Павлович Войцехівський.

Минали роки. Наш земляк доскочив до володіння китайською мовою, вивчив китайську медицину і став відомим у Пекіні. Пекінці почали звертатися до Войцехівського як до лікаря. „Багаті, і особливо бідні, — свідчив його сучасник В. Сбоїв, — почали звертатися до нього по лікарську допомогу; найзнатніші й найбагатші будинки столиці відкрились для нього; найважливіші достойники держави почали дорожити його знайомством... Безкорисливий лікар наш ні про які подарунки від китайців, котрих він лікував, ні про будь-які винагороди за свою працю не хотів і думати...”

І тоді китайці збудували своєму другові — українцеві, який побував в їхній країні, — пам'ятник ще за

його життя. Вранці 11 листопада 1829 року тисячі пекінців вийшли на вулиці міста. Святковий гомін на топову проїзди звуки труб, до подвір'я посольства рухалась урочиста процесія. Її відкривали вісім статечних китайців, які несли прикрашені багатими тканинами ноші з пам'ятником Йосипу Войцехівському.

Ось що розповідав пізніше про це сам винуватець незвичайного торжества: „Почесних гостей, що наближались до посольського подвір'я, чекала з нашого боку гідна зустріч... Після привітання пам'ятник був знятий з нош; його внесли в середину посольського будинку і встановили на двох п'єдесталах... Музика безперервно грала. Після встановлення пам'ятника я виніс словесну подяку”.

Так уродженець українського села удостоївся нечуваної до того часу в Китаї честі.

Після багаторічного перебування в Пекіні Войцехівський вернувся на батьківщину. Він залишав Китай таким же бідняком, яким туди приїхав. Але теплі дружні почуття до нього багатьох китайців були для Войцехівського дорожчі за багатство. „Прекрасного травневого дня, коли слід було в повній мірі милуватись різноманітними чудовими краєвидами природи, — писав нашому землякові один з його китайських пацієнтів, — згадавши про скорий ваш від'їзд, я віддався сумним почуванням!.. Проводячи вас, благаю запевнити мене, що я буду мати частя ще зустрітися і пригорнути вас у передмістях нашої столиці. Цюан-Чан”.

Повернувшись у Росію, Войцехів-

ський поринув у наукову обробку тих величезних матеріалів, які він зібрав у Китаї. Не маючи ніяких засобів до існування, він змушений був служити перекладачем в Азіатському департаменті, помічником головного лікаря одного з петербурзьких лазаретів. І лише у вільний від служби час Войцехівський завершував головну працю свого життя — розпочату ним у Пекіні — китайсько-маньчжурський словник, підготовляв до друку аналітичні розгляди творів китайських філософів, в тому числі знаменитого Конфуція, перекладав класичні твори стародавніх мудреців Китаю.

Через тринадцять років після повернення з Китаю, Йосип Войцехівський обирається професором першої в Росії катедри китайської мови Казанського університету. Він читає студентам лекції про китайську літературу, викладає їм теорію китайської мови, не залишаючи в той же час і медицини. „Щасливе і до того ж безоплатне вилікування кількох хворих, тяжко вражених епідемією холери і вже визнаних приреченими, — згадував один з друзів Войцехівського, — принесло йому широку популярність, особливо в небагатій клясі. Коло його діяльності швидко поширювалося;

кількість пацієнтів дедалі зростала. Ні віддаленість місця проживання хворого, ні погана погода — ніщо не могло затримати його, щоб подати допомогу там, де вона була потрібна. Ангелом-хранителем з'явився він у житла бідняків, подаючи їм допомогу й поради, а дуже часто і засоби лікування... Часто він одержував по кілька запрошень у протилежні кінці міста і під дощем, в сльоту, іноді вночі робив свої візити пішки, тому що неспроможний був завести власний екіпаж...”

Войцехівський помер 5 листопада 1850 року. У той день рвучкий вітер змітав з бруку опале листя. Мрячив дощ. Здавалося, що сама природа, разом з тисячами жителів Казані, сумувала з приводу смерти цього лікаря і вченого-китаїста. Сиві професори університету і студенти, які слухали його лекції, матері дітей, яких він врятував, і діти, яким він зберіг рідних, проводили в останню путь цю надзвичайну людину. І багато з тих, хто йшов з непокритими головами за домовиною людини, яку всі любили, мимоволі згадували, що це ж йому — нашому земляку ще за життя був поставлений пам'ятник у далекому Пекіні.

Alla Lubarska (Magazine "Vitchyzna", Kiev) gives a lively portrait of two Ukrainian scholars, the first Ukrainian specialists on China. Both were members of the Russian mission to Peiping in 1820. The first Yuri Tymkivskyj, a connoisseur of art and culture, wrote a book in three volumes "To China through Mongolia", which was printed in 1824, and translated into French three years later. The second Joseph Voytekhivsky, a doctor of medicine, spent ten years in Peiping. Out of gratitude for his kindness and humane works the Chinese erected a monument to his during his lifetime. Later he became the professor of the first in Russia faculty of Chinese language in the University of Kazan.

Голки повертають здоров'я

Написав П. А. Осінський

Скорочено з журналу «Зміна», Київ, 1959.

СЕРЕД величезної кількості різних прийомів і засобів лікування, створених китайськими народними лікарями, провідне місце займає голкотерапія. В старовинних китайських трактатах, які дійшли до наших днів, розповідається, що ще в первісному суспільстві застосовувалось лікування голками. Перші лікарі користувались кам'яними голками і лише в IV-III віці до нашої ери вони були замінені металевими. Протягом тисячоліть лікування голками удосконалювалось і повертало мільйонам хворих втрачене здоров'я. Голкотерапія, таким чином, здобула велику популярність і визнання в Китаї. Поступово вона поширилась по багатьох країнах Азії, а в XVII столітті проникла в Європу.

Особливо великих успіхів у лікуванні голками досягли китайські вчені за останні роки.

Як же пояснити цілющі властивості голкотерапії?

Люди давно помітили, що через шкіру можна впливати на внутрішні органи. Всім відомі методи такого впливу, як масаж, баньки, гірчичники, грілки, сонячні та повітряні купелі. Суть голкотерапії полягає

у введенні спеціальних голок в особливі, так звані активні точки на шкірі, що є піби відображувачами функціональних змін того чи іншого внутрішнього органу. Ці точки і є центрами впливу голкотерапії. Китайські лікарі розробили ціле вчення про розміщення їх на шкірі, детально описали, які з них треба колоти при певних хворобах. За багато років визначено близько семи сот точок, з яких найчастіше застосовується сто п'ятдесят.

Київський вчений доцент А. К. Подшибякін, зацікавившись китайською голкотерапією, довгий час займався вивченням цих точок. В результаті тривалих спостережень він запропонував цікавий спосіб їх визначення. Відомо, що в живій тканині відбуваються електричні явища — це і стало основою для знаходження активних точок. За допомогою спеціального приладу — мілівольтметра — вимірювались електричні потенціали шкіри. Учені помітили, що на певних ділянках вони відрізняються від показників сусідніх ділянок, і визначили, що саме такі місця є анатомічні закінчення нервів у шкірі. Ці точки і назва-

ли активними.

Техніка голкотерапії надзвичайно проста. Для лікування застосовуються спеціальні голки, які мають різну довжину, форму і пружність. Виготовляють їх зі сплавів золота та срібла з іншими металами або з м'якої нержавіючої сталі. Довжина такої голки від двох до дванадцяти сантиметрів.

Існує три способи введення голок. Перший полягає в тому, що голка вводиться в шкіру повільним обертанням. Другий спосіб — швидкий поверховний укол, третій — введення голки з наступним обертанням. Голки вводяться на глибину від міліметра до одного сантиметра і глибше. За один сеанс вколюється від двох до шести голок, інколи до шістнадцяти і навіть до двадцяти. Голки тримаються в шкірі від десяти до двадцяти п'яти хвилин, нерідко — до сорока п'яти. Трапляються випадки, коли доводиться залишати їх в шкірі хворого на два дні.

Курс голколікування складається з десяти-п'ятнадцяти сеансів, які проводять щодня або через день. Потім роблять перерву до двох тижнів і тоді знову повторюють курс лікування.

Наведу кілька прикладів з нашої практики. Студент Віталій Л. хворів бронхіальною астмою з п'ятнадцяти

років. На протязі довгого часу він лікувався в різних клініках, побував на кількох курортах, але стан його здоров'я погіршувався. Лікарі безпомічно розводили руками...

Коли Віталію запропонували пройти курс голкотерапії, він недовіркою посміхнувся, безнадійно махнув рукою, мовляв, робіть, що хочете. Але вже перші два сеанси дали бажані результати — хворий відчув значне полегшення. А після двох курсів лікування бронхіальна астма зовсім залишила його, і юнак дістав змогу спокійно вчитися.

Не можу не згадати і про лікування колгоспника Костянтина П., який довгий час хворів ішіорадикулітом. Доставили його в лікарню буквально на носилках. Навіть нам, лікарям, які звикли до всього, важко було дивитися на замучену тяжкою недугою людину. Хворий не міг підвестися, найменший дотик викликав у нього неймовірний біль. Та дуже скоро ми були приємно здивовані — після першого ж сеансу хворий встав, сам одягнувся і взувся. Пройшовши два курси лікування, Костянтин видужав і вернувся в село здоровою людиною. Подібних випадків можна навести чимало.

Можна з певністю сказати, що голкотерапія — своєрідний і багатообіцяючий спосіб лікування.

The assistant of the chief doctor in the clinic of Kiev is the author of this article. He gives unusually interesting data on the ancient Chinese method of curing certain diseases by pricking with needles. This method is now under research in Kiev, and is considered helpful in treating stomach ulcers, high blood pressure, bronchial asthma, nervous disorders etc.

«Трудовий день» це перша частина циклю «Життя й діяльність Федька Гуски», який появилася в книжці «Гуморески», вид. ДВУ, 1929 р. Текст подано на основі видання Українського В-ва, Львів, 1942 за редакцією С. Гордицького. З цього видання беремо пояснення кількох, може для деякого з читачів незрозумілих слів.

Юрій Вухналь, талановитий гуморист, в 30-х роках, як і багато письменників, зник із літературного круговиду. Редактор львівського видання так характеризує автора «Гуморесок»: «Вухналь повертає вістря своєї сатири передовсім проти глупоти різних... Федьків Гусок, що то почепивши на груди відзнаку лікнепу, пориваються самосво розв'язувати всякі складні проблеми. Саме у змалюванні таких типів... цінність Вухнальських гуморесок, вони тривалі документи своєї доби».

Трудовий день Федька Гуски

Написав Юрій Вухналь

ЗУСТРІВ я недавно свого давнього товариша — Федю Гуску. Сумний він та невеселий. Питаю:

— Чого, Федю, на життя так невесело дивишся?

Сів біля мене Федя, плюнув через губу (за давньою звичкою) та

сумно-пресумно:

— Ех, братішка, умов для праці немає, затирають нас, кожен тобі пакость норовить підстроїти, бюромя лакає, хуліганом узиває!

— ...Дома то й спокою тобі не дають, — казав далі Федя. — Прокинувся я вчора ранком, а мати ще снідати не зварила. І сказав я їй усього два слова: мовляв, мамашо, пора вам продукційність праці підвищити, порається біля печі років тридцять, а кваліфікації ні на копійку.

А вона й скипіла:

— Тобі й їсти не слід би давати, — бродиш, як барбос той...

— Киньте, — кажу, — мамашо, бухтіти. Не розумієте потреб сьогоднішнього дня, то й не сікайтесь.

ПОЯСНЕННЯ ДЕЯКИХ СЛІВ

Барбос — лайливе слово, щось як пес, волоцюга.

Закадичний — задушевний.

Зміна — нове покоління.

Лікнеп — ліквідація неписьменности.

Очищена — горілка.

Пацан — зневажливе слово до хлопців.

Піонер — член союзу молоді 10-15 літ.

Погріб — п'юх.

Сельбуд — селянський будинок.

Самасшедший (сумашедший) — божевільний.

А не дасте спідати, сам у потріб піду й молока нап'юся.

Мати за чаплю та в опозицію:

— Я тобі голову розвалю!

І стало мені образливо, і подався я геть із хати. Іду собі вулицею, гульк — лежить проти двору баби Одарки собака — хвіст одкинув й очі заплющив.

Не інакше, — думаю, — як скажений, одвернись тільки, а він тебе за ногу цап — і пропадай, Федьку Гуско, не на фронті, а в оточенні мирному.

Думаю — вбити треба, поки людей не поколошкав. Узяв каменюку й ахнув його — так він і не тріпонувся.

Як вибігла тут баба, як заголосить:

— Та чи він тебе чіпав? За що ти собаку безневинного погубив, барбос ти іродський?

Підступив я до неї та на вухо:

— В ГПУ хочеш? Ти бачила, як він очима водив та як хвіст одкинув? Та він у тебе самасшедчий!

А вона мені:

— Сам ти самасшедчий!

Досадно мені стало — як ти її переконаеш? — повернувся й пішов до сельбуду.

— Слиш пацан, — питаю піонера, — в сельбуді хто є?

А воно мені:

— Який я тобі пацан?!

Взяв я його за гузир однією рукою, а другою за вухо.

— Та ти, — кажу, — отак на питання старої гвардії відповідаєш? Та ти знаєш, гнидо аліментарна, може я за тебе страждав у революцію. Ех ти, зміна ерундова!

Та керуючою рукою по задниці його, по задниці... Верещить воно, пручається. Пустих я його, а самому досадно: зміни путящої немає!

Зайшов у сельбуд, а там сидить Пріся. Я до неї, як товариш, положив руки на груди й хотів побалакати про внутрішній стан нашої продукції, а вона як заверещить та від мене.

Тоді я їй:

— Ех ти, міщанка, наскрізь прогнівша, може, товариш на політичну тему хотів з тобою побалакати, а ти тікаєш. Міщанка ти!

Вийшов із сельбуду і світ мені немилый.

А тут назустріч суне піп, та в новій рясі. Не витримав я... плюнув на його рясу та голосом, повним пролетарської зневаги:

— Ех ти, опіум!

А він:

— Ви, товариш Федір Гуска, пообережніш, а то я за таку антирелігійну пропаганду жалітися буду.

А я йому:

— Цить, а то вмреш! За себе не ручаюсь...

І сумно мені, пресумно: опіум, так би мовити, і той огризається.

Іду повз крамницю, а там очищену виставлено — так я з горя й хильнув. Та й подумати так: ну, не питиму я, не питимеш ти, а там третій пити не схоче. Питаю я тебе, хто ж тоді питиме? А випустили: збиток видимий державі.

Не пригадую я після того нічого — не стільки від горілки, як од горя.

А на другий день на бюро мене.
— А защо? За віщо?

Федько подивився на мене, шукаючи співчуття.

— Та воно, бач, Федю, не добре так ти робиш, — промовив я.

Федько враз одсунувся од мене:

— Ах ти, угодовець! А ще това-

ришем звешся! Зачуха ти, а не товариш!

Я змовчав. Правду кажучи, боявся, щоб мій закадичний товариш Федір Гуска по вуху мене не дзенькнув.

An unusually apt satire even for that talented humorist Yuri Vukhna. The author ridicules a half-literate communist agitator, who having acquired a few propaganda phrases uses them to solve all the weighty problems of life and politics.

ХОР

Осли прийняли Соловейка до хору.

Дав знак диригент, хвіст задерши угору.

І тут почалася веремія... Ну, звісно,

Через Солов'я в них не ладиться пісня.

Ян Чарний

(Переклад із польської)

ЧИ ВИ БАГАТИЙ ЧИ БІДНИЙ

Ви бідні, коли кожне звертаючись до Вас, каже: „Пане”. Ви багаті, коли кожна дитина на вулиці кличе Вас Вашим ім'ям.

Ви багаті, коли після 70 року життя завсіди ще дістаєте навіть від дальшої рідні привіти на уродини. Ви бідні, коли родичі переходять на другий бік вулиці, щоб не зустрічатись із Вами.

ОСОБЛИВО СВОЄЧАСНА І ПОТРІБНА КНИЖКА!

ВЖЕ ПОЧИНАЄМО думати про Свято 1-го ЛИСТОПАДА.

За цим прийде черга на дальші національні річниці:

22-го СІЧНЯ — ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ.

Зразкові промови і доповіді на ті свята знайдете в новій книжці:

М. ШЛЕМКЕВИЧ

ВЕРХИ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТИ

Книжка має 160 сторінок. Ціна \$2.00

Замовляти можна на адресу „Українського Огляду”

ЛИСТ ІЗ САЛЬЦБУРГУ

Написала Ольга Войценко

Уривок листа-репортажу з подорожі по Австрії, друкованого
«Українському Голосі» (Вінніпег) 1959 р. під заг.:
«З подорожнього нотатника»

Дорога Анно!

НАРЕШТІ я опинилася в „Твоєму” місті, про яке Ти стільки разів згадувала, як про якусь музичну Мекку. Я знаю, що Ти була б тут дуже щаслива. Адже ж у цьому місті народився, жив, творив і помер великий Моцарт, якого композиціями Ти так одушевлялася колись у Вінніпегу, а тепер десь там у далекому Давфніні.

Тут кожна вулиця, кожна площа, кожен дім нагадує цього великого майстра й, здається, звуки його безсмертної музики ще й досі гомонять у вечірньому гаморі, що пливе десь із альпійських верхів та зливається з шумом пінливого Зальцаху. Оцей потік напевно колись своім звуком заколисував молодого Моцарта до сну, а вранці своєю музикою будив його до нових вражень, переживань, ідей...

Правда, до цієї всієї музики міста долучився за час мого перебування ще один тон-зв'язок тяжких краплин альпійського осіннього дощу, який не покидає мене від самого приїзду.

Готель Естеррайхішер Гоф, в якому я перебуваю, знаходиться над самим Зальцахом і з вікон моєї кімнати простягається прекрасний вид

на місто й на гори в даліні. Та їх я можу оглядати тільки в інтервалах між дощем. Вони видаються тоді дуже близькими, бо повітря чисте й прозоре. Але це рівночасно, як тут мені сказали, поганий знак — знову буде дощ! Навчена цим новим досвідом, я використовую кожен таку дощеву перерву на те, щоб оглянути щось із Моцартових пам'ятників у місті. Сьогодні я бачила прекрасну статую цього майстра в центрі міста, а там взяла довшу туру по музеєві Моцарта, що знаходиться недалеко мого готелю теж над річкою. Музей сам — це прекрасна колекція пам'яток, зв'язаних з життям і творчістю цього майстра. Мені тяжко описати Тобі в подробицях кожен кімнату й її устаткування в цьому домі, та я щаслива, що тут є декілька книжок — довідників. Я Тобі купила дві з них, а саме опис музею “Mozart Memorials in Salzburg” і монографію Р. Теншерта про життя й творчість його п. н. “Wolfgang Amadeus Mozart”. Пересилаю Тобі ці дві книжки окремо й сподіваюся, що Ти не тільки прочитаєш їх сама з приємністю, але як учителька зацікавиш ними своїх учнів. Хай і вони ознайомляться ближче з життям мистця.

ЛЬВІВ

СЬОГОДНІ

ТРОХИ СТАТИСТИКИ

За видавцями: *Львів*, довідник,
Книжково-журнальне В-во, Львів

З довідника, який нещодавно прийшов до нас зі Львова, можемо виробити собі вже зовсім добрий образ цього старого українського міста, сьогодні — великого осередка советської бюрократії. Особлива політура Сходу, точніше, московського Сходу, залишає свій глибокий слід навіть на зовнішніх українських формах назв різних місць та установ. Від типового советського жаргону аж кишить, ось, наприклад, назви деяких львівських магазинів: „Головерстатойнструментзбут“, „Сортонасіннеовоч“, „Окрвоєнкнига приквоєннторгу“, „Укртекстильшвейторг“. Усякі виробничі артілі поприкрашувано такими назвами, як „Червоний годинникар“, „Артіль ім. Ст. Халтуріна“, „Артіль ім. Дзер-

жинського“ і, очевидно, „Вільна праця“.

Перебігаючи вулицями Львова, ми стрічаємо суміш українських і чужих назв улиць, здебільшого таких, які ніякогісінького відношення до Львова чи України не мають і що своїм характером нагадують німецькі назви вулиць у часи гітлерівської окупації міста. З українських назв відмітимо такі: вул. Богуна, Ганни Барвінок, Бордуляка, Вагилевича, Васильківського, Вербицького, Верхтратського, Ів. Вишенського, Вовчка М., Гамалії, Головацького, І. Гонти, П. Грабовецького, Гулака-Артемовського, Данила Галицького, Довбуша, Драгоманова, А. Дужновича, Залізняка, Зацьковецької, Кармелюка, Квітки-Основ'яненка, Костомарова, Котляревського, М. Кривоноса, Кропивницького, Леонтовича, Левицького-Нечуя, Лисенка, Мартовича, П. Мирного, Михальчука, Могилянського, П. Могилы, Мудрого Ярослава, Наливайка, Ніщинського, Новаківського, Павлика, Палія Семена, М. Пушкаря, Олени Пчілки, Руданського, П. Сагайдачного, Саксаганського, Сквороди, М. Старницького, Стороженка, В. Стефанка, Тобілевича, І. Труша, Українки Лесі, Устияновича, Фельковича, Франка, Хмельницького, Черемшини, Шашкевича, Шевченка. Сюди не вчислено назв загальних, ось як вулиця Чумацька, Козацька, Корсунська тощо. Назагал, цих українських назв обмаль, наприклад у списку вулиць під літерою „С“ на всіх 99 вулиць усього 7 українських назв, решта ж — чужі. Трохи залишилося старих назв польських, а трохи нових додано, зга-

даємо вулиці Бой-Желенського, Проф. Буйка, Грюнвальдська, Г. Гурської, Домбровського, Конопницької, Костюшка, Кюрі-Складовської, Матейка, Міцкевича, Монюшка, Ожешко, Словацького.

Найбільша скількість вуличних назв присвячена постатям російським чи інтернаціонально-комуністичним. Ми їх тут усіх вичисляти не будемо, бо це забрало б кілька сторінок, але деякі дуже типові назви годі не навести. Отож сучасний Львів має вулиці: Алтайську, Амурську, Аральську, Баженова, Барбюса, Бедного, Бсліньського, Бестужева, Ватутіна, Воронського, Грядкова, Даргомнжського, Державіна, Дзержинського, Кольцова, Конєва, Кузнецова, Кутузова, С. Лазо, Лєскова, Лібкнехта, Лізн Чайкіної, Мєслова, Мєнжінського, Папанівців, Пожарського, С. Разіна, Робсона(1), Сєдова, Серова, Суворова, Толбухіна, Тіміразєва, Цєткін, Шапошнікова, не згадуючи вулиць Леніних - Сталінів - Маркс - Енгєльсєв та малоросів типу Щорса та Пархоменка.

Як бачимо, Львів аж роїться від усяких назв окупаційного характеру, бо що може мати спільного зі Львовом Дем'ян Бєдний, Кольцов, Стєнька Разін і царські генерали Кутузов і Суворов?

Зацікавленим науковим установами можна подати, що Академія Наук УРСР, Львівський Філіял, міститься при вул. Копєрніка 15. Ця Академія має низку інститутів, а це суспільних наук, машинознавства й автоматик, геології і корисних копалин, агробіології, сейсмології, поліграфії, експертиси і організації

праці, епідеміології і мікробіології, шкіряно-венерології, переливання крові, туберкульози, будівельних матеріалів і машинобудування. Університет ім. Ів. Франка (вул. Університетська 1) має факультети: філологічний, історичний, марксо-ленінізму, юридичний, фізико-математичний, хемічний, біологічний і геологічний.

Про те, як зрусифіковано львівське шкільництво, доказом може бути сама така советська статистика: в Залізничному районі шкіл — російських 6, українських 5, польських — 1, в Ленінському районі — 5 рос., 5 укр., в Червоноармійському районі — 7 рос., 8 укр., 1 пол. Це стосується шкіл середніх і початкових. У середніх школах робітничої молоді русифікація проведена ще краще. В Червоноармійському районі на 5 шкіл — 4 російські!

З театрів у Львові, працюють сьогодні такі: Театр опери і балету, Театр ім. Марії Заньковецької, Російської драми, Театр ім. Горького, Театр ляльок, філгармонія, консерваторія ім. Лисєнка, хорова капєля „Трембіта“. З музеїв: Музей Леніна, при вул. 1 травня (колишній Промисловий Музей), Історичний музей у Ринку, музей ім. І. Франка, музей українського мистецтва, вул. Драгоманова 42 (колишній Національний музей при вул. Мохнацького 42). Музей етнографії і мист. промислу, Науково-природничий, вул. Театральна 18 (колишній Лідушницьких), Картина галєрея при вул. Стефаніка 3 (напроти кол. бібліотеки Оссолінських).

У Львові є 12 готелів: Аеропорту, Варшавський, Дніпро, Інтурист (кол. Жоржа), Київ, Конєрнік, Львів, Народний (кол. Народна Гостиниця), Першотравневий, Прикарпатський, Україна і Будинок Колгоспника. Ви можете обстригтись в перукарні артілі „Соцпобут” або „Змичка”, пошити убрання в майстерні міськпобуткомбінату, полатати черевки в одній з 62 майстерень ремонту взуття (але готове взуття продає тільки 11 крамниць), можете вичистити хемічно своє упрання в одній з 4-ох майстерень міськпобуткомбінату або міськвоенторгу, можете направити попсований радіоапарат в одній з двох ремонтних майстерень того самого комбінату, можете зремонтувати собі панчохи в майстерні при вул. Краківській 26.

З цікавих оголошень тих усіх майстерень довідуємося, що українські мистці працюють для „Українського відділення (?) художнього фонду СРСР(!)” при вул. Міцкевича 9, приймаючи „замовлення на виконання копій картин найвидатніших майстрів російської класики і радянсь-

кого мистецтва” (про українське не згадано), як теж „приймає замовлення на живопис в техніці маслохолст (!) по виконанню портретів керівників Партії і Радянської Держави, маршалів Радянського Союзу і т. д. за затвердженими сталонами, репродукціями і фото”. З таких самих оголошень довідуємося, що Заготуправління львівської Облспоживспілки закуповує утиль (сировину-відпадки) — лом, кістки, ганчір'я, „що є цінною сировиною для фабрик і заводів, які випускають товари народного споживання (!)”.

Крім урядових, є теж і „добровільні” товариства, а саме: Т-во по розповсюдженню політичних і наукових знань (тобто — популяризації марксо-ленінізму), філіял українського театрального Т-ва, Т-во Червоного Хреста і Т-во „добровільного сприяння Армії, Авіації і Флоту”. Очевидно, для цих товариств збирають теж добровільні внески по фабриках, установах і від приватних громадян.

Так виглядає кілька сторінок із сучасного Львова.

This recently printed guide of present day Lviv gives an up to date picture of this ancient Ukrainian city, now a center of Soviet bureaucracy.. The names of the streets, institutions and bureaus offer a vicarious glimpse into the present life of the city, revealing at the same time the continuous struggle of the Ukrainian element against the Soviet veneer.

НЕБЕЗПЕЧНА БАЛАКУЧИТЬ

ВІН сидів із своєю дівчиною цілу годину і мовчання не переривалось. Аж раптово каже: — Кохана, чи одружишся зо мною? — Так — відповідає вона несміливо. Знову ціла година мовчання, а тоді вона: — Любий, чому мені нічого не кажеш? — Маю враження, відповідає він, що я вже забагато наговорив...

ПРИЯТЕЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ!

На поручення Ваших Приятелів-Знайомих висилаємо Вам це число **УКРАЇНСЬКОГО ОГЛЯДУ** (Ukrainian Digest).

Видаємо цей журнал, щоб уривками з найновіших творів українських письменників і учених, та короткими рефератами давати Вам орієнтацію щодо всього, що діється і твориться в українському світі. Так само скотченими і згущеними передруками з світової преси інформуватимемо Читача про все, що сьогодні цікавить кожну освічену людину.

Після цього вже мусить стати нашою спільною справою і журую, нашою, що видаємо „Український Огляд”, і Вашою, свідомі члени українського суспільства, — щоб наш журнал знайшовся в кожному українському домі, в кожній українській родині.

Журнал буде приємною лектурою для старших і він буде доброю й цікавою лектурою для молоді. Він даватиме Вам не тільки знання, але й радість, і так постійно утримуватиме зв'язок між Вами, Читачами, і всім тим, що рідне, українське, і що загальнолюдське, цінне.

Адміністрація хоче передплатою й розпродажем журналу покрити великі сьогоднішні кошти паперу, друку, кольорової обгортки журналу, ілюстрацій, переплетні, адміністраційні, редакційні й поштові видатки. Подібні американські Дайджести, мають мільйонові накладки. Ми ж можемо рахувати не на мільйони, але тільки на кілька тисяч.

Тож прохаємо прислати 3.90 дол. на однорічну передплату „Українського Огляду”. Це найдешевший так видаваний і так ілюстрований український журнал-магазин!.. Не забувайте про своїх приятелів і знайомих. На Новий Рік, Різдво, на уродини, іменини, з нагоди річниць посилайте їм у дарунку „Український Огляд”. Даруйте його молоді, юнакам і юначкам. Цікава, гарно ілюстрована лектура вводитиме їх в український світ, показуватиме його надбання, вчитиме шанувати і любити те, що рідне. Подароване число „Українського Огляду” довше пригадуватиме Вас Вашим Знайомим, і дасть їм справжню втіху й тривалу користь.

Виповність замовлення на передплату для себе і приятелів. Цим допоможете втримати, розвивати і удосконалювати єдиний цього роду український журнал у світі.

Коли б Ви не хотіли чи не могли бути постійним передплатником, то не відсилайте нам цього числа назад. Це дає нам тільки нові витрати. Але або пришліть за нього 75 ц. із Вашими заввагами, або передайте число комусь із знайомих і намовте до передплати.

Хто приєднає 5 передплатників і пришле за них цілорічні передплати, дістає за те або цілорічну передплату або 3.90 дол. готівкою.

Вкінці прохаємо після прочитання цього числа прислати нам Ваші цінні завваги, за що будемо щиро вдячні.

ВИДАВНИЦТВО

Хто одні, а хто другі ...	2
Україна — незнаний край	6
Мазепа	9
Маркс і Енгельс про постійну московську політику і про постійну наївність світу	14
Музей Сагайдачних у Косові	17
Зелена бригада перед боєм	20
Чи ЗДА готові?	25
Советські вчені на міжнародних конгресах	30
Людина внутрішньої творчої енергії	33
На березі мрійників	87
Мова поневолених	42
Чому млієш?	41
Гриць Зозуля — мовознавець	45
Де ми і скільки нас	47
Сон про вічну молодість	48
Передісторія целюлярної терапії	50
Галаганський півень	52
Кохання, одруження родини	54
Молоді голоси в Україні	56
Під чужими зорями	57
До вільного й кращого життя	58
Зустріч на лінії Зіґфріда	60
Вовки в Україні	65
Спогади спортсмена	68
Іх серця і душі у п'яному світі	71
Дискусія про реалітети!	72
„Недуга любови“	75
З галерії науки і дослідів	78
„Лисячі нори“ для людей України перші знавці Китаю	81
Голки повертають здоров'я	87
Лист із Сальцбургу	92
Львів сьогодні	93

Ч. 1 - 1959

75 с

